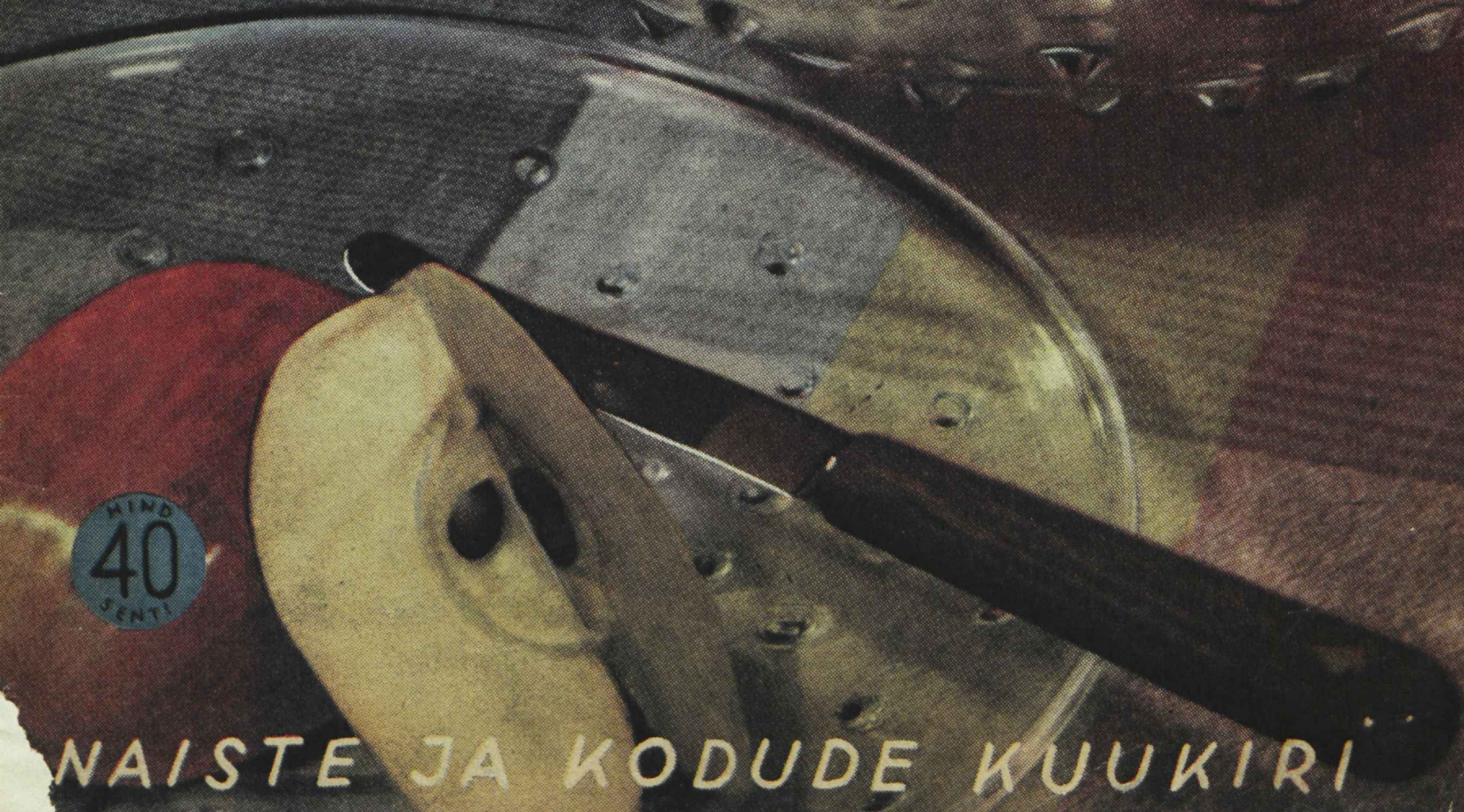
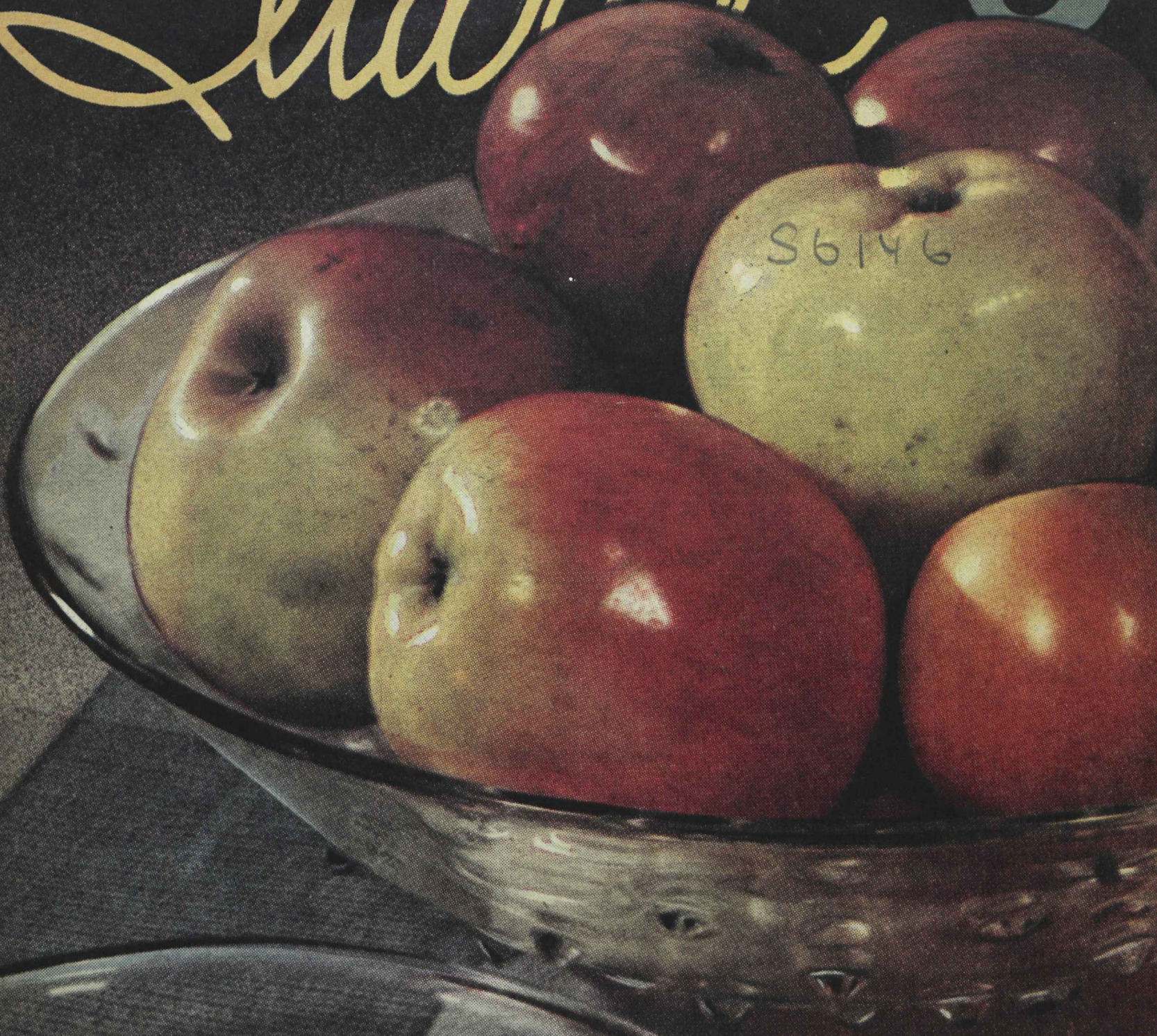


AUGUST 1940

Llaga

8



NAISTE JA KODUDE KUUKIRI

Internatsionaal



1. Nüüd ü - les, keda needus rõ - hub, nälg, or - jus ik - kes hoia -
1. Вста - вай, проклятьем заклей - мен - ный, весь мир го - лодных и ра -



vad, keeb mäs - sul rind ja võitlus lõ - hub me or - ja -
бов! Ки - - пит наш разум возму - шенный и в смертный



küt - ked, a - he - lad! Me vä - gi - val - la hä - vi -
бой вес - ти го - тов . Весь мир на - силья мы раз -



ta - me, uus, pa - rem ilm on mei - e pääüd, uus ilm, kus
ро - ем до - ос - но - ванья, а за - тем мы наш, мы



võidul ü - len - da - me neid, keda or - jus rõ - hub nüüd. Viimse
новый мир построим кто был ни - чем, тот ста - нет всем! Это



võit - lu - se maa - le lahing ot - sus - tav toob, võim
бу - дет пос - ледний и ре - ши - тельный бой! С Ин -



In - ter - nat - sio - naa - ll meil uu - eks il - ma loob. Viimse
тер - на - ци - о - на - лом вос - пря - нет род людской! Это



võit - lu - se maa - le lahing ot - sus - tav toob, võim
бу - дет пос - лед - ний и ре - ши - тельный бой. С Ин -



In - ter - nat - sio - naa - - - ll meil uu - eks il - ma loob.
тер - на - ци - о - - - на - - - лом вос - пря - нет род людс - кой!

2. Ei vabadust saa taeva väega,
ei anna tsaar, ei hiiglane,
vaid oma võimsa, julge käega
me vägivalla võidame.
Et ülekohut heita hauda
ja õigust võita endile,
sest tõmba lõõtsa, tao rauda,
niikaua kui raud tuline.

Viimse võitluse maale
lahing otsustav toob,
võim Internatsionaali
meil uueks ilma loob.

3. Ei õigust ilma valitseda
või olla söödikute sool,
vaid meil, töörahval, sest et teda
peab üleval me töö ja hool.
Kui lõhub tasumise äike
kõik ahned koerad laiali,
ei sellepärast kustu päike,
vaid paistab nii kui ennegi.

Viimse võitluse maale . . . jne.

Tõlkinud H. Pöggelmann

2. Никто не даст нам избавленья —
Ни Бог, ни царь и ни герой!
Добьемся мы освобожденья
Своею собственной рукой.
Чтоб свергнуть гнет рукой умелой,
Отвоевать свое добро, —
Вздувайте горн и куйте смело,
Пока железо горячо! . . .

Это будет последний
И решительный бой!
С Интернационалом
Воспрянет род людской!

3. Лишь мы, работники всемирной
Великой Армии Труда,
Владеть землей имеем право, —
Но паразиты — никогда!
И если гром великий грянет
Над сворой псов и палачей, —
Для нас все также солнце станет
Сиять огнем своих лучей . . .

Это будет последний . . . и т. д.



Maret

N^o 8 (68)

AUGUST

1940

EESTI NAISTE JA KODUDE KUUKIRI



«MARET» UUEL KUJUL

Täna ilmub „Maret“ esimest korda Eesti Nõukogude Sotsialistlikus Vabariigis. Üleminekut uuele korrale on kogu meie töötav rahvas tervitanud rõõmuhoisetelega. Kahekordset rõõmu valmistab see muudatus aga töötavatele naistele. Sest nemad vabanevad kahekordsest koormast. Sotsialistlikus ühiskonnas vabaneb naine kogu proletariaadiga omandava klassi eksploatatsioonist. Teiseks vabaneb ta ka mehe eestkostmise, hooldamise ja ülemvõimu alt.

Väga paljudele naistele ei ole see veel selge. Nad väidavad, et neil kodanlikus ühiskonnas oli küllalt hea elada, et nad olid iseseisvad ja samaväärsed meestega. Nii võivad rääkida ainult kõige vähenõudlikumad ja kõige vähem teadlikud naised. Sest tegelikult tuleb meil naise olukorda parandada juba sündimisest saadik, ei, juba enne sündi algab naise alavääristamine kodanlikus ühiskonnas! Mõeldagu vaid sellele, kui suure põnevusega emad ootavad poega; sünnitades aga tütre, on nad pettunud. Miks? Seepärast, et tütar kodanlikus ühiskonnas on vähemväärtuslik olend ja emad tunnevad seda alateadvuslikult. Iseasi on poeg, kalkuleerivad nad, see pärib nime ja varanduse, see kasvab tugevamaks, targemaks, sel on ka endal kergem elada.

Säärane on kapitalistliku korra igivana eelarvamuste koorem, mida naine juba sündimisest saadik hakkab kandma.

Kasvab tütarlaps suuremaks, kerkib üles küsimus koolitamise kohta. Jälle veeretab kodanlik ühiskond naisele ette suuremaid raskusi. „Kas maksab tüdruku koolitada?“ küsivad emad. „Mis naine selle haridusega peale hakkab?“ Leidub palju „tarku“ nõuandjaid, kes ütlevad, et tüdruku ei maksa koolitada, kuigi laps seda ise tahaks, sest mine tea, vahest on see kõik mahavisatud raha. Lõpetab kooli, läheb mehele, hakkab mehele süüa keetma ja lapsi kasvatama, mis tal seal sellest koolist kasu! Parem õpetatagu talle kohe neid naise „põhitöid“, mis tulevikus hõlbustaks ta vaeva. Seega sanktsioneerib kodanlik kasvatus veel kord isenda tehtud vigu, püüdes künne küünela kinni hoida senisest naistevaenlikust elukorraldusest. Ja sealjuures räägitakse veel, et naistele ei tehta takistusi, et nad on vabad, võivad toimida, nagu tahavad, tegutseda ükskõik mis alal, näidata, mis nad võivad!

Jah, muidugi, naistel oli ka kodanlikus riigis teatav vabadus end „läbi lüüa“. Aga see „läbilöömine“ oli seotud raskustega, mida jällegi eriti ohtrasti veeretati nende teele. Kui tütarlaps lõpetas kooli ja hakkas kohta otsima, pidi ta alati kuulma lauset: „Meil eelistatakse meest.“ Eelistati meesõpetajat, meesametnikku, meesõõlist, meeseriteadlast ja nii edasi. Aga kuidas sa siis „end läbi lööd“, kui sind üldse töö juurde ei lasta? Oli siiski kohti, kus eelistati naist. See oli seal, kus taheti maksa kuulmatult odavat töötasu — kuskil vabrikus, äris või restoranis.

Ja sageli täidusid kapitalistlikus ühiskonnas naise kohta langetatud ennustused. Paljudest ei „saanud asja“, sest abieludes ei olnud neil enam võimalust kaasa lüüa produktiivses töös. Nad muutusid tõesti ainult oma perekonna orjadeks. Kapitalistlikus kultuuris ülistati küll omamoodi neid perekonna huvidele pühenduvaid abielunaisi ja ennastsalgavaid emasid, kuid nende olukorra kergendamiseks ei tehtud muud peale juhuslike katsete ja suurte sõnade. See tundus nii enesestmõistetavana ja loomulikuna, et ema on väsinud, vaevatud, murest murtud, kortsuliste põskedega naine, kes elab vaid oma lastele. See negatiivne ema pilt muutus juba peagu ainsaks tunnustatud ideaaliks. Sääraselt emale pühendati ülistuslaule, säärane oli kõige populaarsem ema portree meie kirjanduseski.

Loomulikult, see oli ka meie senises ühiskonnas küllalt „positiivne“ tüüp, sest kapitalistlikus ühiskonnas ema ei suutnudki sagedasti muud kui anda paarile lapsele oma tervise ja elu. Puudusid võimalused, puudus vabadus. See kõik peab põhjalikult muutuma. Miks ei võiks ka ema olla terve ja elurõõmus ning kõigi oma võimetega elule andunud inimene!

„Jah, muidugi,“ öeldakse kodanlikus ühiskonnas, „selle vastu ei ole kellelgi midagi, tulge ja tehke, võtke, valitsuge ja juhtige, kuid meie töötame teile vastu kõigi oma eelarvamuste võidetamatu jõuga. Misjaoks tegeleb naine poliitikaga, teadusega, tehnikaga?“ See olevat meeste asi.

Kuid meil pole enam aega kuulata säärast naistevaenlikku, teaduse-, kultuuri- ja võitleva proletariaadi vaenlikku lobemist. Juba ongi avanenud võimalused produktiivsema töö tegemiseks, juba võimegi täiel rindel asuda kõige tähtsama küsimuse juurde — võime igapäevselt aktiivselt kaasa aidata uue sotsialistliku ühiskonna loomisel, kus töötav naine ja mees samaväärsena võivad luua varasid ja tunda rõõmu elust. Kuid selleks on veel vaja teha palju tööd.

Oleme valinud esindajad, kelle hooleks jääb muuta meie maal senini valitsenud kodanlikke seadusi nii, et naine igas asjas oleks mehega samaväärne. Siia kuuluvad abielu-, abielulahutuse-, töötasu-, töökaitse-, emade ja laste hoolekande jne. seadused.

Muutuma peab ka meie kapitalistlik teadus, mis siiani ikka veel ei tahtnud tunnustada naise samaväärsust mehega. Kodanlikud uurijad on küll pidevalt järeleandmisi teinud, kuid nende hulgas leidub veel inimesi, kes „erapooletu teaduse“ pähe levitasid kodanlikke eelarvamusi, mille järgi naine on loomult mehest madalamal astmel oma mõistuse arengu ja kehaliste võimete poolest. Sotsialistlik teadus ja marksistlikud uurimismeetodid aga on näidanud, et naise võimed nagu töölisklassi võimedki olid madalamad ainult kodanlikus ühiskonnas ja nimelt ta madalama sotsiaalse positsiooni tõttu. Muutub naise positsioon, muutuvad ka ta võimed. Sama uurimismeetod näitab, et naise aastatuhandeid kestnud kodused eluviisid on ta vähema füüsilise jõu põhjuseks. Näeme, et isegi see asjaolu, mida peeti aksioomiks ja mille järgi naise hakati nimetama „nõrgemaks sugupooleks“, on sotsiaalne nähtus, mitte aga loodusseadus, ja allub seega muudatustele.

Mäletame kõik väga hästi, kuidas kodanlikud ideoloogid püüdsid senini naise kahjuks seletada asjaolu, et naine on sünnitaja; seepärast olla ta seotud koduse eluga ega sobivatki tal emale jääda oma „pühade kohustuste“ juurest. Nende sõnakõlksude abil taheti naisele ta emaõnnest ja pühadest kohustustest teha orjajaket.

Sotsialistlikus ühiskonnas ei tohi lapsed ja nende sünnitamine enam naist orjastada, sest ühiskond aitab emal kanda kõiki neid eriraskusi, mis talle osaks langevad. Asutatakse niivõrd rohkesti ja niivõrd kättesaadaval viisil laste päevakodusid, lastesõimi, lasteaedu, jne., et ükski ema ei pea olema oma laste vang. „Ema viis hälli heinamaale,“ jutustab vana eesti rahvalaul, aga iga maanaine teab, kui murekas on see lapsega koos töölkäimine, veel murekam ta üksinda kojujätmine. See probleem on lahendatud nõukogude võimu maades. Tahab ema tööle minna, on tal koht, kuhu laps jätta; tahab ta minna teatrisse või loengule, leiab ta vajaduse korral jälle eest laste jaoks korraldatud eriruumid ühes õppinud hoidjatega.

Sotsialistlikus ühiskonnas saab ema vääriulist palka oma töö eest, samuti küllaldast ainelist toetust selleks, et laste eest hoolitsemine talle üle jõu ei käiks. Sotsialistlikus ühiskonnas kaovad klassivahed, kaovad ka töötavate naiste ja prouade klassid. Seni võisid ainult rikkad emad oma laste pärast muretud olla, jättes nad teenijate hooleks. Töölisemad aga ei suutnud teinekord parima tahtmisega juures leida mõnd vaba tundi päevas, et lastega koos mängida, — rääkimata sellest, et neil tuli loobuda kõigist isiklikest meelelahutusist ja puhkusest laste kasuks. See kõik peab muutuma põhjalikult.

Mõnedki ei usu veel muudatust ja paranemist. Need inimesed mõelgu kõigepealt järele, kelle huvides meil siiani naist kurnati ja eksploateeriti. Kapitalistlikus maailmas elasid allasurutuna ju kõik, kelle orjastamisest oli kasu suurettevõtjal, orjastati maarahvast, töölist, naise, lühidalt mitmesuguseid töötava rahva gruppe eri viisil. Aga sotsialistlikus ühiskonnas, kus kaob eraomand, kaob enesestmõistetavalt ka naise kahekordne eksploateerimine, sest see ei seisa enam kellegi huvides.

Vaadake ringi — tööstused, suuräririd, pangad, maa, kõik on natsionaliseeritud, kuuluvad rahvale. Ja see, kui palju rahvas oma varandusest tulu saab, ei olene enam suurkapitalisti tujudest, vaid meie endi töö produktiivsusest. Teadagi ei saa me midagi tööta ja vaevata, kuid meie töö ja vaev ei jää enam tasumata.

Vana ühiskonnakorra juures oli just naine see, kes pidi tegema palju ilmaaegset tööd. Vabrikuis, kontoreis, ärides, restoranis maksti talle sama töö eest vähem kui mehele. See oli kaljukindel põhimõte. Ja tihti ei saanud ta sellegi töö juurde, sest kodune majapidamine nõudis kogu ta aja. Seda kõike tahetakse muuta. Mõelgem, kui palju lihtsamaks muutub kodune majapidamine juba seega, et suurendatakse avalike söögimajade võrku, asutatakse toitlustuspunkte vabrikute ja tööstuste juurde, tõstetakse tööliste palku ning võimaldatakse neile kõige selle kasutamist. Loomulikult ei sunnita ühtki naist lahti ütlema oma kodusest majapidamisest, kui see talle on kõige armsam töö. Suuremale osale on see aga ainult koormav ja nende jaoks luuakse võimalusi.

Me ei ela enam ajajärgul, millal see kõik oli mägede taga. Rahvad, kes elanud paarikümne aastat Nõukogude Liidu võimu all, on meile juba näidanud teed ja andnud eeskujtu tuhandes üksikasjas. Algame praegu sama teed, mida nemad ees läinud, ja palju kergemais tingimustes.



MINNA LEPIK

NAINE VABA ELU LÄVEL

Mõtteid töötavate naiste suurelt koosolekult Tallinnas 28. juulil s. a.

Olga Lauristin ja Minna Lepik töötavate naiste lemmikud



OLGA LAURISTIN



Olga Lauristin

oma kõnes selgitas lähemalt, mis toob nõukogude kord töötavale naisele. Varem oli meie naine alati mehest õiguslikult halvemas olukorras. Naist peeti kehtivate seaduste järgi õieti teise järgu olevuseks. Mees oli naisele kõikjal eestkostjaks. Samuti oli mees majanduslikkudes asjades naise „pea“. Kuid sageli võttis see „pea“ oma pea täis ja jättis naise ning lapse eest hoolitsemise hooletusse ning tarvitas kodus rusikaõigust.

N. Liidus on aga teostatud naise ja mehe täielik õiguslik võrdsus. Kui õiguslikus osas mehe ja naise vahel on erinevused, siis on need tingitud naise erinevast seisundist ja ülesannetest, mis tema looduslikest kohustustest tingitud, ja naine vajab mõnes suhtes enam ühiskonna kaitset.

Kapitalistlikus ühiskonnas oli naine töö saamise mõttes jällegi mehest halvemas olukorras. Meest eelistati alati naisele, ja kui naine teatud alale tööle võeti, siis maksti talle madalamat palka kui sama tööd tegevale mehele. Paljud naised kannatasid meil seni aastaid tööpuuduse all. Nüüd aga kaob tööpuudus, sest meil kindlustatakse töö igale ausale kodanikule, kes tööd tahab teha.

Meil pannakse lähemas tulevikus juba käitised tööle, mis seisnud kaksikümne aastat, ja täiendatakse olemasolevaid käitisi moodsate masinatega.

Naiste senised näljapalgad kaovad ja naise tööjõudu hinnatakse võrdselt mehe tööga, kui nad teevad sama tööd.

N. Liidus on sotsiaalkindlustuse süsteem välja arendatud kõige täielikumalt. Liitudes N. Liiduga, saame ka meie neist hüvedest osa, millest meid seni kapitalistide poolt on eemale hoiatud.

Nõukogude Liidu rahvad on meid oma Punaarmee kaudu kõige seltsimehelikumalt aidanud sotsialismi maksmapanekul, see on sündinud rahulikult, verevalamiseta. Nõukogude vennasrahvad toetavad meie majanduselu, kaubandust, rikkastavad meie vaimuelu suurte eeskujude ning kõrgeväärtuslike kultuurivarade näol. Ise pidid nad kõige selle saavutamiseks raskesti võitlema.

Ja mis puutub meie endi esivõitlejaisse, siis võime neid täielikult usaldada, teades, et nad töötavad Kommunistliku Partei juhtimisel ja inimkonna geenuste Marxi, Engelsi, Lenini ning Stalini võiduka õpetuse alusel. Mis aga edasi puutub naiste eest võitlejaisse — naisrahvasaadikuisse, keda välisime endi hulgast oma huvide kõige otsesemaiks kaitsjaks, ei tarvitse me samuti karta. Nende näol seadsime juhtivatele kohtadele rea naisi, kes oma nahal kõige rängemini tundnud kodanliku maailmakorra needust. Need inimesed pole kannatanud naise ja ta töö alavääristamise pärast kodanlikus ühiskonnas ainult passiivselt, vaid nad tunnevad ka aktiivset võitlust sõna otseses mõttes. Nad istusid aastate kaupa vanglasis, neil võeti nende kodanikuõigused ja isegi pärast amnesteerimist jäilitati neid kui musti lambaid. Siiski ei loobunud nad võitlemisest sotsialismi eest. Meil pole vaja karta, et need inimesed, kes suurimais raskustes truuks jäid oma ideedele, nüüd, millal neil vabad käed, äkki oma unistuste teostamisest

Hariduslik tase on N. Liidus hügelsammudega arenenud, ka töötav naine tahab olla haritud ja vastavalt oma võimeid tööle rakendada. Seni tehti aga selleks takistusi.

Naisi ei lastud seni üldse tervele reale juhtivatele kohtadele, kus nad rohkem oleksid teeninud.

Nüüd ei tohi olla mehe ja naise vahel kodanlikust maailmast tingitud vaenu. Mees ja naine peavad koos töötama uue ja parema sotsialistliku ühiskonna heaks. Naised ei moodusta samal ajal mingit eri liikumist, kuid teadlik töölnaine peab kaasa lööma mehega koos igas organisatsioonis, olgu see parteis või ametiühingus.

Kõneleja avaldas lõpuks lootust, et ühistel pingutustel suudetakse võita kõik raskused ja luua uus ning parem tulevik kogu rahvale.

Minna Lepik

juhtis oma kõnes tähelepanu sellele, et kui lähemas minevikus oli töötaval rahval raske, siis oli eriti raske olukord töölnaisel, kel tuli oma päevatöö kõrval hoolitseda veel kodus majapidamistööde ja perekonna eest.

Seni oli meil toidustamine koondunud enam-vähem kodudesse ja tööline ei saanud oma naisele võimaldada vabamat silmapilku.

Avalikke söögimaju ja restorane külastasid ainult rikkad. Tulevikus asutatakse ka rahvale söögimaju. Seni oli söögimajade teenijate olukord kõige raskem, kuna neil ei olnud peagu kunagi vaba silmapilku. Tulevikus tahetakse aga nende tööolud ratsionaalselt ümber korraldada, et neile võimaldada ka vääriolist puhkust.

Kõneleja kutsus kõiki naisi organiseeruma ja looma paremat tulevikku.

loobuksid. Nead teevad oma parima ja seda peame ka meie tegema iseendi ja terve maailma proletariaadi huvides, iseendi ja terve maailma naiste huvides.

Täna ilmub „Maret“ esimest korda sotsialistlikus vabariigis. Selles üleminekunumbris võivad lugejad märgata ajakirja ilme muutumist, mis edaspidi teadagi muutub veel põhjalikumalt.

Mis puutub puhtpraktilistesse aladesse, nagu käsitöö, toiduvalmistamine ja tervishoid, on „Mareti“ sisu endine. Kui aga senine „Maret“ püüdis meile, naistele, tuua eeskujuks kõrgema klassi ilutsevat jõudeelu, pühendades lõviosa oma tähelepanust armuelu- ja esteeditsemise-küsimustele, siis seab uus „Maret“ endale hoopis laiemad eesmärgid. Pole mitte esmajoones tähtis, et naine oleks liblikana kerge ja kassina painduv, vaid tähtis on kõigepealt, et ta taipaks, mis maailmas sünnib. Pole tal tarvis imetlevalt pähe õppida peene käitumise ja viisakusereegleid, vaid oma arengus jõuda sinnamaale, kus loomulik viisakus on enesestmõistetav ja maneeritsemine kaotab mõtte. Kadugu ebausk, et naine peab elus läbi lööma vaid õrnroosaks värvitud põskede abil! Välja kodanliku „naiselikkuse“ kitsaist raamidest! Välja kodanliku kultuuri tüütust ühekülgusest! Tutvugem sotsialismiga ja sotsialistliku kultuuri saavutistega!

Aira Kaal.

Lenini

arvamus naisküsimusest

Lenini ja kuulsa saksa naiskommunisti Klara Zetkini jutuajamine

Seltsimees Lenin rääkis minuga sageli naisküsimusest. Ta omistas naisliikumisele kui suurele massiliikumise osale teatavais olukorras väga suurt tähtsust. Naise sotsiaalne samaväärsus mehega on kommunistidel muidugi põhimõtte, mille üle enam ei väielda. Kuid see oli Lenini suur uurimus Kremlis 1920. a. sügisel, mille üle meil oli esimene pikk jutuajamine. Lenin istus oma kirjutuslaua taga, mis oli kaetud paberite ja raamatutega, seal võis märgata töö vaimu, mitte aga „geniaalset korratust“.

Rahvusvaheline naisliikumine

„Peame looma tugeva internatsionaalse naisliikumise selgel teoreetilisel alusel,“ algas Lenin pärast tervitamist. „On kindel, et ei saa tegutseda marksistliku teooriaga. Meile, kommunistidele, on vaja suurimat põhimõtet selgust selles küsimuses. Peame tegema teravat vahet endi ja kõigi teiste parteide vahel. Onnetuseks ei tegelnud meie teine ülemaailmne kongress selle küsimusega. See tõsteti küll üles, kuid mingile tulemusele ei jõutud. Materjal on ikka veel komisjonis, mis peaks välja töötama resolutsiooni, teesid, juhthoõrid. Tänapäevani ei ole jõutud veel kuigi kaugele. Teil tuleb siin abiks olla.“

Olin juba tuttav sellega, mis Lenin ütles, ja väljendasin oma imestust olukorra üle. Olin vaimustatud sellest tööst, mis vene naised teinud revolutsiooni ajal ja veelgi tegid selle kaitsmiseks ja edasiarendamiseks. Ning mis puutus naiste positsiooni ja seisukohasse kommunistlikus parteis, paistis see mulle täiesti eeskujulikuna. Juba see üksinda moodustas internatsionaalse kommunistlikkude naiste liikumise, kasulikud, treeneritud ja kogunud jõud ja ajaloolise eeskju.

„See on õige, see on kõik väga õige ja ilus,“ ütles Lenin vaikse naeratusega. „Peterburis, siin Moskvas ja teistes tööstuslinnades naistöölised tegutsesid suurejooneliselt revolutsiooni ajal. Nendeta me ei oleks olnud võidukad või oleksime vaevalt olnud. See on mu arvamus. Kui tublid nad olid, kui tublid nad on veel praegu! Mõelge kõigile nende kannatustele ja raskustele. Nad töötavad edasi, sest tahavad vabadust, tahavad kommunismi. Jah, meie naisproletaarlased on suurepäraseid klassivõitlejaid. Nad väärivad imetlust ja armastust. Pealegi tuleb meeles pidada, et isegi „konstitutsionaalse demokraatia“ daamid Peterburis osutasid julgemaiks meie vastu kui härrakesed. See on tõsi. Meil on parteis usaldatavaid, võimelisi ja väsimatult tegevaid seltsimehi, võime neile anda mõnedki tähtsad kohad nõukogude täidesaatvas komitees, rahvakomissariaatides ja igasugustes selletaolistes kohtades. Mõnedki neist töötavad päevad ja ööd parteis, proletaarlike masside keskel, talupoegade hulgas, Punaarmee. See on meile väga suure väärtusega. See on tähtis ka naistele üle kogu maailma. See näitab naiste võimeid ja seda suurt väärtust, mis on nende tööl ühiskonnas. Esimene proletariaadi diktatuur on tõeline pioneer naiste sotsiaalse üheväärsuse maksmapanekul. Selle kaudu heidetakse kõrvale rohkem eelarvamusi kui terve teie feministliku kirjanduse kaudu. Kuid isegi kõige selle juures meil pole veel rahvusvahelist

*) Klara Zetkin (1857—1933), saksa kommunist, Saksa ja rahvusvahelise tööliikumise siimapaistvaim tegelane. Sündis maakoolmeistri perekonnas. Noorusest peale osa võtnud Saksa tööliikumisest. II Internatsionaali I kongressil astus välja naiste poliitilise üheõigusluse eest. Rahvusvahelise naisliikumise asutaja ja juht. Võitles Saksa sotsiaaldemokraatia ridades oportunistide vastu. Imperialistliku sõja ajal — koos Rosa Luxemburgiga ja Karl Liebknechtiga — andis välja ajakirja „International“. Zetkin oli üks „Spartakuse“ liidu organisatõreid. 1919. a. märtsis astus Zetkin Saksamaa Komparteisse ja oli selle Keskkomitee alatiseks liikmeks. 1921. a. peale oli Kominterni Täidesaatva Komitee liikmeks. Juhtis rahvusvahelist kommunistlikku naisliikumist. Võitles oma elu viimse päevani kommunismi eest. Zetkin suri Moskvas ja on maetud Puna-sel Platsil.



VLADIMIR ILJITS LENIN

kommunistlikku naisliikumist ja meil peab see olema. Peame kohe alustama selle loomist. Selleta pole meie internatsionaali ja tema parteide töö täielik ega saagi kunagi täielik olla. Kuid meie töö revolutsiooni jaoks peab olema täielik. Rääkige mulle, kuidas kommunistlik töö läheb edasi välismaal.“

Jutustasin talle niivõrd, kui olin informeeritud, kuid sellal kontakt parteide vahel, kaasa arvatud isegi Kommunistlik Internatsionaal, oli väga lõtv ja korrapäratu. Lenin kuulas tähelepanelikult, keha kergelt ettepoole kallutatud, väikseimagi väsimuse-, tüdimuse-märgita, isegi juhuslike asjade puhul. Ma pole kunagi näinud paremat kuulajat ega kedagi, kes nii kiiresti oleks aru saanud kuuldu üldisest sisust ja seda süstematiseerinud. Seda näitasid lühikesed, tihti väga täpsed küsimused, millega ta mind vahet vahel katkestas, ja pärastised tagasipöördumised ühe või teise detaili juurde. Ta tegi mõned lühikesed märkmed.

Muidugi rääkisin eriti põhjalikult olukordadest Saksamaal. Rääkisin Leninile, millise tähtsuse oli omandanud Rosa Luxemburg, tuues naiste massid revolutsioonilisse võitlusse. Pärast kommunistliku partei asutamist ta püüdis asutada naiste ajakirja. Mu viimasel jutuajamisel Leo Gogisches'ga — kaks päeva enne ta tapmist — arutasime partei päevaküsimusi. Ta andis mulle mõned ülesanded, muuseas ka organiseerimistö kava naistöölise hulgas. Partei arutas neid küsimusi oma esimesel illegaalsel konverentsil. Enamasti kõik vilunud ja kogunud propagandistid jäid sotsiaaldemokraatide juurde ja neile järgnesid ärkavad naistöölised. Kuid siiski väike grupp väga energilisi seltsilisi kogunes parteisse. Nad olid juba organiseeritud korrapärase töö naistöölise hulgas. Muidugi oli see kõik veel algeline, kuid algus oli väga hea.

„Mitte halb, mitte sugugi halb,“ ütles Lenin, „naisseltsimeeste energia, valmisolek ja vaimustus, nende julgus ja tarkus ajajärgul, millal partei on ebaseaduslik, lasevad lootä haid väljavaateid meie töös. Nad on hinnatavad tegurid partei laiendamisel ja tugevdamisel, masside võitmisel ja aktiveerimisel. Kuidas aga on lugu nende seltsimeeste ja naisseltsimeeste treeninguga ja põhimõtete selgusega, see on põhilise tähtsusega tööks masside hulgas. On väga tähtis, kuidas masse võita, kuidas neid vaimustada. Olen unustanud, kes ütles: „Peab olema vaimustatud, et saavutada suuri asju.“ Meil ja kogu maailma võitlejail tuleb korda saata tõesti suuri asju. Mis näiteks vaimustab teie seltsimehi, saksa proletaarseid naisi?

Kuidas on lugu proletaarse klassiteadvusega: kas nende huvid ja tegevus on suunatud otsesetele poliitilistele nõuetele? Mis on nende ideede algallikas?

Olen kuulnud ses suhtes mõnd väga imelikku asja vene ja saksa seltsimeestelt. Pean teile rääkima. Kuulsin, et keegi andekas naiskommunist Hamburgist annab välja ajakirja prostituutidele (avalikele naistele) ja ta tahab neid organiseerida revolutsiooniliseks võitluseks. Rosa teotes ja tundis nagu kommunist, kui ta ühes artiklis astus välja prostituteerijate eest, kes vangistati politsei reeglitest üleastumise eest oma vintsutavas töös. Nad on õnnetuseks kodanliku ühiskonna kahekordsed ohvrid, esiteks neetud varandusliku süsteemi ja teiseks neetud silmakirjaliku moraali ohvrid. See on selge. Seda võib unustada vaid jöhker või lühinägeline inimene. Kuid siiski ei saa prostituute võtta erilise revolutsiooniliselt võitleva seksioonia, neid organiseerides ja neile erialalist ajakirja toimetades. Kas pole Saksamaal tõesti muid töötavaid naisi, keda võiks organiseerida ja kellele ajakirja välja anda, keda võitlusse kaasa võtta? Prostituudid on haiglane väljakasv. See meenutab mulle kirjanduslikku moodi iga prostituuti kirjeldada võlva madonnana. Ka selle moe algupära oli terve näht: ühiskondlik kaastundmus, mäss korralike buržuide silmakirjaliku voo- ruse vastu. Kuid see terve suund degenererus.

Pealegi tõstatab see prostituutide-küsimus siin mõningaid tõsiseid probleeme. Viige nad tagasi produktiivse töö juurde, tooge nad sotsiaalsesse ökonoomiasse. Seda peame tegema. Kuid see on raske ja keeruline ülesanne meie praeguses majanduslikus elus ja kehtivais oludes. Seal on teil naisküsimumise üks aspekt, mis pärast võimu haaramist proletariaadi poolt seisab suurena meie ees ja nõuab praktilist lahendust. See annab meile palju tööd siin Venemaal. Kuid läheme tagasi teie positsiooni juurde Saksamaal. Partei ei tohi külmalt pealt vaadata oma liikmete säärast kahjulikku tegevust. See loob segadust ja killustab jõude. Ja teie ise, mis olete teinud selle vastu?"

Enne kui jõudsin vastata, jätkas Lenin: „Teie pattude nimekiri, Klara, on veel pikem. Mulle räägiti, et soo- ja abielu- küsimused on peamisteks vaidlusaineteks naisseltsimeeste koosolekul. Need on peamised huviained poliitilise õpetuse ja kasvatusel alal. Uskusin vaevalt oma kõrvu, kui kuulsin seda. Esimese maa, kus valitseb proletariaadi diktatuur, olles ümbrit-

setud kontrrevolutsionääridest üle kogu maailma, Saksamaa enda situatsioon juba nõuab kogu tähelepanu. Abieluvormide arutlemine oleks sel puhul vaid ajaraiskamine.“

Soo- ja kodanlik moraal

Siinkohal segasin vahele ja ütlesin, et soo- ja abielu- küsimused kodanlikus eraomandiga ühiskonnas sisaldavad paljusid probleeme, konflikte ja kannatusi kõigist klassidest naistele. Sõda ja selle tagajärjed rõhutasid naiste kannatusi ja konflikte seksuaalalal ning töid päevavalgele probleem, mis enne varjus seisnud. Sellele lisandusid revolutsiooni mõjud. Vana tunde- ja mõttemaailm hakkas vaaruma. Vanad ühiskondlikud sidemed hakkavad laostuma ja murduma ning tekivad uued ideoloogilised suhted naise ja mehe vahel. Abielu- ja perekonnavormid oma ajaloolises arengus ning olemuses majanduslikust elust aitavad hävitada eelarvamusi. Nende probleemide ajalooline ja kriitiline vaatlus peab viima kodanliku ühiskonna hoolimatule lahkamisele, asjade tõelise loomu ja mõjude avastamisele, vana seksuaalmoraali hukkamõistule. Kõik teed viivad Rooma. Ja iga tõeline marksistlik analüüs ühiskonna ükskõik millise osa kohta, ükskõik millise sotsiaalse nähu kohta peab viima kodanliku ühiskonna analüüsile, tema varandusliku baasi kukutamisele.

Lenin noogutas naeratades. „See on muidugi nii,“ ütles ta, „kuid see vaid vabandab Saksamaal tehtud vigu, see ei õigusta neid. Nad on ja jäävad vigadeks. Kas võite mulle tõesti kinnitada, et soo- ja abielu- küsimused, mida arutasite, lähtusid küpsest, elavast, ajaloolisest materialismist? Selleks on vaja sügavaid ja mitmekülgseid teadmisi, suure materjali kõige selgemat materialistlikku valitsemist. Kust võite nüüd saada jõudu selle jaoks? Kui nad olid olemas. Kui teil need oleksid olemas, siis ei moodustaks pamfletid nagu see, mis ma nimetasin, teie lugemisringide materjali. Neid levitatakse ja soovitakse arvustada. Ja mis on selle tarbetu ebamarksistliku käsitlusviisi tagajärg? Et soo- ja abielu- küsimusi ei mõisteta kui sotsiaalküsimuse osa? Ei, halvemad! Suur sotsiaalne küsimus esineb seksuaalküsimuse osana. Peaasi saab kõrvalasjaks. See ainult ei ohusta küsimuse selgust ennast, see segab mõtteid ja üldist naisproletaarlaste klassiteadlikkust.“

Isegi tark Saalomon ütles, et igal asjal on oma aeg. Küsin teilt: kas praegu on aeg lõbustada naisproletaarlaste vaidlustega



KAPITOLINA STSERBAKOVA

Botškarevi masin-tractorijaama traktoribrigaadi juht, komnoor ja rahvasaadik Vene Nõukogude Föderatiivse Sotsialistliku Vabariigi (RSFSR) ülemnõukogus.



VALERIA BARSOVA

Rahvaartist Nõukogude Liidus, ordenikanja ja rahvasaadik Vene Nõukogude Föderatiivse Sotsialistliku Vabariigi (RSFSR) ülemnõukogus.



N. LIIDUS ON KA NAISTE LASKESPORT KÕRCEL TASEMEL

sellest, kuidas keegi armastab ja kuidas teda armastatakse, kuidas keegi abiellub ja kuidas temaga abiellutakse? Muidugi, minevikus, olevikus ja tulevikus ja mitmesuguste rahvaste juures — ja seda kutsutakse uhkelt ajalooliseks materialismiks! Nüüd peab juhutama proletaarset revolutsiooni poole kõikide naisproletaarlaste mõtted. See loob aluseid abielu- ja seksuaalsuhete uuendamiseks. Praegusel momendil teised küsimused on tähtsamad kui maooori suguharude abieluvormid või veripatu mõiste vanal ajal. Sovietiseerimise-küsimus on Saksa proletariaadil veer ees. Versaille leping ja tema mõju töölisnaise elule on — tööpuudus, langevad palgad, maksud ja veel palju muud. Lühidalt ütlen, et selletaoline proletaarsete naisepoliitiline ja sotsiaalne kasvatamine on täiesti vale. Kuidas võisite selle üle vaikida? Oleksite pidanud kasutama oma autoriteeti selle vastu.“

Rääkis, et olen arvustanud juhtivaid naisi sel alal ja olen neid püüdnud tagasi hoida ning seetõttu olen juba saanud vanameelse filistri kuulsuse.

„Tean, tean,“ ütles Lenin, „meie inimesed on ka mind ses asjas filistriks nimetanud, kuigi see on mulle vastik. Selles on nii palju silmakirjalikkust ja kitsarinnalisust. Kuid ma talun seda rahulikult! Väikesed kollanokalsed linnud, kes parajasti kodanlaste ideede munast välja tulnud, on alati hirmus targad. Peame selle asja laskma nii minna. Noorteliikumine ka on tabatud sellest moodsushaigusest, mis puutub seksuaalküsimusse, ja tegeleb sellega liiga palju.“

Lenin rõhutas irooniliselt sõna „moodsus“ ja tegi sealjuures väikese grimassi. „Mulle on räägitud, et seksuaalküsimused moodustavad ka teie noorteorganisatsioonide lemmikuurimisaine, seal olla oratorite puudus sel alal. Niisugused valearusaamad on eriti kahjulikud ja ohtlikud noorteliikumises. Ka meil on suur osa noori väga agarad kodanlikke mõisteid ja moraali ning seksuaalküsimusi revideerima ja pean lisandama, et see on suur osa meie parimaid ja paljutöotavaimaid noori. On

õige, mis te ütlesite, — sõjas ja revolutsioonis vanad ideoloogilised väärtused kadusid või kaotasid oma siduva jõu. Uued väärtused kristalliseeruvad pikkamööda võitluses. Suhted mehe ja mehe, mehe ja naise vahel, tunded ja mõtted revolutsioneeruvad. Kerkivad üles uued piirid indiviidi ja terviku õiguste ja kohustuste vahel. Asi on veel täiesti kaoatilise käärimise järgus. Sihti, arengujõudude vasturääkivaid tendentse pole veel selgesti defineeritud. See on aeglane ja tihti väga piinarikas kasvamine- ning kadumise-protsess, eriti seksuaalsuhteis, abielu- ja perekonna-suhteis. Laostumine, korruptsioon, kodanliku abielu roppus tema raskepärase lahutusega, vabadusega mehele, orjastusega naisele, eemaletõukava silmakirjalikkusega seksuaalses moraaalis täidab kõige tundlikumad ja paremad inimesed vastikusega.

Kodanliku riigi abielu ja perekonnaseaduste koostis süvendab neid pahesid ja konflikte. See on „püha eraomandi“ jõud. Ja ausa kodanliku seltskonna vanameelne silmakirjalikkus teeb ülejäänud töö. Inimesed hakkavad protestima valitseva pahelisuuse vastu ja üksiku tunded muutuvad kürest. Revolutsioon seksuaalelus ja abielus läheneb vastavalt proletaarsete revolutsioonile. Eriti kannatavad praeguste seksuaalolude all naised ja noorsugu ning nad mässavad kannatamatult. Me mõistame seda.“

„Klaasi vee“ teooria

Noorsoo muutunud hoiang seksuaalelu suhtes on muidugi rajatud „põhimõttele“ ja teooriale. Mõnedki neist nimetavad oma hoiangut „revolutsiooniliseks“ ja „kommunistlikuks“ ja nad usuvad ausalt, et see on nii. See ei mõjuta meid, vanu inimesi. Mulle tundub sageli, et noorsoo niinimetatud uus seksuaalelu on puhtkodanlik, see on teatud määral kodanliku prostitutsiooni jätkamine.“

(Järgneb.)

Haridust kõigile

Iga kõõgitüdruk peab õppima
valitsema riiki.

Lenin.

Haridust kõigile! Nii kõlab uue Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi esimene hariduspoliitiline juhtlause. Kui on veel kahtlejaid, kes ei usu uut vabariiki toovat paremusi, siis see lause — haridust kõigile! — kindlasti võidab ka nende viimaste poolehoidu. Mis saab olla enam kui haridus? „Kaunimaks kui hõbevara, kallimaks kui kullakoormad tuleb tarkus tunnistada,“ ütlesid juba vanad eestlased. Kui paljude vanemate seljad on vajunud küüru raske töökoorma all, püüdes anda oma lastele seda ülimalt — haridust! Töötav rahvas tundis, et ainult haridus võimaldab kord tema lastel pääseda valitseva kihki ikke alt. Kuid ka võimulolijad teadsid, et haridus teeb nägijaks, avab rahva silmad tema kurnajate suhtes ja paljastab nende alatud eesmärgid. Seepärast ei tahtnud nad anda töötava rahva kätte seda kardetavat relva — haridust. Määrati suured õppemaksud, mis tagasid ainult rikaste laste pääsu koolidesse; seati sisse eksamid, millele ette valmistada oli võimalust vaid jõukate järeltulijail; kärbiti toetusi viimse määraneni, nii et kehvemal muutus raskeks isegi 6-klassilise alghariduse saamine. Ja nüüd — uues sotsialistlikus koolis on kaotatud kõik takistused teel haridustempli juurde: kõik koolid on maksuta, eksamid kaovad, toetusi antakse enneolematul määral. Töötava rahva valitsus ei karda anda oma rahva lastele võimu — sest haridus on võim! Seepärast on meie uue hariduspoliitika teine juhtlause: mitte ainult algharidus, vaid ka keskharidus sunduslikuks. Juba käesoleval õppeaastal viiakse läbi 7-klassiline sunduslik kool (4 aastat algharidust ja 3 aastat keskharidust). Endine tagurlik valitsus püüdis hirmutada rahvast eemale haridusest, rääkides haritlaste üliküllusest — just nagu saaks haridus kunagi olla üleliigne. Öeldi: „Kingsepp jäägu oma liistude juurde!“ — just nagu kehalise töö tegija peaks olema ainult masin, kes väntab tööd teha ega vajagi muud.

Sotsialistlikus ühiskonnas on iga kodanik kõigepealt inimene, kel on õigus ja kohustus osa võtta ühiskondlikust elust. Iga sotsialistliku ühiskonna liige peab olema haritud, et suuta osa võtta sellest elust. Sotsialistlik ühiskond ja üldine haridus — need on kaks lahutamatu mõistet. Juba Le-

nin ütles, et meie peame oma rahvale andma niipalju haridust, et iga kõõgitüdruk oleks suuteline valitsema riiki. Füüsilisest tööst loobumata saavad kõik N. Liidu kodanikud, ka vanad, omandada haridust; selleks on asutatud maksuta tehnilise ja põllumajandusliku hariduse koolid. Meil on palju õppida N. Liidust, paljus temast eeskujut võtta. Seepärast on uue hariduspoliitika kolmas põhijoon: lähenemine N. Liidu kultuurile ja selle tutvustamine meie kodanikkudele, eeskätt meie õppivale noorsoole. Meile on räägitud hirmu- ja õuduselugusid N. Liidust, kus lakkavat harimatus ja vägi-vald. Kuid mida enam me tutvume selle maaga ja tema rahvaga, seda rohkem selgub meile põhjus, miks meid kõigest väest püüti eemale hoida tutvumast temaga: sealsed saavutised igal alal on nii hüglaslikud, et kodanluse valitsemise tagajärjed sellega võrreldes poleks kõnelemisväär. Toome näiteks kasvõi üldise kooliõppuse läbiviimise: selle, mille teostamiseks tsaarivalitsus ütles kuluvat 125 aastat, tööliste ja talupoegade sotsialistlik riik viis läbi 5 aastaga! Juba eeloleval õppeaastal avaneb meil kõigil võimalus tutvuda N. Liidu kultuuriga: koolides hakatakse õpetama N. Liidu ajalugu ja maateadust, peetakse loenguid N. Liidu riigikorrast, poliitikast, marksismist, N. Vene kunstist ja kirjandusest. Meile võõra rahva — inglaste — keele asemele tuuakse sisse vene keel, meie lähima ja suurima naaberriigi keel, et selle kaudu muuta tutvumist N. Liiduga veel kiiremaks ja otsesemaks. Kuid ekslik oleks siinjuures arva, et nüüd unustatakse meie oma rahva keel, eesti keel, ja ei hoolita enam eesti rahva omapärasest. Just vastupidi. Meie lastele on kindlustatud õpetus emakeeles ja meile kõigile on terves N. Liidus võimaldatud kohtuasjade ajamine eesti keeles. N. Liidust on kadunud väikeste rahvaste alahindamine, iga kodanik võib jõuda kõrgele positsioonile, vaatamata oma rahvusliku päritolule; otsustajaks edasijõudmisel on igaühe isiklikud võimed. Eesti rahval kui töökal ja edasipüüdlikul rahval on nüüd piiramatud võimalused näidata, mida ta suudab. Seepärast: kõik tööle! Ning eelkõige: tööle omaenese ja oma laste hariduse täiendamisel!

Kaarel Murdel

Ena ja venna pärast

„Tulin kuulutuse peale.“

Direktor tõstis oma elektrilokitud pea raamatult, mida lehitses, ja vaatas tüdrukule ukse kõrval.

Vilma seisis alandlikuna, aga mitte kerjusena. Alandlikult seisis ta sellepärast, et kohta saada, kuna ta seda hädasti vajab, kuid seesmiselt oli ta täis trotsi.

Kohaotsimine ei olnud naljaasi. See oli hullem kui kõige raskem töö. Jookse ja närvitse, pinguta ennast büroodes ootamisega, et kunagi pääseda kellegi kõrge härra jutule. Kunas — seda ei tea keegi. Ja büroo ametnikud torkavad pead kokku, sosistavad, räägivad päris kõvasti ja kuuldavalt su kohta. Arvustavad nägu, rõivastist, hoiangut, jalgu, kingi. Võrdlevad teiste kohaotsijatega.

Ja kui siis ükskord saad jutule, siis mõne minuti pärast selgub, et ametnik on juba palgatud. Kes, kust — see pole vahel kõnelejale, palkajale, eneselegi selge ja alati on Vilma tundnud, et siin ei tehta sugugi õigust. Et kindlasti on tulevane ametnik mõni onupoeg, mõne tuttava mehe tuttav või poeg ja ametkoha kohakuulutus on avaldatud ajalehes vaid selleks, et nii on seaduse järgi kõik korras.

Lahkud ja oled korruga väsinud. Kõnnid üle silla ja tuleb tahe teha üks hüpe, aga siis meenub, et kodus on haige ema ja väike vend, kes on veel liialt noor.

See kõik on sundinud Vilmat hoiduma halbade mõtetest ja on talle andnud elujulgust, tahet elada ja võidelda.

„Soovite kohta?“ küsis direktor ja keeras pea viltu. Pigistas vasaku silma koomale ja takseeris Vilmat nõnda tükk aega.

Vilmal oli piinlik. Vaatab nagu lihunik looma. On raisad, aga mis teha. Oleme vaid vaesed kohaotsijad tüdrukud. Meil ei ole seadust, mis meid kaitseks.

Neid vaatlemisi ta juba tundis. Direktor vaatab, kas tüdruk talle meeldib, on ta tõrges või mitte?... Kas laseb ennast kasutada?...

Ta tundis, kuidas mehe pilk nagu kärbes kobas tema juukseid, silmi, sirget nina, energilist, tugevate huultega suud, piklikku lõuga, libises siis valgele kaelale ja haaras õlad, käed, kust siirdus rindadele, püsidis seal arvustavalt ja ihalevalt. Langes siis puusadele, kallistas tükk aega neid ja kõige lõpuks direktor hindas jalgu. Vilma teadis, et neil vist ei peaks viga olema, kuna kõik teised tüdrukud olid kadunud tema säärtel.

Olles vaatluse lõpetanud, süütas direktor paberossi ja viipas lahkelt toolile, kuid üleolev toon hääles, ütles ta:

„Koht on praegu küll vakantne, kuid ei tea, kuidas hakama saate. Tuleb teha mitmesuguseid töid.“

„Arvan, et pole nii saamatu,“ ütles Vilma. „Olen töötanud mitmes kohas ja ega teil siin vahet midagi erinevat ole, või kui ongi, siis loodan õppida selle ruttu selgeks.“

UUENEV TUND



VALENTINA GRIZODUBOVA

V. G. on üks neist kolmest naisest, kes sooritasid rekordilise lennu Moskvast Kaug-Idasse (sept. 1938). Nad olid esimesed naised, kes said N. Liidu Kõrgeima Kangelastiitli. See tiitel ja Lenini orden anti neile Nõukogude valitsuse poolt uue rahvusvahelise naiste lennu kaugusrekordi püstitamise eest.

*Kiireis pööretes elu lendab.
Pane see pudenev mooniõis
lauale korraks ja vaata kella, —
uusi lilli taas oodata võib!
Piduriided on rippund varnas
mitu aastat. Nüüd võtkem nad.
Kaua peidetud lipud hardalt
tolmust kloppigem! Maskeraad
mööda ammu sai. Heitkem ahju
narrimütsid ja klaunisärk!
Ega sul, armsam, ei ole kahju,
et on möödas see tulevärk?
Vaja liikuda päiksepaistel,
uusi lehti on elupuis. —
Ainult surnud meestel ja naistel
kaunim näib tänasest suist eilne tuisk.*

„Kus olete varem olnud?“

Vilma nimetas asutised, kus oli töötanud.

Direktor naeratas. Küsis:

„Miks tulite ära kindlustusseltsist?“

Vilma kehitas õlgu.

„Üteldi, et pole enam tarvis.“

„Aga Kriimani juurest, mispärast?“

„Lasti.“

„Töötasite halvasti?“

Direktori hääl oli muigav.

„Ei,“ vastas Vilma lühidalt.

„Käitusite halvasti?“

Vilma mõtted jooksid ringi. Küllap direktor juba teadis. Ainult küsib. Igaüks teab, et Kriimani kasutab äris teenivaid noori tüdrukuid. Kes ei tule vastu, selle vallandab. Sel põhjusel oli Vilmagi vallandatud.

„Jah.“

Langetatud silmadega istus Vilma. Tundis, et direktor teda vaatleb ja muigab. Tundis, kuidas kõrvad ja põsed hakkasid punetama.

Direktor trummeldas sõrmeotstega vastu lauda. Viimaks ütles:

„Tulge siis homme kell kaheksa, aga sel tingimusel, et olete mõni päev proovil — vaatame, kuidas töötate. Küllap siis näete, mis teha tuleb.“

Vilma tõusis. Pidi minema õnnelikuna, et algul lubati proovilgi olla, kuid siis meenus, et direktor oli unustanud ütlemast selle kõige tähtsama: kui palju saab palka. Võib-olla oli see nii ka kombeks — unustada tahtlikult.

„Täna, härra direktor, teid,“ ütles Vilma. „Aga ma palun teada, kui palju saan palka?“

Direktor tegi kätega kahetsemisväärseid liigutusi.

„Viiskümmend krooni... Olukorrad on halvad.“

Vilma teadis, et kõnelemisel pole palgaküsimuses mingit mõtet. See ei muuda olukorda. Palk jääb ikka palgaks.

Lahkus. Oli heameel, et sai koha. Viiskümmend krooni ei ole küll suur raha, aga ära ka surra ei lase. Toit ja korter on vähemalt esialgu neil mureta. Ehk saab ka ema pikapeale tervemaks ja hakata jällegi turul kauplema, nagu kauples varem, enne kui ennast talvel külmetas, millest haigestus. Ja vend võib sügisel astuda ehk tööstuskooli, saab õppida ameti selgeks. Kui on kutse, siis on elul juba vundament all, muidu lendad siia-sinna nagu liblikas. Üks kasutab kuu, teine kurnab päeva, kolmas nädala ja pealegi jätab veel palga maksmata.

Neljandal päeval kutsus direktor Vilma oma kabinetti.

„Täna teie tööpäev kujuneb pisut pikemaks tavalisest, sest mul on mõningad kirjad tarvis õhtul ära saata. Tuleb hulk tööd masinal ümber kirjutada. Olete nõus?“

„Hästi.“

„Tänasest päevast hakkaks siis ka kuu lugema ja saaksite palka.“

„Täna, härra direktor!“

Kui Vilma töö lõppedes teiste ametnikkudega ei lahkunud, vaid ütles, et tal olevat eritiülesanded, ütles Vilma naaberametnik, noor elavaloomuline tüdruk:

„Direktorilt muidugi!“...

Kõik pahvatasid natukeseks naerma ja lahkusid, jättes Vilma süngena töötama.

Vilma mõtted direktorile ei olnud mitte kõige paremad. Paari tunni möödudes oli töö valmis.

„Nüüd sööma!“ ütles direktor. „Pidasin teid kinni, olete kindlasti nälgjane ja kodus pole ka toit enam palav.“

Vilma katsus ajada vastu, kuid direktor ei võtnud seda kuuldavakski, vaid jäi oma otsuse juurde kindlaks.

Tõeliselt Vilma kõht oli tühi. Hommikune toit oli olnud üsna napp ja lõunavõileivad olid tekitanud vaid isu juurde. Mõte heast toidust söögimajas tõi Vilmal suu vett täis. Miks mitte minna? Ta oli ju selle teeninud ausalt.

Ukse ees ootas direktori auto ja Vilma mõtted ei olnud jällegi direktorile sugugi head, kui nad istusid autosse ja sõitsid restorani, kus neile ühes eraldatud kabinetis serveeriti toite ja jooke. Kelnerid teadsid küsimatagi, mis direktor soovis, ja see käitus teenijatega nagu omaimemestega.

Ja siis see juhtus, mida Vilma oli kartnud kogu aeg, mille pärast oli Kriimani juurest vallandatud, mille pärast oli mõnigi koht jäänud saamata. Et ta oli tõrges loom, nagu armastati tema kohta ütelda.

Direktor muutus koduseks, hakkas sinatama, istus Vilma kõrvale, pani käe ümber tüdruku ja katsus Vilmat suudelda.

„Ma ei luba!“ protestis tüdruk.

Purjus direktor ajas ennast püsti, surus käed püksitasku kisse ja jäi nõnda Vilma ette harkisjalu hõljuma.

„Ah, või niiviisi kohtlete teie oma direktorit, armuline ametnik! Teadke, et võin teid vallandada homsepäev. Aga ma võin ka teie palka kümne, kahekümne krooni võrra tõsta, kui ainult tahan. Isegi kaheksakümmend krooni võin teile maksa ja maksangi. Mitte viiskümmend, vaid kaheksakümmend maksan teile kuus. Proosit!“

Kaheksakümmend krooni!?!... Haige ema, vend, võlgu-olev korteriüür, kaupmehe arve — kõik, kõik lendasid Vilma peast läbi. Ennast müüa?... Alati on ta lükanud kõik pealetungid tagasi. On jäänud võitjaks, kuigi on kannatanud. Aga ei jõua enam. Väsinud on. Tuimaks muutunud.

„Proosit!“

Širutas käe klaasi järele aeglaselt-aeglaselt ja tõstis selle suule. Jõi kiiresti tühjaks ja heitis — põrandale puruks.

Direktor pani käe ümber Vilma piha.



R E E T E L L A N D I

Täidetuud ★ TÖÖTUS

Kersti kummardus üle kirstu, kergitas tasa õhukese suriliniku lamaja vahakollaselt näolt ja nihutas selle niikaugemale tagasi, et vabanesid kätte alt käed, mis olid paigutatud rinnale.

Emal oli läinud saatma neid tõsiste nägudega töökaaslast, kes alles äsja olid seisnud lamaja kirstu ääres, vaikivatena, väliselt murtuina, kuid seesmiselt käärivaina, silmis aga soe kaastunne lesele ja Kerstile, kadunu neljateistkümnepäevastele tütrele. Ei keegi neist suutnud suud avada lohutatavaks leinakõneks.

Isa laup, kus sinetas praegu väike ümmargune auk, kuulihaav, mis oli lõpetanud selle nii armsa inimese elu, tundus võõrana oma ebainimlikus karmuses — ei, seda nagu ei suutnud Kersti vaadata.

Käed olid need, mis paelusid tüdrukut, need suured töömehekäed olid oma tegevuse ja töö nüüd lõpetanud. Pisar pisara järel langes kokkupandud kätepaarile, soendades juba kangeid ja külmi pahklikke kämbaid, mille tardunud sõrmed olid kiskunud rusikasse nagu sõnatuks ähvarduseks.

Kerstile kõnelesid need käed lõpmata palju. Mälestus kandus tütarlapsel tagasi aega, kus ta alles üsna maimukesena istus isa käsivarrel ja vaatas suurte imestuvate silmadega maailma. Kuigi palju toredat mõistsid valmistada isa käed! Viled, vankrikesed, pingid, labidad...

Kersti surus oma niisked huuled kätele, kusjuures tundis seda nõrka tsemenditolmu lõhna, mis isaga alati kaasas käis, seda nii armsat ja tuttavat lõhna, millega näisid nagu läbi immutatud olevat kõik tsemendivabriku töölisel. Jooned, mis paistsid käeseljal ja sõrmedelt, olid sügavalt kaetud selle tuhkjashalli tolmuorraga, mida ei suutnud ära pesta ükski vesi, seep ega hari, tsemenditolmuga, mis samuti oli saanud lahutamatuks osaks tema valmistajast...

Meenus mälestus varajasest lapsepõlvest, kus Kersti, kuuldud vabrikuvile huihgamist, mis vabastas töölisel töölt, oli tulisi jalu tõtanud vastu isale, et see teda tõstaks õlale, kannaks koju. Olles mänginud teiste omasugustega väikese majakese aias, oli lipsanud sealt tänavale, ilma et ema tema lahkumist oleks märganud. Siis aga, jõudes vabrikuni, polnud sealt näha lahkumas veel ühtegi töölist, ja et aega veidi huvitavamalt surnuks lüüa isa oodates, oli Kersti sibanud alla jõekaldale, et jälgida alati huvitavat, vahutavat ja kobrutavat lainete tõttamist mere poole. Hiljem ei mäletanud Kersti isegi, kas ta oli komistanud või oli kallas murenenud, kuid äkki kadus maa jalge alt ja must, põhjatu jõgi haaras ta väikese keha oma embusse...

Kersti ärkas siis, kui kuulis oma kõrva lähedal isa ahastavat häält anumas: „Minu kallis tüdruk, löö ometi silmad lahti! Kersti, isa silmatera, sa ei tohi surra...“

Isa oli kandnud teda oma kätel koju, oli surunud teda vastu rindu, oli suudelnud ja kaisutanud, oli nutnud ja juubeldanud, et siiski jäi ellu tema väike tüdruk. Isa märjad rõivad aurasid, sest tema ise oli näinud oma väikese lemmiku kadumist voogudesse ja sekundi vältel oli hüpanud järele veekeerisesse, kus vilksatas tüdruku hele kuueke.

Siis, koju tõtates, oli imbunud isa rõivastest tugevalt, tugevalt tsemendi lõhna, seda lõhna, mis praegugi nii omaselt puudutas Kersti sõrmeid...

Tulise südamega elas tütar kaasa isa mõtetele. Istus nurgas hõõguvate põskedega, tündrivabriku suures tagavaralaos, kuhu oli kogunenud rohkearvuline töölikond salaja oma päevamuresid arutama, ja kuulas oma isa kõnelemas ilusamast tulevikust, suurtest lootustest, tegudest, mis ootasid tegijaid, ja oma raskest majanduslikust olukorrast. Kersti otse jumaldas oma isa siis, kui see teiste ees pehmelt, kuid mõjukal bassihäälel valgustas sinnakogunenute nende põlevaimaid päevaküsimusi. Kuidas oli tuksunud väike süda ja kuidas oli ta saanud erilist hoogu millekski suureks, mida ta siis väikese tüdrukuna veel isegi ei mõistnud! Kuid hiljem, siirdudes kooli, kus oli — kasvatatud suure armastuse ja hellusega — püüdnud läheneda kõigile erilise südamlikkusega, sai ta niimõnigi kord tunda kibedat pettumust, kuna lapsed, kelle

isad — kohalikus keeles „papad“ — teenimas meistrikohtadel, olid end kõrgi üleolekuga ära pööranud töölislastest. Polnud ainulaadne see, et üks või teine meistritütar moonutatud eesti keeles pöördus Kersti poole ja sellele lausis: „Kas sinu ema voip minu mamma särkisid pesema tulla? Minu mamma käskis.“

Aastad kadusid ja Kersti võrsus. Ta õppis... õppis... õppis... Ja teda tiivustas isa õnnetunne, mis peegeldus vastu armastatud silmist. „Olen õnnelik sinu üle, tütar,“ lausub talviselt isa. „Olen väga õnnelik. Pea meeles, Kersti, meie aeg on tulevik ja selleks vajame inimesi, kes on vaimselt tugevad. Kasva ja ole hoolas. Töörahva päralt on võit.“

See oli alles mõni kuu tagasi, kui muutus rahutuks terve ümbruskond. Oli ärevaid kuuldusi ja eriti näisid kokku vajuvat vabriku juhtivad tegelased.

Kersti isa aga tegeles enam kui kunagi varem tööliküsimuse kallal. Luges kirjandust, mida loeti hoolega suletud uste taga. Tutvustas tütarke põhimõtetele, mis andsid tüdrukule nagu tiivad ja panid elama tulevikulootuse.

„Isa, ootan ainult, et oleksin suur ja võiksin kõnelda kuulajatele. Isa! Lähaksin sinna, kus vajatakse ergutust, ja kõneleksin neile tulevikutöolisest ja tulevikuriigist, kus peremeheks on tööline, kus sina ja mina valitseme, kus iga üksik neist võib tunda end vabana ega pea end kummardama meistrite ega kubjaste ees. Isa, mis sa arvad, kas saab minust kunagi kõnelejat või ei sobi naised selleks ehk üldse mitte?“ —

(Järg lk. 255.)



Kolm naist — kolm saatust

3 naist — 3 lihtsast ümbrusest pärit olevat naist, kuid millise saatusega!

1. Hassija Komardinova — sündis Kazahstani mägedes, jäi varakult orvuks. Unistas lavast. Ta unistus täidus — Hassija lõpetas teatrikooli Moskvas ja asutas teatri oma kodumaal. Siis õppis ta veel lenduriks.

2. Jevgenija Adamenko, pärit lihtsast kolhoosniku perekonnast, lõpetas parima põllumajanduse-akadeemia Moskvas.

3. Tatjana Põžova, kes lõpetanud insenerina-tankistina Stalini-nimelise Sõjaväe Akadeemia, jäi selle juurde teaduslikule uurimistöele.

Nende 3 naise saatuses pole midagi erandlikku. Tuhandeid ja tuhandeid naisi leidub Nõukogude Liidus, kelle elukäik näib kodanliku maailma elanikele muinasjutuliseks. Kogu maailmas on ainult sotsialism; isamaal naisel võimalik tegelikult rakendada kõigil aladel.



Takso LB 46-29

•
•
•
•
•

Minu arvates pole Fordi takso suuremad asjad. Head — need on niisugused, mis jagavad teile selga mükse, see on niisugused, mis ei vea, vaid milledest jääb mulje, nagu tõukaksid nad tagant. Lendad, aga ei sõida. Kuid Ford — see just veabki.

Säärased peenusteni minevad üksikasjad pole asjalikule inimesele muidugi tähtsad. Ometi, sääraseid üksikasjad on tähtsad armastajapaaridele. Paarikest võib raputada, paarikest võib laeni hüpatada — nad ju peavad sõidu sooritama. Uhe sõnaga — et oleks aga auto ja autosõit.

Hüva. Masinast on juttu juba küllalt. Jutustan teile parem inimestest.

Olin poissmees, suitsetasin head tubakat ja lugesin raamatuid. Uhe sõbra soovitusel algasin „Anna Kareninaga“. Lugesin seda raamatut kaks korda. Nimelt pean ma Anna Kareninat oma sugulaseks. Kui teaksin, kus ta kalm asetseb, käiksin vaatamaski.

Siis kord, Kaubahoovi juures, saan sõidu kodanikutarilt. Tal on suured silmad ja õiged näojooned. Istub peale. Sõidame piki Nevskit, pöördume Ligovka suunas. Maja nr. 29 juures müksab mulle selga:

— Tulen viie minuti pärast!

Kuid tuli minuti kolme järel. Sõidame Alevi tänavasse nr. 9. Seal saabub ta poole tunni pärast ja käsib sõita Võborgi külje poole. Sõitsime ka sinna.

— Aga kuhu nüüd? küsin mina.

— Aga nüüd Külavaeste teisele liinile, vastu tuuletõrje hoonet, maja nr. 6.

Seal ootasin minutit kaksikümmend. Ja käsib siis sõita Halturina tänavale.

Ptüi, mõtlen, kui saamatult ta on oma sõidukava koostanud. Ta ise saab ju sellest kahju. Pöördun tema poole ja ütlen:

— Kallis kodanikutar, andke mulle tänavate ja majade nimed ja mina vean teid, kuhu enne, kuhu pärast. Meie, nii ma talle ütlen, — oleme juba 27 rubla maha kihutanud. Samuti on saabunud aeg kohenduda.

Sõitsime vastavasse kohta, kuid seal on sabas kaks omnibust, veoauto, järeleahvitud Lincoln ja viis takso. Seik juhtus augustikuus, kuid mina olen poissmees, lõbus, armastasin rääkida. Ja ütlen oma reisijale:

— Nüüd asume järjekorda. Ega teil kiiret ole?

— Kuid milleks järjekorda?

— Vaja kohenduda. Masin — see on ju nagu meigi: kui ei sõõ, ku ei saa bensiini, ega ei veeregi. Eks ole?

Vaikib. Murrab sõrmi. Närvitseb. Seda ma ei talu. Niisugune sõitja on mulle koormaks. Säärase sõitja poole vaata üha üle õla — mine tea, millega saab hakkama.

Istun nii poolpöördes ja pean teda silmas. Viimaks küsin:

— Teie, kodanikutar — vabandage, ma ei tea ju teie nime, kas teil ei valuta vahest pea?

Vaikib. Ainult sõrmed naksuvad, nagu murraks ta saetud suhkrukange. „Heakene küll,“ mõtlen, „vaiki, kui tahad.“ Ootame ikka veel järjekorda. Kümme minutit on juba möödunud. Meie ees on veel kaks. Kuid mina ei saa vaikida, mina tahan rääkida. Küsingi:

— Milleks te, kodanikutar sõidate siia ja sinna? Vabandage mu uudishimu.

Hakkas teine pisardama. Meile pööratakse juba tähelepanu, kuid tema tõinab edasi.

— Kallis, mis teiega on?

Ta vastab:

— Mul suri ema. Sõidan mööda sugulasi ja tuttavaid, kutsun neid matusele.

— Seda oleksite võinud teha ju telefoniga!

— Pole mul telefoni ega mu tuttavatelgi. Nii on ka muidu parem, sõidan ja unustan oma mure.

— Kas olete üksik? Meest ei ole? küsin.

— Üksik. Meest ei ole.

— Aga kes siis ema matab?

— Eks ma ise matan. Aga jõud on juba otsas küll.

Või niisugune lugu... Noh, kohendusime, saime bensiini ja sõitsime edasi. Sõitsime hulk aega. Majad hakkasid roosutama ja päike vajus looja, kui olime kõik aadressid läbi sõitnud, arvult 19.

Nende nelja tunni jooksul harjusin temaga. Istun rooli taga ja arutlen: „Homme olen sõidus, kuid hiljem palun sõpra, et ta mind asendaks, ja pärast lõunat ma tööle ei lähegi. Ei, nõnda ikka ka ei saa. Mul on ju saaz. Seisan esimeses järge ja mitte ühtegi õnnetust pole mul juhtunud, mitte ühtegi. Isegi kassile olen halastanud.“

Niisiis haarasin matusest kinni ja aitasin kaasa. Tema nimetab mind seltsimees Bobroviks ja mina teda — Liisaks. Ta on pärit Baturinast. Asja astunud alles rabfakki, passi järgi 18 a. vana, näost kenakene. Mõõblit on tal nagu kände metsas. Kummukene, trümo ja kapikene ning terve tosin rotikõlke.

Müüsimine kogu selle krempli tuhande kahesaja eest. Matuse ema maha. Võiks lisandada, kirstu taga käisime kolmekesi: mina, Liisa ja elanik kommunaalsest korterist. Nuttis see meie leinarongike. Ega rahast olnud kahju, olgugi et kulu oli tõsine — 93 rubla ja kümme kopikat. Ausõna! Või arvate, et võtsin Liisalt kasvõi kopika?

Andsin talle nõu, kuidas ta peaks toimima oma rahaga.

— Need, ütlen talle, — Liisa, need on sinu rahad. Osta enesele mõni ostukene, kuid mitte uisapäisa, vaid mõteldes.

Kuu aja möödudes pärast matuseid abiellusime. Vaat, kuidas siis ilma igasuguse kuulutuseta ja kutseta kuhjus külalisi kokku — kõik need, kellele poolt läbi sõitsime. Matusele ei tulnud mitte üht jumala lepatrinukest — kuid pulma terve-nisti 19 adressaati. Terve mu kuusissetulek nagu sulas ära. Liisa oli sinises kleidis ja ta kingadel olid kõrged kannad.

Ja hakkasime siis elama. Mina nagu varemgi — ikka takso peal, tema kodus. Andsin talle „Anna Karenina“ lugeda, — luges. Annan „Oblomovi“, — teab juba. Serveerin talle „Kolm musketäri“, — ütleb, et igav olevat. Mina ei saanud selle lugemisest aga kolm ööd magada. Isegi kõhnaks jäin. Siis heitsin talle Walter Scotti kätte.

— Loe, ütlen talle. — See väärtus on meie sajandile säilinud.

Hakkas pihta. Mul heameel. Aga kui saabus siis aeg, et ta tundis jälle igavust, mõtlesin nii: „Läheb mu Liisake autojuhtide kursustele. Aasta pärast istub rooli taha. Sõidame kasvõi Krimmi. Saame ka poja. Poeg kasvab suureks — hakkab meid toitma, kuid meie, oletame nõnda, istume häid raamatuid lugema. Mine tea, mitmendat korda võtan siis jälle pihku „Anna Karenina.“

Muide, kuidas soovite, kuid selle teose tegelane Vronski on ebasümpaatne inimene. Oma mehe pärast naine rongi alla ei joosnud, aga Vronski pärast küll.

Hüva. Liisa lõpetas kursused. Talle anti masin. Ja vaat — siin ep johtubki mu eluleheküljele, milles olen ise süüdi. Jutustan kohe.

Krimmi me ei sõitnud, sest ei saanud ühtaegu puhkust. Liisa sai puhkuse juuliks, mina septembriks. Korraga mitte ei saanud. Talveks olime mõlemad väsinud. Hakkasime tülitsema või vaikisime kangekaelselt. Kord, kui mängime kabet, Liisa ütleb:

— Kui sa möödunud aastal ei oleks pidanud oma masinat kohendama ja kui sa poleks küsinud, miks ma sõrmi murrin, siis praegu ma õpiksin ja õpiksin.

— Pole veel hilja, Liisa. Hakka pihta. Õpi!

— Sul on iga asjaga nii — hakka pihta. Kuhjad mind romaanidega üle ja arvad, et sel on praktilist tähtsust. Seadsid mind rooli taha ja kujutad nüüd ette, et ka armastad mind.

— Ma ei arva ainult nõnda, vaid ka tean. Kullake, parem süüdistada siis mind ka selles, et su emakese hauda lasksin ja aitasin sul krempit müüa.

Sõna sõnast — nii see tüli tuligi. Järgmisel päeval seisame mõlemad Kaubahoovi juures ja ootame sõitjaid. Vaikime.

Õhtul meie masinad kohtuvad Kirovi sillal — vaatan: LB 46-29. Sõitsin temast mööda ja viipasin. Tema litsus aga gaasi juurde ja lendas lubamatu kiirusega mööda prospekti edasi. Militsionär kirjutas ta numbri üles. Pistisin pea taksost välja ja hüüatasin:

— Õnnitlen, Liisa!

Magama heitsime vaikides. Igavus hakkas mind närima. Laman, silmad lahti, ja mõtlen: „Vahest olen tõesti süüdi. Liisa peaks pääsema siiski instituuti. Vaatad ühel korral — ja juba ta ongi insener.“ Aga enesest mõtlen: „Mis ma olen? Miks ma ei õpi?“ Hüva, tuleb küll meelde, et ütlesin millalgi ka nõnda: „Kui kõik insenerideks saavad, kes siis maju värvib, uulitsat pühib, rooli taha istub?“

Sääraste mõtetega uinusin. Virgusin pool tundi hiljem kui tavaliselt. Liisa ei äratanud. Läksin siis kööki silmi loputama, seal pesi aga jahuveski trusti arvepidajatar hambaid. Hüütakse teda Varvara Ivanovnaks. See siis küsibki minult:

— Jäite magama?

— Ei, ütlen, — jäin ainult magama.

— Vaeseke! Kas naine ei äratanud?

— Jah, ei äratanud. Järgmisel korral palun teid.

— Mind? Olge lahke. Mis kella ajaks käsite?

Sõna sõnast hargnes meie jutt. Väljusime koos uulitsale. Võtsin tal käe alt ja saatsin ta trusti asukohani, ise aga ruttasin siis garaaži. Istusin rooli taha ja sõitsin. Vedasin üht õlgkübaras lollakat kaks tundi. Vean teda, aga tema magab. Rahvamaja juures astub maha, maksab ja istub trammile. Mulle kinkis karbikese kompvekke „Tobi-lobi“.

Õhtul viisin kompvekid tolele arvepidajatarile, et Liisat ärritada. Arvepidajataril oli aga ettepanek:

— Läheme kinno!

— Mis seal head?

— Näiteks „Äikeses“ jookseb „Pariisi katuste all“ ja kahest numbrist koosnev kontsert. Kas tulete? Või kardate naist?

Kui ta seda poleks ütelnud, ma poleks läinudki vahest temaga, kuid sellega puudutas ta just mu enesearmastust. Ta bas kõige õrnamat kohta.

Jätkasin minagi sõjaka kukena:

— Kas ma varemni ka olen oma naist kartnud?

— Varemni olite ju poisimees.

— Ma ei karda nüüdki.

— Mida te ei karda? Ma ei mõista teid.

— Naiselikke võlusi ei karda!

Ta hammustas huulde, kuid ütles:

— Siis tulge minuga kinno. Sellega kinnitate oma sõnu.

Läksime. Kostitan oma kaaslast marmelaadiga, ise aga mõtlen: „Mu oma Liisake armastab ka marmelaadi. Oleks hea, kui temagi vaataks mõne teise seltsis „Pariisi katuste all“. Siis oleks nagu tasakaalu. Oleksime siis mõlemad süüdlased.“

Film mulle meeldis küll, kuigi armastan rohkem Capajevit. See on meie oma elust.

Aga Varvara Ivanovna liubub mu külje vastu ja küsib:

— Kas te oma naist armastate?

— Ja kuidas veel.

— Kas kõvasti?

— Nagu oskan.

— Aga kas mina meeldin teile?

Mõtlesin. Mõtelnud veidi, ütlesin:

— Meeldite. Teiega on hea üks kui teine kord kinos käia.

— Aga teie naise Liisaga — kuidas temaga?

— Liisa on elu jaoks, Varvara Ivanovna.

„Kas said ja neelatasid?“ mõtlen ise. „Süda valutab. Kus võiks Liisa küll sel minutil olla?“

Viisin temalegi koju kaks pakendikest marmelaadi. Panin padja peale. Aga oleksin pidanud andeks paluma, mitte marmelaadi viima. Selge, et ta ei söönud. Hommikul tarvitasin selle ise tee kõrvale. Viha võttis minus maad ja vaat mida ma kurjuselt tegin? Võtsin ette ja sõitsin oma arvepidajatarile vastu. Ootan. Näen — ta väljub. Hüüan:

— Olge hea, masin on sõiduvalmis!

Lasksin Varvara Ivanovnal enda kõrval istet võtta ja sõitsime. Oletatavasti ta kujutus paisus. Kuidas võiski ta mõista, et toimin nõnda ainult viha pärast... Ega kukkunudki hästi välja. Alles nüüd ma mõistan: kui oled tige, oota veidi. Jahtu enne!

Liisast ma suurt ei mõtelnudki. Ta sõidab taksoga ja toob iga kuu oma kolmsada puhast koju. Hüva, lasksin oma daami masinast maha ja sõitsin edasi. Kohtun jälle ühel tänaval Liisaga — tema sõidutab komissari. Liisa kõrval istub teine komandör. Mõlemad naeravad. „Ah nii,“ mõtlen! „Vahest ta saab nende käest isegi marmelaadi ja mitte nendel asjaoludel nagu minult.“

Õhtul läksin raamatukogusse, küsisin romaani, mis käsitleks armukadedust. Mulle anti Leo Tolstoi „Kreutzeri sonaat“. Vaat, see on alles kirjanik. Tal on kõigest ja kõige kohta ütelda.

Kogu õhtu lugesin, kuid midagi ei mõistnud. Viimaks siiski taipasin, kui sa oled abiellunud, siis ära eputa enam. Aga

kui oled küllastunud armastusest, siis nõnda ka ütlegi. See on kõige esiteks: ütle! Käitu ausalt! Kui sa aga ei ütle, sellest tuleb tüli. Kuid selleks ei jätku alati verd ja julgust. Kogu inimene ähvardab hävida.

Pärast selle raamatu lugemist mul valutab pea. Olin üksinda kodus. Liisa õöbis sõbratari pool. Järgmine päev oli mul vaba. Varvara Ivanovna samuti. Viha kees minus edasi, nagu oleksin tulistel sütel. Tegin ise oma arvepidajatarile ettepaneku:

— Läheme Kultuuri- ja Puhkeparki, mul on vaba päev ja olen rahade juures.

— Seda ei sobi ütelda. Kavaler maksab alati daami eest. „Vaat, kus riistapuu,“ mõtlen. „Ah siis kogu ekspeditsioon sünnib minu tasku arvel!“ Millegipärast pole head enesetunnet. Selge, et mul tuleb kõige eest maksa. Raha suhtes liiasin nii palju juurde, et ärgu häbenegu. Liisa pole küll niisugune.

— Varvara Ivanovna, kas teie raamatuid loete?

— Minul hakkab raamatuid lugedes pea valutama, nõnda ta just vastabki. — Pealegi, armastustunnetest ei kirjutata enam ammugi raamatutes.

„Või niisugune õline napakas sa oledki,“ mõtlen endamisi ja tunnen vajadust just sel hetkel Liisalt vabandust paluda. Kuid siiski ei. Vara veel. Diplomaatia ei tee millalgi paha.

Võtsin siis Varvara Ivanovnal käe alt ja läksime Elagini saarele. Olin uues ülikonnas ja raseeritud. Varvara Ivanovna oli roosas kleidis ja sinistes sukkades. Allapoole õlga oli kinnitanud ta sametist lilli, õiekobaraga allapoole.

— Milleks nii? küsisin mina.

— See on tähenduseks, et ma pole vaba.

— Kuidas seda mõista?

— Kui õiekobar on ülespoole, tähendab, mul pole kavaleri; on see aga allapoole — tähendab, mul on oma austaja.

Olge lahke, milline elutarkus! Ise aga mõtlen Liisast. Peaksin ta ikkagi takso pealt ära võtma ja saatma õppima. Kogu teekonna olin sõnakehv ja ähmane. Jõudsime Elagini saarele. Varvara tahtis tantsida. Mina ei oska. Tunnen vaid ühte kadrilli... Siis tahtis ta lootsikuga sõita. Korraldasin temale ka selle võimaluse. Jõime õlut. Tundsime igavust. Rääkisime armastusest. Jutustasin temale Peeter Suurest ühe anekdoodi. Siis sõime. Kuu tõusis taevasse ja Varvara Ivanovna ütles:

— Mitte säärane ei peaks teie naine olema. Teil on nõudeid, ideid igasuguseid, teie loete raamatuid, kuid teie naine ei mõista seda ega näe.

See ajas mind keema. Tõusin ja tatusin arve.

— On aeg koju minna, Varvara Ivanovna. Pean olema homme tööl juba kell kaheksa. Ja ärge puudutage Liisat!

— Meeleldi. Tahan ka ise koju, seda enam et on oodata äikest ja ma kardan.

— Sedakest küll. Näen ju minagi, et kardate äikest.

Ta võtab mul käe alt, pigistab, väriseb. Tõepoolest, juba müristabki. Publik vallutab trammid — aina tuleb karta, et nad seda kildudeks lõhki ei litsu. Vihma tuleb. Jookseme. Näeme vaba taksot. Autojuht on kapuutsiga vihhamantlis.

— Kas vaba? küsin.

— Asuge peale! Kuhu soovite?

— Zukovski tänavale nr. 24.

Istume. Sõidame. Vihma sahib. Aike ja mürin. Varvara Ivanovna kardab tõepoolest äikest. Väriseb.

Jõudsime Zelinski tänavale.

— Siin lähen ma maha, seltsimees Bobrov. Ärge naerge mind.

— Ja miks siis?

— Ma ei talu äikest. Kardan sõita. Väik võib surmata.

— Aga kuhu kavatsete siis minna?

— Vaadake, selles majas elab mu õde, õöbin tema pool. Polnud minagi säärast äikest näinud oma elus. Jätsime masina seisma ja laskime mu daamil minna. Ütlesin siis autojuhile:

— Lase käia. Naise võrra koorem kergem, hobusel kergem vedada.

Sõitsime. Rõbatskajal peatas meid valgustussignaal. Seisame. Ja järsku pöördub autojuht minu poole ja ütleb:

— Meheke, oled sina aga mul võrukael!

Viibin kui unes. Istun ja pomisen:

— Sina, Liisakene! Mis sa mõtled? Vaata, mina...

Meie...

Selle aja sees sõidame muidugi edasi. Mõtlen: „Tuleks kasvõi sõidu pealt välja hüpata.“ Kuid vihm. Sõidame oma elukoha juurde. Liisa avab autoukse.

— Väljuge, kodanik. Oleme päral.

Püüan teda kõnetada, kuid tema jääb oma juurde:

— Oleme päral, kodanik! Makske sõidu eest, olge lahke!

Otsustage ise, kas olin ma kadestamisväärse seisukorras.

Tahan lausuda sõnakest — keel ei kuula sõna. Muud ei saagi kui: Liisake, Liisa, Elisabet Mihhailovna.

Tema jääb aga oma juurde:

— Kodanik, makske oma arve! Ärge pidage mind kinni. Võlgnete 9 rubla 90 kopikat.

Annan talle červonetsi, palub oodata, saan tagasi. Ulatab mulle kaks viielist ning paneb siis täisgaasi peale — vaatan masinale järele ja ei usu oma silmi. Tõepoolest, kuidas ma enne ei näinud — numbriplaadil on LB 46-29.

Jooksen masinale järele, ise nutan — teist korda oma elus. Esimene kord tõinasin, kui poisikesed võtsid mul trummi käest — see oli väga ammu. Tollest ajast saadik pole ainustki pisarat silmist poetanud. Nüüd olen elanud aga jällegi selleni.

Sel ööl ei tulnud ma vara koju, vaid kõndisin pikki Nevskit ja lugesin autode numbreid. Lootsin veel ikka Liisat kohata. Ja milliseid numbreid ma küll nägin: kuus kuut korraka, pärast seda null ja neli üheksat ja kolm nulli viiega. Mõtlesin koguni mängu välja ja hakkasin neid numbreid kokku arvama. Sain kord 27, kord 13, kord 20. Kuid milleks ma seda teen? Aga kuram teab mind, milleks! Et tasakaalu leida.

Järgneval päeval Varvara Ivanovna ulatab mulle kirja. Naeratab. Kuid ainustki sõna ei lausu. Ka mina vaikin.

Aga Liisa kirjutab lühidalt: „Peame järele mõtlema, kuidas toimida. Sinu juurde ma tagasi ei tule. On raske ja valus.“ Allkiri. Kuupäev.

Kogu see kupatus kukkus halvasti välja. Lootsin Liisa peale, arvasin, et ta on minust targem, aga temakene vedas oma elulõnga kaugemale. Hakkasin siis üksi elama, hakkasin ootama, kus see lõngake katkeb. Vahetasin esmalt korteri. Oma 12 ruutmeetrit põrandapinda vahetasin 20 vastu. Mu uus korter oli rõduga. Teiseks — läksin teenistusalaal veomasinale üle. Seltsimehed naersid küll, kuid mina pidasin oma uut joont. Kolmandaks — astusin õhtukursustele, midagi tehnikumi-taolist, kuid hõlpsam.

Otsustasin nii: „Olen 24 aastat vana, tean võrdlemisi vähe, ja kui kõike niikuinii pole võimalik õppida, siis midagi rohkem teada pole ka mitte paha.“ Veoauto peal olin ametis kella kuueni. Ja sõidud olid rahulikud. Vedasin äridesse paberossipakke.

Igatsesin ja nukrutsesin. See pole väljendatav, kui raske oli elada ilma Liisata. Ja niiviisi pidi mööduma kaks kuud. Kurbus ajas mind õõsiti voodis istukile. Ühel säärasel ööl kirjutasingi Liisale kirja: „Palun lahendada küsimus, kas ma olen abielus või poissmees.“ Kirjeldasin temale kogu, oma olukorda. Minu väikesest käekirjast täitus üle kümne lehekülje.

Sain peagi lahtise kaardi:

„Seltsimees Bobrov! 23. oktoobril kell üks päeval oodake mind nende ja nende tänavate nurgal. Minu takso numbrit Te ju, teate. Sõidan ette. Teie istute peale ja meie kõneleme sellest kirjast, mille Teie mulle saatsite.

Teile tuntud Elisabet Bobrovna.“

Mõnikord muutub kõige targem lollakaks. Seda juhtub rõõmust. Aga mitte just väga arukas muutub tõeliseks tobedaks. Kui rõõmus ma olin, et Liisa kandis veel minu perekonnanime! Tähendab, miski seob veel meid. Muidugi, need nime-deasjandused on iseenesest tühised, aga kuidas need tühisused on suutelised meeolelu muutma! Tõepoolest, tekkis tarvidus kasvõi luuletada.

Kuni 23. oktoobrini ma elasin kui keeva vette kastetu. 23-ndal tõusin kell 5 hommikul. Oppisin. Lahendasin vastiku ülesande. Kirjutasin emale kirja. Triikisin pükse. Ömblesin särgile kaks nõopi ette. Igaks juhuks pesin põrandagi puhtaks.

Umbes minutit kümme enne ühte peatus takso kokkulepitud kohal. Minu kallid Liisa istub rooli taga. Kas te teate, mis tähendab kaotatud jälle leida?

Istub ja vahib minu peale. Asun autosse tema selja taha, lillekimbu viskan ta põvedele. Ja Liisa ütleb:

— Jutusta!

Alustasin sellega, kui igav oli mul temata...

— Ei, sa jutusta mulle tollestinatsest, kes kartis äikest. Ja ära murra sõrmi. Kas su ema on terve?

— Terve!

Naeran. Liisagi naerab. Meile meenub meie esimene kohtumine. Mina räägin aga oma elust-olust.

— Kus sa elad, Liisa?

— Tehnikumi juures. Olen täna viimast päeva rooli taga.

Ja järsku küsib sootuks võõra häälega:

— Kuhu ma sõidutan teid, kodanik?

Ütlen talle kõrva:

— Sõiduta mind meie uude korterisse. Sina, Liisa, pole veel näinud mu uut tuba. See on suur. Akendel on lilli. Seintel on pilte. Uusi raamatuid tükki sada. Põrandad on pestud. Raadio hüügab ja puudud ainult sina, Liisa!...

Vaikisin.

— Ja mis meil puudub?

— Lapsuke puudub meil, Liisa.

Vaikime. Liisa sõidutab mind ühe sillani ja hoiab kõvasti rooli. Ilm on külm. Neval lainetavad uted.

— Liisa, suudleme!

Näen, ta huuled väratavad. Kummardun ja suudlen teda

kuklasse ja veel kord. Liisa vaikib. Järsku ta peatab masina ja näib, et võitleb pisaratega. Igatahes midagi selletaolist. Väriseb kogu kehast, otsib sõnu.

— Liisake, luba, et mina asun rooli taha.

— Ma ei tohi seda lubada.

Seda ütleb ta kindlal häälel ja juba sootuks koduselt: — Kuram sind teab, mis sa minuga teed. Ka minul on igav. Tahaksin koju. Tahaksin sind uskuda, kuid ei saa ka hästi. Mis sa seal rääkisid lapsest?

— Sellest just rääkisin, et peaksime endile lapse mõtlema, kas poisi või tüdruku.

— Tüdruku, ütleb Liisa. — Ja sina?

— Kah tüdruku!

— Aga miks mitte poissi?

Umbes 20 minutit unistame kuuldavalt. Külmetume. Liisale meenub:

— Sõidame kohenduma...

Asume jälle järjekorda. Meie ees on omnibus, kaks takso ja veoauto. Võtame bensiini. Suviaia juures astun taksost välja.

— Mine jaluta, ma seni mõtlen.

Milline oleks see jalutus! Aias on ebamugav ja nukker. Läksin koju. Tulin, istusin ja mõtlesin, kuidas ma siin üksi elasin ja miks ma peni kombel igavusest ei ununud. Ning siis nõelas mind mõte elektrisädemena: „Mis saab küll siis, kui meie ühiselust ei tule midagi välja? Millest see Liisa seal mõtleb ja millise otsuseni ta jõuab?“

Kell heliseb. Tuleb Liisa poolvend, mehaanik. Istub ja istub, kuid minul lasub hingel segane tunne. Kuue paiku heliseb veel kord kell. Saabub tädi Darja. Paneb lauale kümme pirukat. Minuti 15 järel heliseb jälle kell. Tuleb Karajev. Paneb lauale kaks pudelit viina, pilgutab mulle silmi, laksutab keelt ja ka istub.

Kell jätkab aga helisemist. Tuleb mu veli Paul vorstide ja konservidega. Seltsimees Hendrik tuleb kitarriga. Avab karbi ja kostitab marmelaadiga.

— Sööge, palun... Maksin 3 rubla...

Kuna ma ei oska säärases olukorras millegagi tegelda, hakkam lilli kastma. Jälle heliseb kell. Pööran võtit, püüan meenutada kõiki sarvilisi, ütlen lihtsalt, et ma pole kedagi külla kutsunud ja et mu meeolelu on...

Avan ukse — Liisa!

— Milline on su meeolelu? küsib. — Miks sa meie külalisi sõimad? Kas ma asjata neid aadressse sõitsin! Kelle kodunt leidsin, selle kutsusin. Kas lülitised teemasinasse voolu?

— Üht teemasinat on vähe, ütlen. Aga ise nõjatun vastu seinale ja tunnen, et peaksin rõõmust kiunuma. Liisa kisub mind kööki ja suudleb, kallistab. Ja siis heliseb jälle kell. Veel saabub keegi. Kübar, portfell, jalutuskepp. Liisa tutvustab:

— See on füüsikaõpetaja Nikolai Andrejevitš Pavlovski. Eile pani ta mulle „väga hea“.

Üheksandal tunnil tuli vene keel. See oli pannud Liisale ainult „rahuldava“ ja tõreles Liisaga kaua aega tee juures.

— Sellepärast ma teie juurde tulingi, et töotasite mulle grammatikat „väga hea“ peale õppida. Selle tingimusega võtan ka piruka. Niisiis, kuidas teie kirjutate sõna „presüidium“?

Mõtlesin ise, pärast d'd teeb Liisa kindlasti vea, aga temal on siiski omapära — tegi vea juba pärast r-tähte...

Niisiis leppisimegi.

Nüüd on meil poeg Vitja.

Kolm nädalat tagasi juhtus niisugune huvitav lugu. Käisime Zeljabovi tänaval kaubamajas. Olime juba väsinud äri treppidest üles-alla jooksmisest. Koduteel oli mul poiss süles. Lüksime kuni passaažini. Tunnen, et mu käel hakkab nagu ülemäära palav. Tõstan poisi teisele käele, vaatan — ülikond on mul märg, aurab päikese käes.

Vastutulijad naeravad. Keegi frant ütleb mulle:

— Önnitlen teid, kodanik isake!

Liisal on veidi piinlik. Vastan sellele minatargale:

— Tänan. Vabandage, et unustasin teidki õnnitlemast. Olete silmatorkavalt geniaalne.

Liisa ütleb: — Ära nori võõrastega. Aga mul on hing täis, sest ülikond on märg. Vaja istuda autosse — viis rubla ei löö meid majanduslikult maha.

Sõidame. Rooli taga on habemik. Hakkam temalt pärima, kuidas tööga on. Vaikib. On ametlik mees. Seletan talle, et ma ise ja mu naine on ka rooli taga istunud. Alles siis hakkab rääkima. Veerandtunni pärast jõuame koju. Maksan viis viiskümmend ja pöördun oma poja poole: — Kuule, sina lutikas, sa sõidad alles teist korda autoga!

Liisa lööb käsi kokku:

— Vaata ometi, missugune number plaadi peal! Mis sa ütled!

Tõepoolest, vana tuttav õnnumber: LB 46-29.

Olge õnnelikud, seltsimehed! Ja suur tänu tähelepanu eest. Kui sõidate taksoga, vaadake ikka numbri peale: vahest seesama langeb teile osaks loteriil. Siis pidage ka mind mees!

Lihtsaid ja nägusaid



307

308

309



310

307.

Nägus k'leit kahe-
sugusest materjalist. Mood sobib
hästi ümbertehtava'e klei-
dile.

308.

Lihtne pealelõunakleit hu-
vitavalt kombineeritud
kaht värvi materjalist.

309.

Sportliku tegumoega k'leit
peenetriibulisest materja-
list.

310.

Huvitavalt töötatud päe-
vak'leit triibulisest ma-
terjalist. Pikisihis lõiga-
tud taskud on ääristatud
tumedaga.



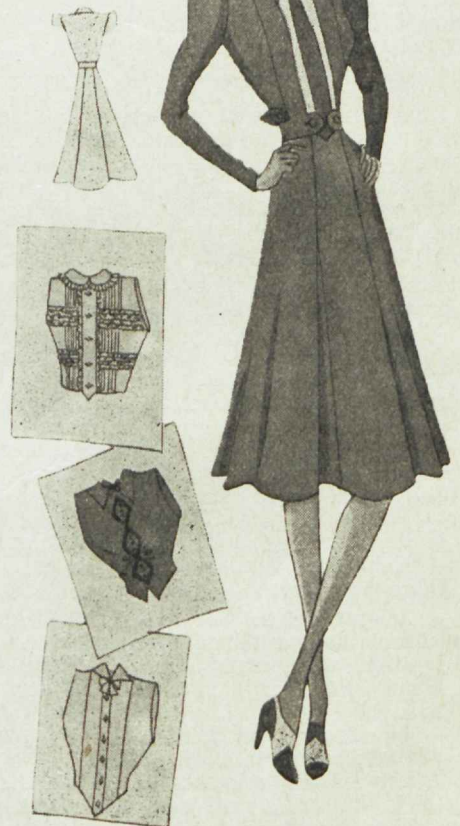
311

312

311.
Suurte taskutega sügiskostüüm
triibulisest materjalist.

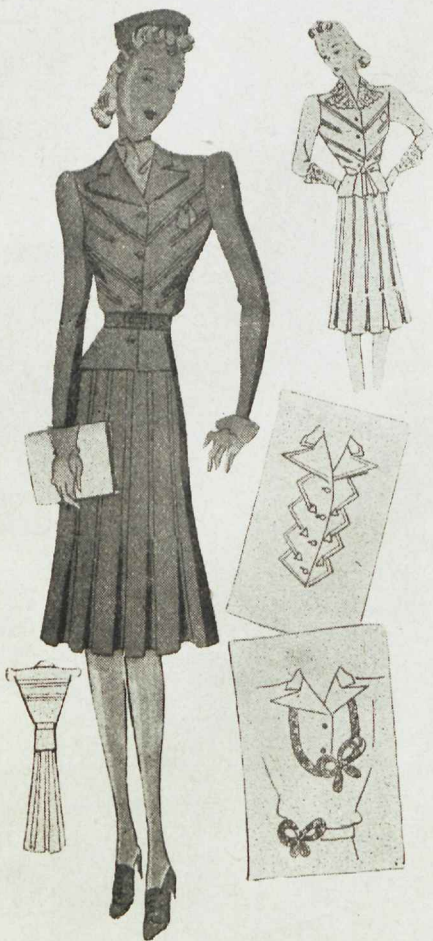
312.
Lihtsalõikeline sügismantel ruu-
dulisest villasest riidest.

313.
Praktiline kleit ühevärvilisest
tumesinisest materjalist, mida
võib kanda mitmesuguste ves-
tidega, nagu näha pildil. Iga
uue garnituuri puhul omab
kleit eri ilmet ning võimaldab
rõivastuda alati korralikult.



313

kleite varasügiseks



314

314.
Jakk-kleit volditud seelikuga. Kleiti võib kaunistada mitmesuguste vestide, krae ja käistega ning kanda nii seotava kui ka nahkvööga.

315.
Pealeõunakleit kroogitud esipartiiga.

316.
Näpus pikkade varrukatega kleit tumesinisest materjalist. Valge krae, kätsed ja vöö.



315

316



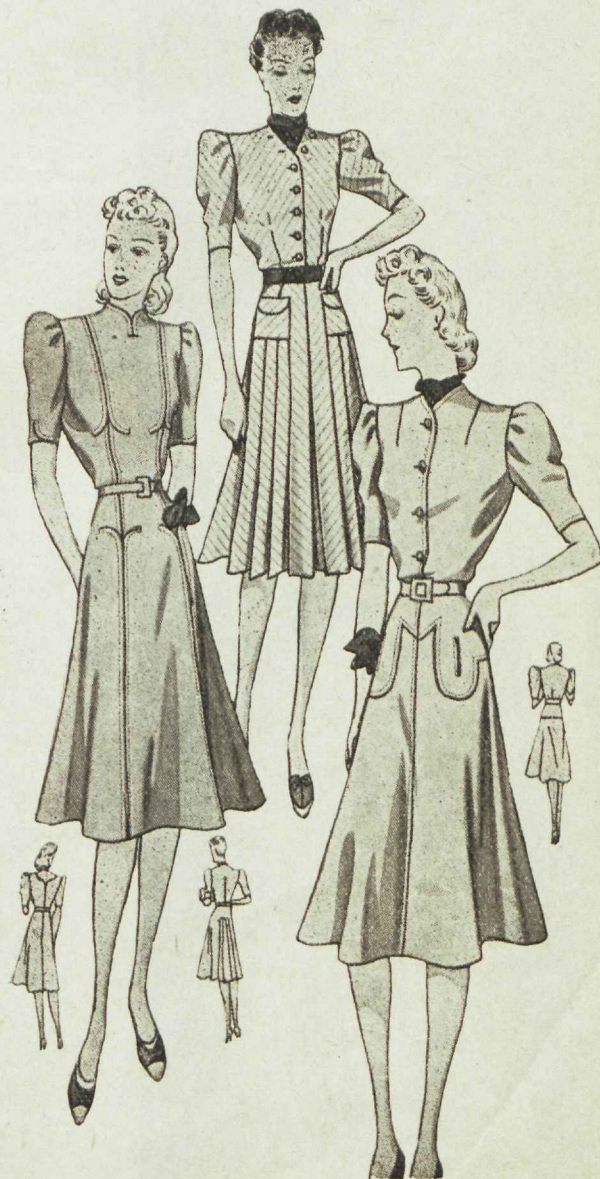
317

317.
Lihtsa meeldiva tegumoega kleit laiatriibulisest riidest. Kleit võib olla ka pikkade varrukatega.

318.
Lihtne healõikeline kleit hilissuveks. Tepitud voldid. Värviline kaunistusrätt.

319.
Volditud seelikuosaga kleit peenetriibulisest materjalist. Värviline kaelarätik ja vöö.

320.
Nägusalõikeline kleit kergest villasest materjalist.



318

319

320



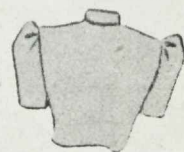
Saabuvalie



3



4



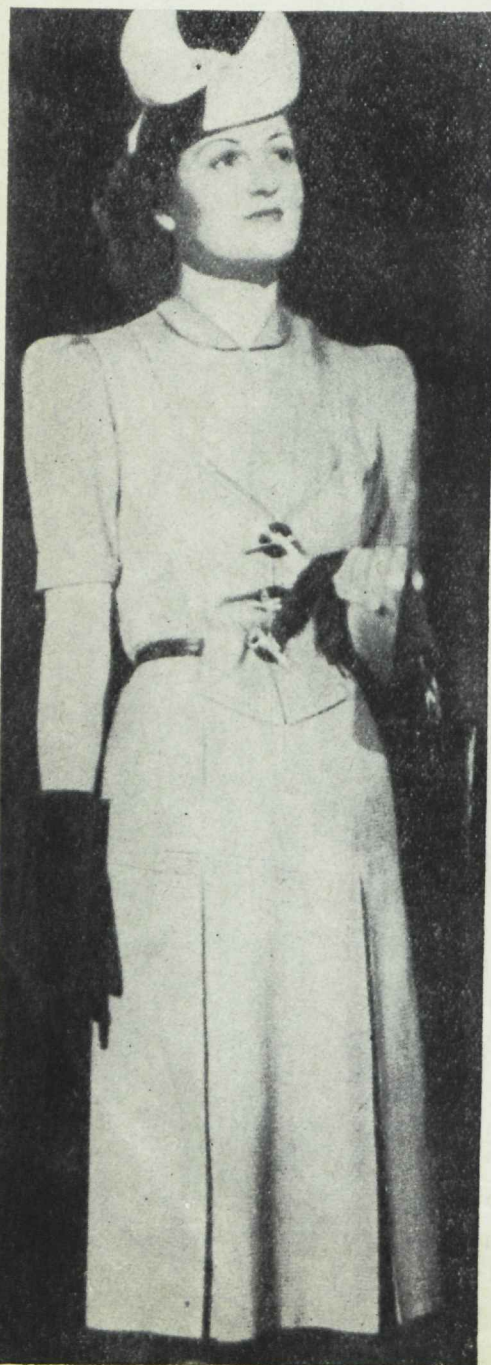
vastu



7



8



1. Nägus kleit kaht värvi materjalist. Pluusiosal võib olla tumedamast materjalist kas ainult esitükk või esi- ja seljatükk mõlemad.

2. Huvitava tegumoga kleit peeneruudulisest materjalist. Kleidi esitükk on lõigatud vestina. Kitsas nahkvöö läheb eest vesti alla. Tumedad nõõbid on kaunistatud kleidi materjalist seotistega.

3. Nägus sportlik pluus ühevärvilisest materjalist. Ees läbiõmmeldavad nõõbid. Lõige II lõikelehel.

4. Särkpluus, mille esitükk kaunistatud huvitavate tepitud vastasvoldidega.

5. Pluus ühevärvilisest siidist. Kaunistuseks on kitsast vilturiidest paelast valmistatud motiivid krael ja esitükil. Lõige I lõikelehel ja motiivimuster mustrilehel.

2

5



6

6. Nägus pealeõunakleit kahesugusest materjalist. Pluusiosa, varrukad ja õlad on kaunistatud tikandiga.

7. Moodne lihtsalõikeline kleit kroogitud passeosaga.

8. Meeldiva tegumoga kleit hillisuveks. Mood on sobiv ka ühevärvilisest materjalist ja pikkade varrukatega kleidile. Lõige IV lõikelehel.

9. Pealeõunakleit mustrilisest siidist, huvitavalt kroogitud esipartiiga. Lõige XII lõikelehel.



9



10



12



13



15



11

10.
Poisülikond, mis koosneb särkpluusist, vestist ja pükstest. Lõige VIII lõikelehel.

11.

Nägu varrastelkootud ja tikandiga kaunistatud tütarlapsekleit. Kleit on kootud üksikutes osades, antud lõigete järgi, edasi-tagasi käivates ridades, kas kogu aeg, nii edasi-kui ka tagasireal, kududes parempidi-silmuseid või ka nii, et k'leidi pealmine pind oleks parempidi-silmuseline. Mustrimotiivid tikkida rist- või madalpis es kahe

vahelduvas värvuses. Lõige VII lõikelehel ja mustrimotiiv mustri-lehel.

12.

Lihtsa madalpis-tikandiga kleit ja kübar väikesele tütarlapsele. Mustrid mustri-lehel ja lõiked IX lõikelehel.

13.

Väikese lapse magamisülikond, mille valmistamisel saab ostarbekalt ära kasutada kaht riideresti. Lõige X lõikelehel.

14.

Kootud, varrukata vest poisile. Lõige VI lõikelehel ja tööproov mustri-lehel. Kirjeldus asub lk. 243.

15.

Varrastelkootud tütarlapsekleit. Tööproov ja kudumiskiri mustri-lehel. Kirjeldus asub lk. 243.



14



321

322

323

324

321. Volangiga ääristatud väike põll triibulisest riidest. Selleks võib kasutada ka kantud triiksärgi säilinud osi.



325

326

327

322. Põll kahesugusest materjalist. Selleks otstarbeks võib osta kaks restitükki või valmistada põlle mõnedest vanadest kantud rõivaesemetest.
323. Kittelpõll, mis on valmistatud kantud kleidist ja kokku töötatud vähese mustriilise riidega.
324. Lihtsalõikeline põll mustriilisest sitsist.
325. Spordisärk poisile. Särk sobib kanda nii lipsuga kui ka ilma.
326. Triibulisest materjalist magamisülikond mehele.
327. Sportlik jakk mehele. Lõige III lõikelehel.

Kootud varrukatega pullover poisile

Pilt nr. 14.

Antud pulloverile kuulub keskmises jämeduses villast lõnga umbes 150–200 g. Kudumisvardad nr. 2½. Esi- ja seljatükk kududa edasi-tagasi käivates ridades, lõikelehel antud lõigete järgi. Esitükk alata alt äärest umbes 80–100 silmusega. 20 rida kududa 2 s. parempidi ja 2 s. pahempidi pulloveri ääres ja siis edasi ruutmustris. Selleks kududa 2 s. parempidi, 2 s. pahempidi ja iga 3 rea järel vahetada, s. t. pahempidi-silmuste asemele kududa parempidi-silmused ja vastupidiselt (vaata mustri-lehel oleva proovil). 101. ja 102. mustrireal hakata moodustama käeauku, milleks 6 esimest silmust maha kududa ning veel kummaltki poolt äärest 6 korda igal 2. järgm. real 1 silmus kahandada. Uhtlasi alata kaelaväljalõike moodustamist 107. real, kududes maha kaks keskmist silmust. Edasi kududa parempidi- ja pahempoolne õlaosa eraldi omaette. Parempoolse õlaosa lõpetamiseks võtta kaelusepoolsest äärest 9 korda igal 7. järgm. real 1 s. kahandamisele. 28 s. laiune õlaosa kududa edasi kuni õlani ja lõpetada, 128., 130., 132. ja 134. real igal 7 esimest silmust maha kududes. Pahempoolne õlaosa kududa samuti nagu parempoolne. Selg töötada nagu esitükk, ainult kaelaväljalõike moodustamine jääb ära. Seejärel, kui käeaugud on valmis, kududa 76 s. laiuselt kuni kaeluseeni, siis lõpetada nagu esitüki juures. Õla- ja küljeõmblused kinni õmmelda. Äärepaelad kududa 2 s. parempidi ja 2 s. pahempidi vahelduvalt. Kaeluseäärisel jaoks võtta üles 160 silmust ja värrükaaugu ääriseks 92 s. äärest ja kududa 7 rida. Seejuures kaeluseäärisel ees keskel 2. real 2 korda 2 s. kokku kududa. Pärast 7. rida äär maha kududa.

Kootud tütarlapsekleit

Pilt nr. 15.

Kleit on suuruselt sobiv 3–5-a. tütarlapsele. Materjaliks kuulub umbes 200 g kas villast või puuvillast lõnga ja kudumisvardad 2½. Üksikud osad kududa edasi-tagasi käivates ridades, harilikkuude lõigete järgi. Antud kleidile võib hästi kasutada kleidi nr. 11 lõikeid. Iga rea esimene silmus võtta vardale kudumatult ja rea viimne silmus kududa alati parempidi. Tööd alata esitüki alumisest äärest 180 silmuse ülesloomisega ja kududa 8 esimest rida siledalt (paremp. pind). Edasi kududa põhimustrit mustri-lehel antud kudumiskirja järgi. Antud mustriosa korrata nii laiuse kui ka kõrguse sihis edasiminevalt. Kudumiskirjal on antud edasiread, tagasiridadel kududa parempidi-silmused parempidi ja õhksilmused ning kokkukootud silmused pahempidi. 144. reaga lõpetada seelikuosa ja töötada passeosa külgedele pahempidi-silmuselise pind ning keskelt alates ja astmeliselt külje sihis laienedes mustriiline kolmnurk. Selleks kududa keskmise mustririba ülesminevalt edasi ning laiendada 5. passereal ja igal 4. järgm. real üle 4 pahempidi-silmuse, vahelduvalt 1 augurida ja 2 silmuse laiune pahempidi-silmuste triip. Seelikuosa kokkuvõtmiseks 1. passe-

real enne ja pärast augurida vahelduvalt 1 s. pahempidi ja 2 s. pahempidi kokku kududa. 2. passereal veel ärajaotatult 2 silmust kokku kududa, nii et enne ja pärast keskmist augurida jääks vardale 51 silmust. Käeaugu moodustamiseks kududa 13. ja 14. passerea algusest 4 esimest silmust maha ja kududa veel 4 korda igal järgmisel 3. real mõlemalt poolt 2 silmust kokku. 47. real kududa 16 keskmist silmust kaelaväljalõike jaoks maha. Parempoolne õlaosa kududa järgmiselt edasi: esimesel 8 real kaelapoolsest küljest alates kududa igal real 2 s. kokku ja lõpetada õlapoolse mahakudumisega 62. ja 64. real esimesed 10 silmust ja 66. real ülejäänud silmused. Pahempoolne õlaosa töötada samuti nagu parempoolne.

Seljatükk kududa samuti nagu esitükk. Pärast 144. r. tuleb kleidile jätta seljale kinnis. Selleks kududa passeosa edasi kahes osas. Parempoolseks passeosaks 80 esimest silmust pahempidi edasi kududa. 1. passereal iga 2. ja 3. silmus kokku kududa ja 2. passereal veel 2 korda 1 s. kokku võtta, nii et laiuks jääks 52 silmust. Varrukaauk ja kaelaväljalõige moodustada samuti nagu esitüki juures. Kaelaväljalõike jaoks 62. passereal 14 silmust ja mõlemal järgmisel veel 2 silmust kokku kududa. Vasakpoolne passeosa töötada samuti nagu parempoolne. Seejuures tuleb kinnise ülekäiguks parempoolsest passeosast 3 viimase silmuse tagant 3 silmust vardale võtta ja kududa kuni kaelaväljalõikeni pahempidi kootud riba. Varrukad alata alt äärest 100 silmuse ülesloomisega ja kududa kudumiskirjal antud põhimustris. 29. rea algul ja lõpus ja siis veel 3 korda igal 2. järgm. real, järgm. kord järgmisel real varruka õlakaare moodustamiseks 2 s. kokku kududa. 91. r. kõik ülejäänud silmused maha kududa. Siis õmblused kinni õmmelda ja varrukad otsa õmmelda. Kinnis ja kaelaväljalõige üle heegeldada kinnissilmuste reaga. Kaelusele ja varrukasuudele heegeldada veel 2. kord: vahelduvalt 1 kinnissilmus ja 2 ketisilmust kolmandasse alumise rea silmusesse. Parempoolsele kinniseäärele heegeldada nõõpaugud. Lõpuks tõmmata kaeluse äärde ja varrukale sisse värviiline punutud nõõr. Proov ja kudumiskiri mustri-lehel.

Lugupeetud tellijad!

Juhime Teie tähelepanu Teie tellimisnumbrile käesoleva „Mareti“ numbril ümbrikul Teie nime ees. Nimetatud number palume teatada kõigi arusaamatuste ja ajakirja kadumamineku puhul.

Näide aadressi muutmiseks:

Vana aadress: 7856
A. Roos
Vana tn. 7

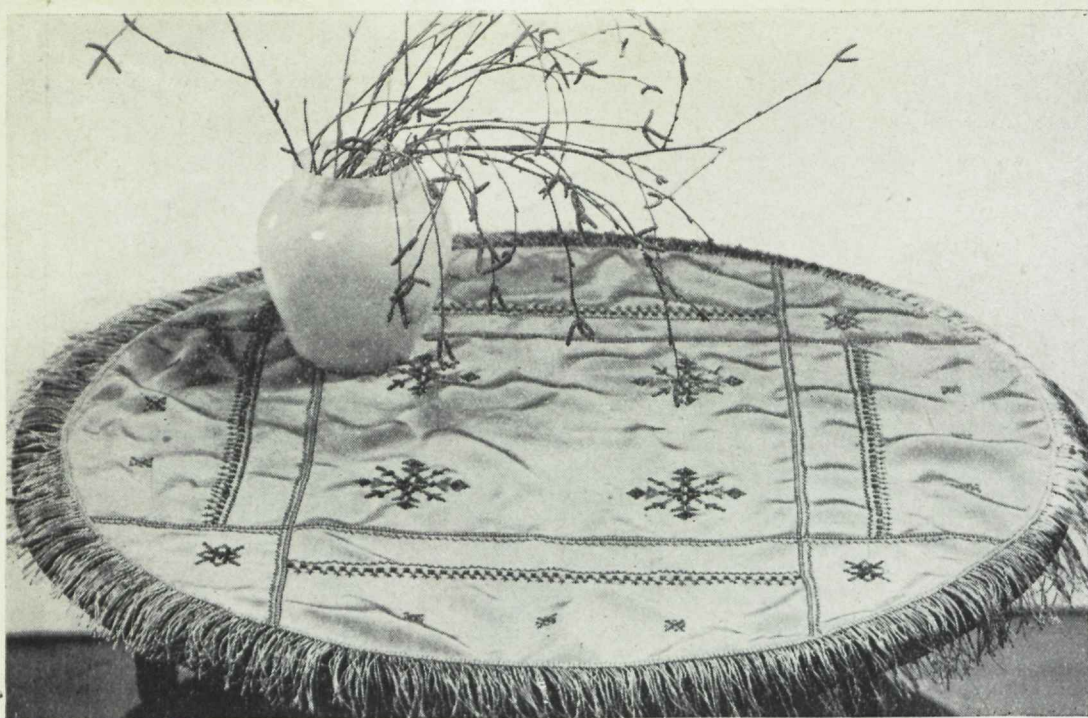
Uus aadress: 7856
A. Roos
Lootuse pst. 51

VÖRU

NÕMME

Aadressi muutmine on tasuta, kui teatatakse sellisel kujul, vastasel korral maksab 25 senti.

TALITUS.



Ümmargune ilulina

Härda Kuisk-Ivask.

Lina läbimõõt on 65 sm, narmaste pikkus 5 sm.

Materjaliks võib kasutada sinepollast siid- või linast riiet, tikkimiseks pärl- või siidlõngu neljas värvuses (helepruun, tumepruun, telliskivipunane ja roheline).

Siidriiet kasutades tuleb kavand kanda riidele jäljenduspaberi abil, kuna linase materjali puhul on parem tikkida motiivid koe- ja lõimlõngade järgi.

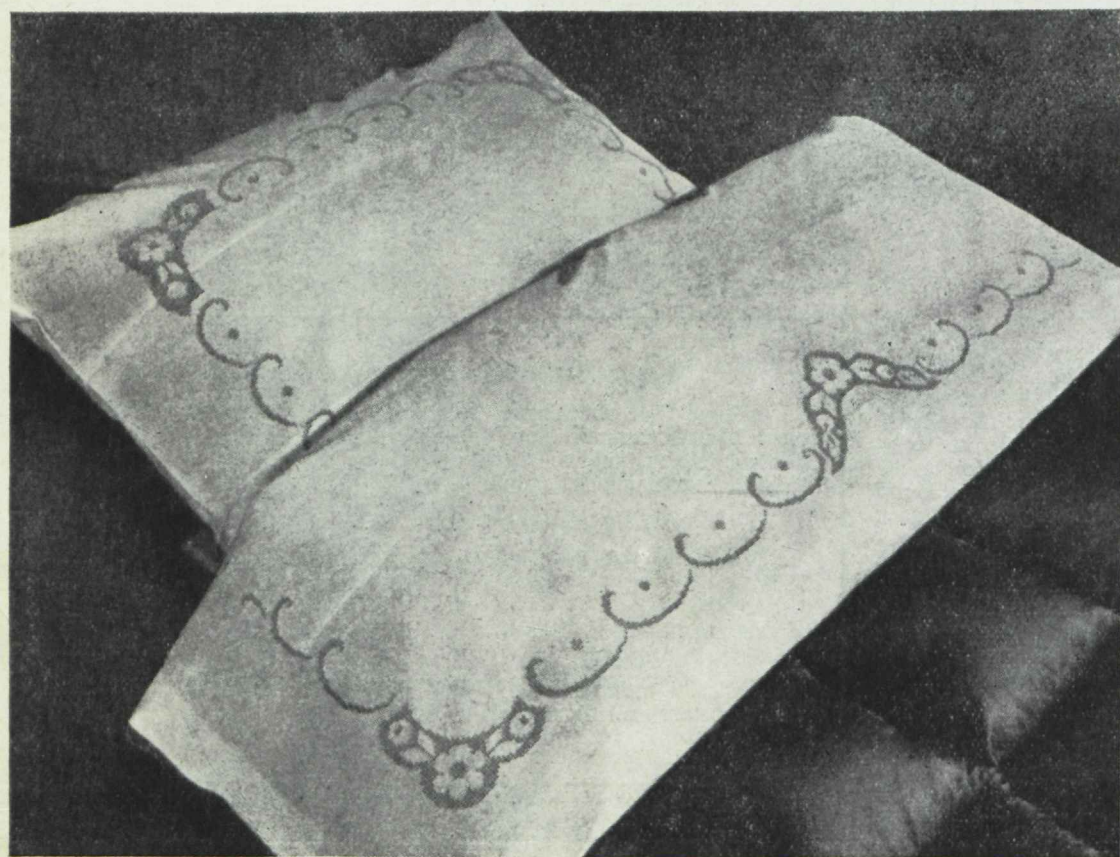
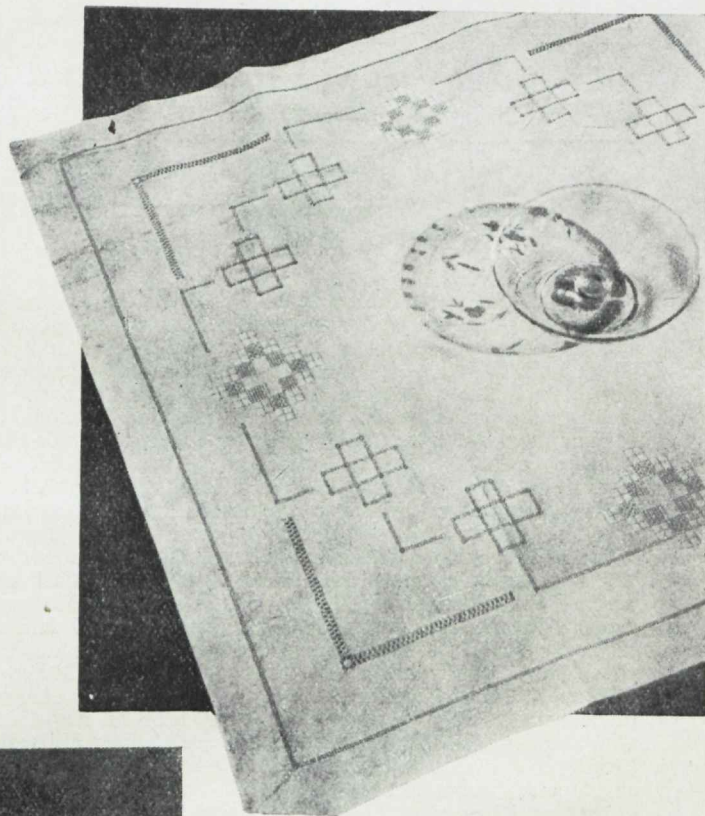
Neljandik loomusuuruses kavandist asub mustrilehel.

Näigus pilutikandiga laudlina

Lina materjaliks on valge linane või puuvillane riie. Valmis lina suurus on 70×70 sm. Riie kulub umbes 80×80 sm suurune tükk. Esiteks välja töötada $3\frac{1}{2}$ sm laiune äärepalstis, ning välja tõmmates umbes 4–5 lõnga, teha harilik sammastpilu. Lõngade väljatõmbamisel tähele panna, et pilud ei jookseks mitte läbi nurkade, vaid lõpeksid kokkupuutekohal.

Kaunistusmotiivid töötada mustrilehel antud skeemi järgi. Antud on $\frac{1}{4}$ skeemi, M näitab keskjoone murdekohti. Arvud näitavad asukohtade kaugust sentimeetrites. Varjutikandimotiivid tikkida, nagu näitab mustrilehel antud proovidel 2 b, kusjuures grupis on 4 väikest ruutu. Ruutude vahel välja tõmmata 1 lõng. Samas suuruses nagu neli varjutikandi ruudukest töötada ka ruudud, nagu näitavad proovid 2 c ja 2 d. Välja tõmmata 4 lõnga, vahele jätta 4 lõnga ning edasi, nagu näitavad proovid: 2 c — üle põimida, 2 d — põimides täita 1 ruut ning 1 ruut vahele jätta, teine rida töötada vastupidiselt ruutude asetuse suhtes. Kitsasteks harilikudeks piludeks välja tõmmata 7 lõnga ja laia pilu jaoks 28 lõnga. Esiteks pilutada harilikul viisil mõlemalt poolt läbi ja siis keskelt siksakiliselt lõngaga veidi ülaltpoolt keskohta kaks sammast kokku võtta ning lõnga edasi allapoole viies 1 kokkuvõetud sammastest ja 1 uus sammast kõrvalt kokku võtta. Siis uuesti lõng üles viia jne.

Skeem ja näited mustrilehel.



Toleedotikandiga voodipesu

Voodilina suurus on 250×150 sm ja padjapüüri suurus 80×70 sm, millised mõõdud vastavad enamvähem normaalsetele suurustele. Antud kaunistised on kohaldatavad ka teissugustele suurustele.

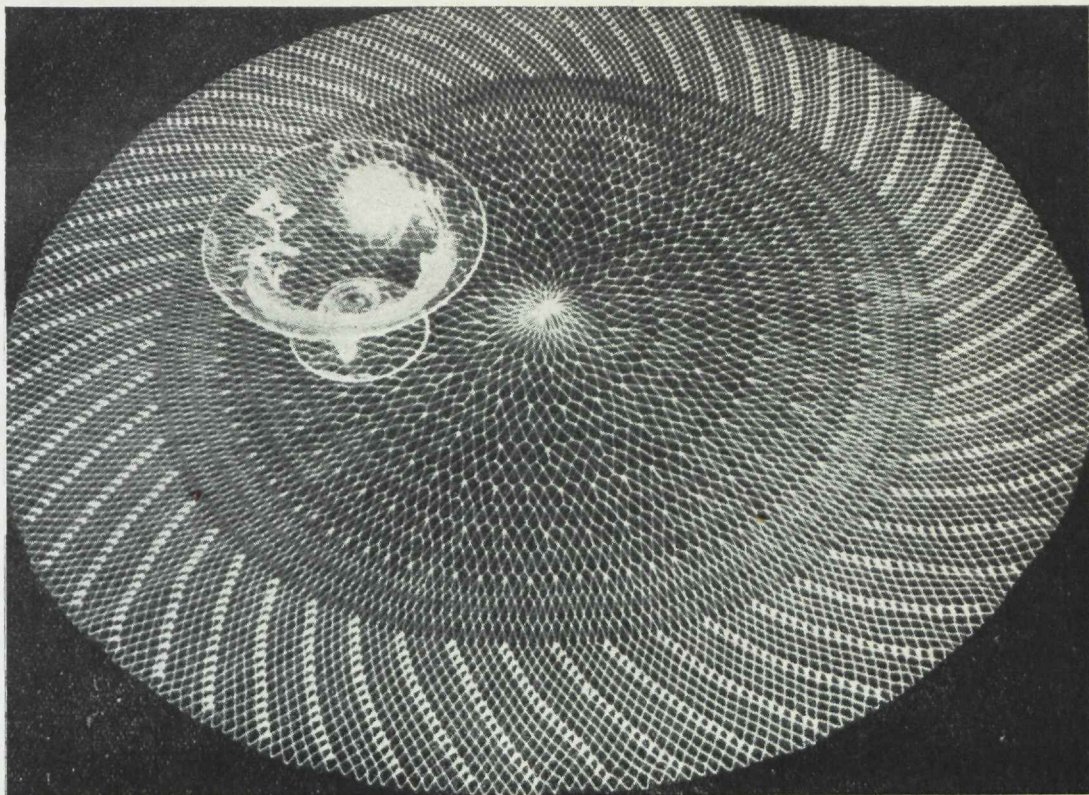
Padjapüüri kaunistis asub äärest umbes 12 sm. Muster 1a kaunistise jaoks loomulikus suuruses asub mustrilehel.

Voodilina kaunistis asub laiuseäärest $9\frac{1}{2}$ sm ja pikkuseäärest $16\frac{1}{2}$ sm kaugusel. Muster 1b loomulikus suuruses asub mustrilehel.

Lõngad välja tõmmata antud mustrite järgi, olenedes riide jämedusest, kas 2, 3 või 4 lõnga. Sisse jätta lõngu niisama palju. Kuna riidel lõimlõngad on harilikult peenemad kui koelõngad, siis tuleks nii väljatõmbamisel kui ka vahelejätmisel arvestada lõimesihis 1 lõng rohkem kui koosihis.

FILEELINA

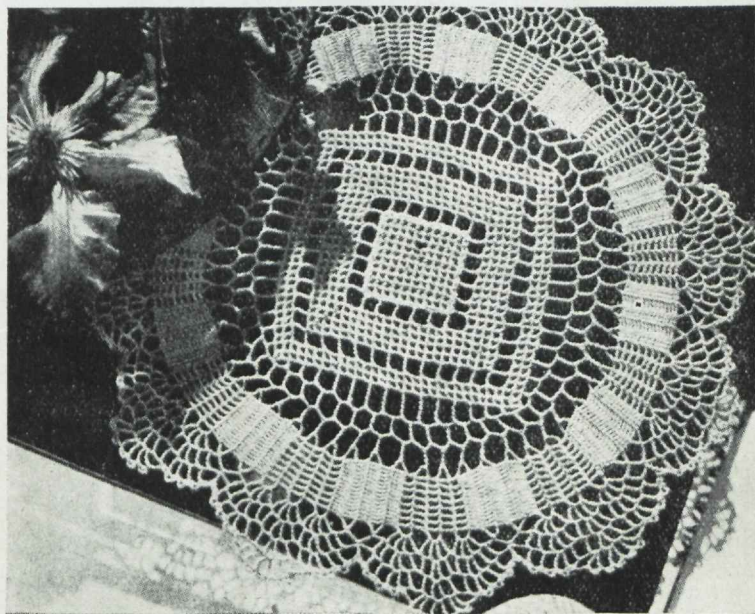
Antud lina on valmistatud ringfilee-tehnikas. Lina läbimõõt on umbes 60–65 sm. Materjaliks on linane niit nr. 60 ja 11 ja 7 mm laiad fileepulgad. **1. ring** (11-mm pulk): alata, nagu käesolevas numbris ringfilee õpetuses märgitud, töötades 30 sõlme abisilmusesse, sulgeda ring ja viia abilõng edasi õpetuses kirjeldatud viisil. **2. ja 3. r.** (7-mm pulk): igasse silmusesse teha 1 sõlm. **4.–31. r.:** töötada vahelduvalt 11-mm ja 7-mm pulgal ja kõik järgnevad read ainult 7-mm pulgal. **4. ja 5. r.:** harilik kude. **6. r.:** vahelduvalt ühte silmusesse 1 sõlm ja järgmisse silmusesse 2 sõlme. **7.–9. r.:** harilik kude. **10. r.:** nagu 6. ring. **11.–13. r.:** harilik kude. **14. r.:** vahelduvalt 2 silmust harilikku kudet, 2 sõlme järgm. silmusesse. **15.–17. r.:** harilik kude. **18. r.:** nagu 6. ring. **19.–21. r.:** harilik kude. **22. r.:** nagu 14. ring. **23.–25. r.:** harilik kude. **26. r.:** nagu 6. ring. **27.–30. r.:** harilik kude. **31. r.** (7-mm pulk): vahelduvalt 4 silmust harilikku kudet, 4 sõlme järgm. silmusesse. Rea viimasesse silmusesse teha ühendussõlme juurde ainult veel 3 silmust, viimane rippuv silmus sulgeda ühendussõlmega ja ühendada seejuures mõlemad teised rippusilmused ja üleminekusilmus üheks grupiks, mis moodustab 1. mitmekordse silmuse. **32. r.:** edasiminevalt 4 sõlme järgm. silmusesse, 3 harilikku silmust, 1 üleminekusilmus ja 3 rippuvat silmust ühe sõlmega kokku võtta. **33.–47. r.:** nagu 32. ring. Seejuures aga 4 ühe silmusega töötatud sõlme ühe silmuse võrra paremale asetada. **48. r.:** vahelduvalt 4 ühest silmusest võetud silmust 1 sõlmega kokku võtta ja 4 harilikku silmust. Valmis lina kergelt tärgeldada ja venitada.



Narmastehnikas põrandalinik või -vaip

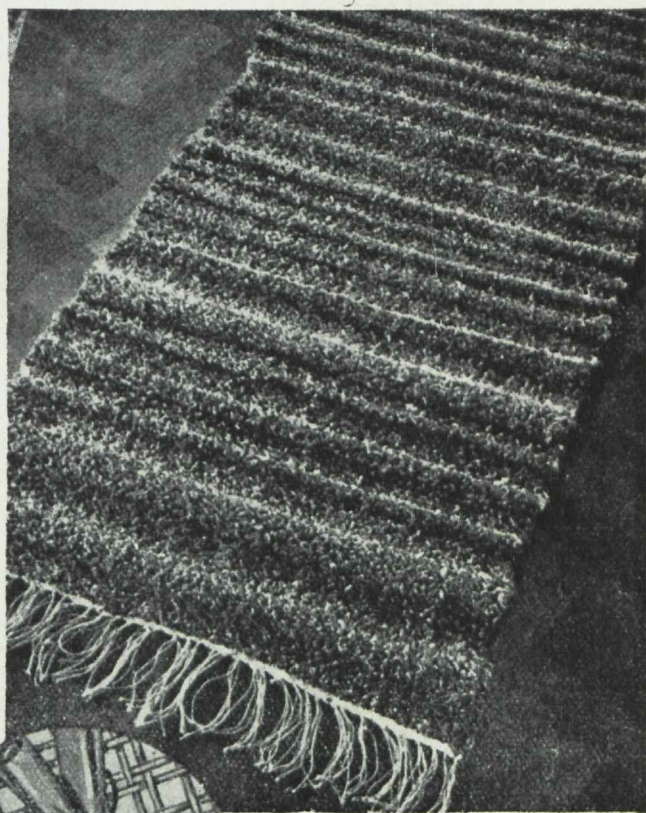
Antud põrandalinik on valmistatud trikooribadest, džuudile või jämedale kanvaale narmastehnikas, heegelnõela abil. Umbes 2 sm laiusteks ribadeks lõigatud trikooribad korraldada ja värvida meeldivuse järgi mitmesugustes värvides. Põrandaliniku muster on segavärviline või triibuline. Värvitud ja korraldatud trikooribad lõikuda 4 sm pikkusteks tükkideks, mis on paras pikkus sõlme valmistamiseks. Et narmaste lõikumist kergendada, selleks mähkida trikooribad ümber 2 sm laiuse lauakese ning ühelt poolt läbi lõigata. Paraja suurusega valmislõigatud narmad sõlmida džuudile või kanvaale heegelnõela abil, nagu näitab juuresolev tööproov. Džuudi jämedus, mis vastaks 2 sm laiuse trikoo sõlmele, oleks umbes $\frac{3}{4}$ sm augusuurusega.

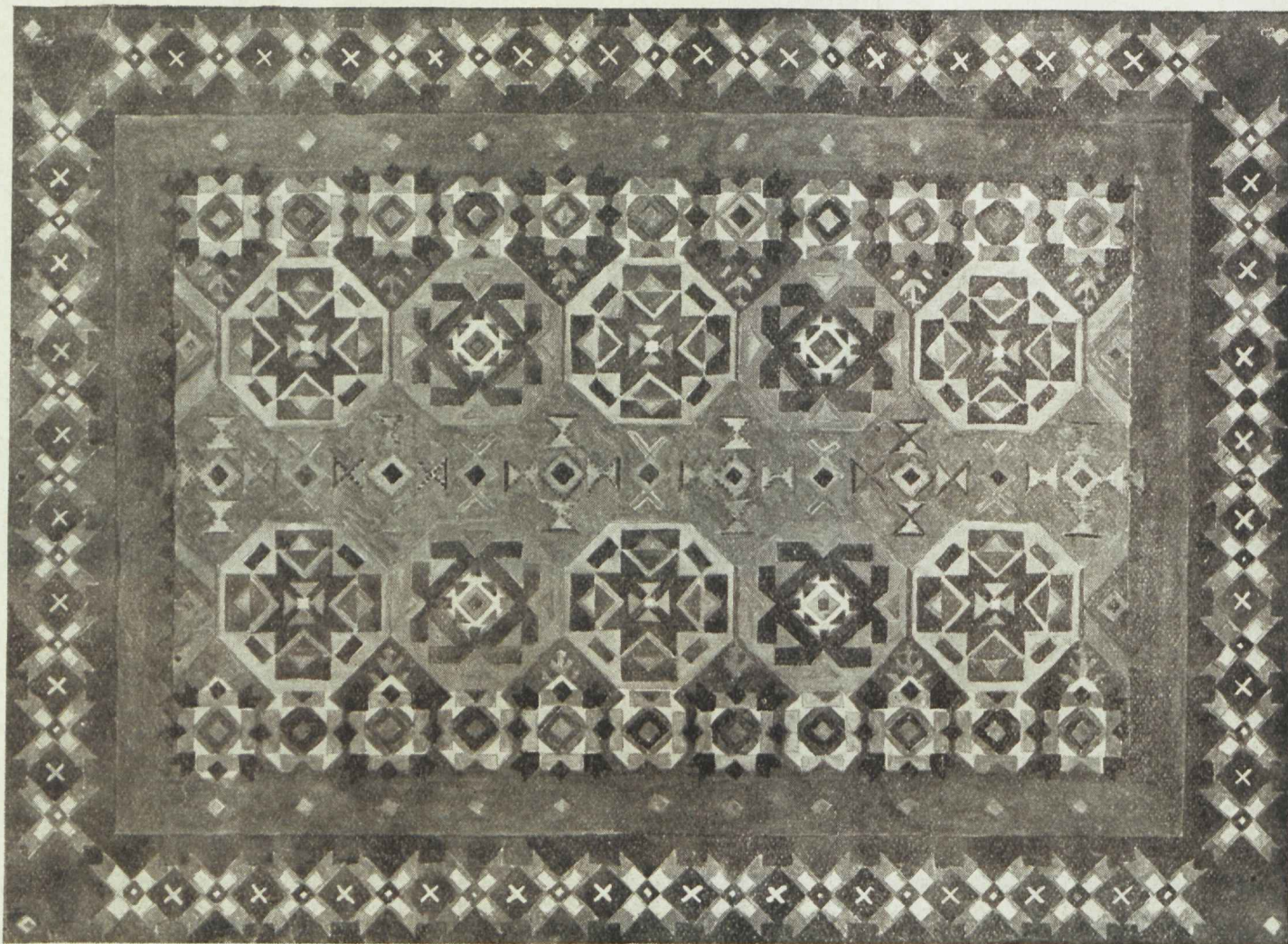
Otstes on linikul umbes 15 sm pikkused narmad, millised sõlmida takusest purjeniidist või ka jämedast kalavõrguniidist.



Heegeldatud ilulinake

Antud linake on heegeldatud jämedast kreemist kalavõrguniidist nr. 20 või 30. Linake heegeldada muustrilehel antud skeemi järgi. Sisemine nelinurk alatakse ● märgitud kohast, luues üles 36 ketisilmust, ja heegeldada edasi-tagasi käivates ridades 1 samm, 2 ketisilmust vahelduvalt. Pärast 10. rida ääristatakse heegeldatud nelinurk, heegeldades 1 kinnissilmuse, 2 ketisilmust vahelduvalt. Siis edasi heegeldada × kuni * ringis. Iga ring alatakse ketisilmustega, samba kõrgusele vastavalt. **1. r.:** 1 kolmekordne samm, 5 ketisilmust vahelduvalt. Nurga kujundamist jälgida skeemilt. **2. r.:** kolmekordse samba kohale 1 samm, 2 ketisilmust, alumise rea ketisilmuste kaare ümber 1 samm, 2 ketisilmust. Järgmised read heegeldada antud skeemi järgi. Ääre heegeldamist alata ▲ märgitud kohast 23 ketisilmusega. **1. r.:** 1 kahekordne samm 9. ketisilmusest alates 14 ketisilmusesse, 8 ketisilmust. **2.–5. r.:** kahek. sambad kahekordsete sammaste kohale jne. skeemi järgi. Keskmine ja ääreosa ühendatakse kolmekordsete sammaste ja ketisilmuste abil, alates ○ märgist. Lõpuks heegeldatakse ääre pitsiline osa, nagu näha skeemil. Arvud näitavad sammaste kõrgust. Skeem muustrilehel.





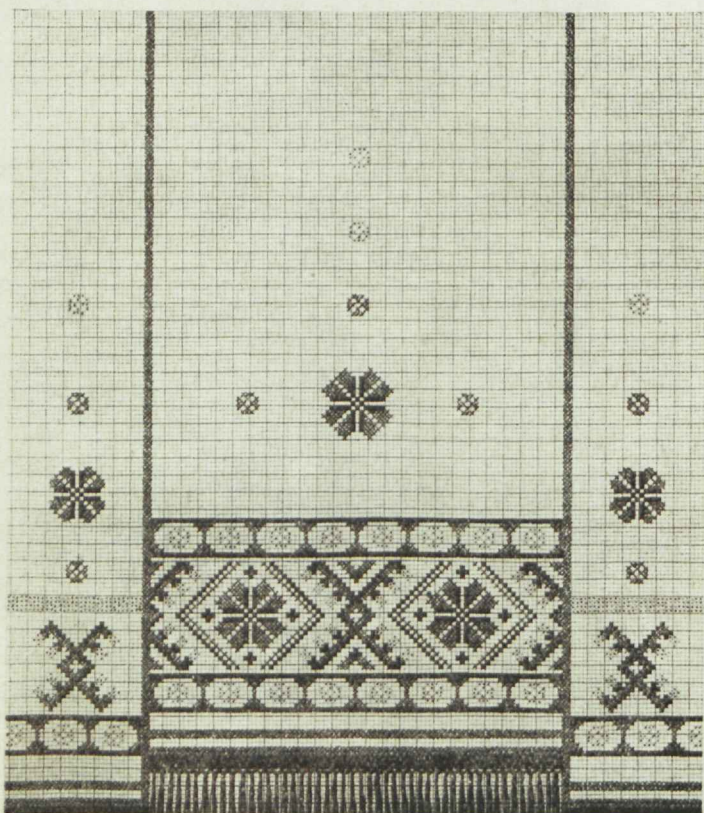
SUUR VAIP

Vaiba võib õmmelda rist- või mõnes muus tätepestes või sõlmida pärsia vaiba tehnikas. Arvestades iga mustrirundu 1 sm, saame 250×350 sm suuruse vaiba.

Muster on koostatud Muhu kirjadest. Põhjaks on kahe varjundis punane, kirjad peamiselt oranžides ja pruunides toonides. Värvid „Ekstra“ värvikaardi järgi on järgmised:

1. kollane	nr. 16
2. oranž	„ 23
3. tumepruun	„ 56
4. mustjaspruun	„ 55
5. helepunane	„ 44
6. roosa	„ 64
7. sinine	„ 7
8. heledam punane	„ 45
9. tumedam punane	„ 52
10. roheline	„ 3
11. kollakasvalge	„ 61

Muster mustrilehel.



Rahvuslikkudel motiividel fileekardin

S. Kajaste

Kardina suurus on 161×180 ruutu. Kui valmistame filee, mille iga ruut on 1 sm, saame eesriide suuruseks 161×180 sm. Mustrit põimimisel on tarvitatud kolmes tiheduses põimet. Keskosa ääristame 15 sm pikkuste narmastega. Ka külgesi võib ääristada narmastega. Kardina võib valmistada ka heegeltehnikas, tarvitades kalavõrguniiti nr. 20 või 30. Laiema eesriide saamiseks võib soovi korral ääreosi laiendada ühe mustrikorra võrra.

Muster mustrilehel.



Varrastelkootud tšüheväriline jakk

(Paremal.)

Jakile kulub keskmises jämeduses villast lõnga umbes 300 g. Kude on muustriline, välja arvatud alumine ja esimene äär, passeosad ning krae, millised on kootud edasi-tagasi käivates ridades parempidi. Samuti kududa ka vöö ristisihis, nii edasi- kui ka tagasiread parempidi. Varrukate ääred kududa 2 silmust parempidi, 2 s. pahempidi.

Põhimustri kirjeldus:

1. r.: parempoolne töö pind parempidi. **2. r.:** vahelduvalt 2 silmust pahempidi ja 2 järgmist silmust esiteks parempidi ning siis samad silmused lõnga ette tuues veel kord pahempidi kokku kududa (vaata juuresolevat joonist), nii jääb kokkukootud silmuste asemele ikkagi jälle 2 silmust. **3. r.:** parempidi. **4. r.:** vahelduvalt 2 silmust kaks korda kokku kududa, nagu kirjeldatud eespool, ning 2 s. pahempidi, kuid silmas pidada, et muster ridadel vahelduks, s. t. alumise rea pahempidi-silmuste kohale tuleks kokkuvõtte ja vastupidiselt.

Töökäik.

Jaki kudumist alata alt äärest. Esiteks kududa edasi-tagasi parempidi-ridu umbes 2 sm laiuseks alumiseks ääreks ning edasi kududa põhimustri järgi, välja arvatud esimene kinniseäär, milline kududa samuti nagu alumine äär, kududes nii edasi- kui ka tagasiread parempidi. Parempoolsele esitükile jätta kudumisel sisse nõõpaugud, milliseid on 9. Nõõpaugud kududa sisse ristisihis ning vastavalt nõõbi suurusele. Seljatükk kududa samuti antud lõike järgi, esiteks nüü sama lai alumine äär nagu esitükkide juures parempidi kududes ning edasi põhimustris.

Varrukad alata alt äärest ja kududa äär 2 s. parempidi ja 2 s. pahempidi ning edasi põhimustri järgi.

Lõpuks külgeleidetud õlatüki jaoks viimasel real silmuste arv kokkukudumise teel

kuni osa alumise laiuse ni kahandada ja edasi-tagasi parempidi kududa. Edasi kududa ülemise ääre lühendatud read. Krae ja vöö kududa samuti edasi-tagasi parempidi. Vöö laius on 2½ sm ja pikkus 160 sm.



Valmiskootud jakiosad lõigete järgi venitada ja kokku õmmelda. Külgedele teha vöö jaoks aasad. Nõõpaugud nõõpaugupistes üle õmmelda ja nõõbid ette õmmelda. Lõige V lõikelehel.

Mustriilise esitükiga kootud pullover

(Vasakul.)

Antud pulloverile kulub keskmises jämeduses villast lõnga järgmiselt: 200 g tumesinist, 50 g heledat liivavärvi ja 25 g roostepunast. Kudumisvardad nr. 3. Pulloveri varrukad ja seljatükk on kootud tompmuustriline. **1.—10. rida:** edasi minnes kududa parempidi-silmused, tagasireal pahempidi-silmused. **11. r.:** 1 s. parempidi ja 1 tomp, milleks kootakse kahe silmuse vahelisele lõngale 5 silmust, vahelduvalt 1 s. parempidi ja 1 s. parempidi otsast, ning 10 s. parempidi vahelduvalt. **12. r.:** pahempidi, ainult tompsilmsused kootakse järgmise silmusega pahempidi kokku. **13.—18. r.:** vahelduvalt nagu 11. ja 12. rida, ainult igal edasireal tompu 2 silmuse võrra pahemale nihutada. **19.—24. r.:** nagu 11. ja 12. rida, ainult tompud paremale poole nihutada. **1.—24. r.:** korrata nüüd ülalminevalt. Esitükk, selg ja varrukad alata alt äärest tumesinise lõngaga.

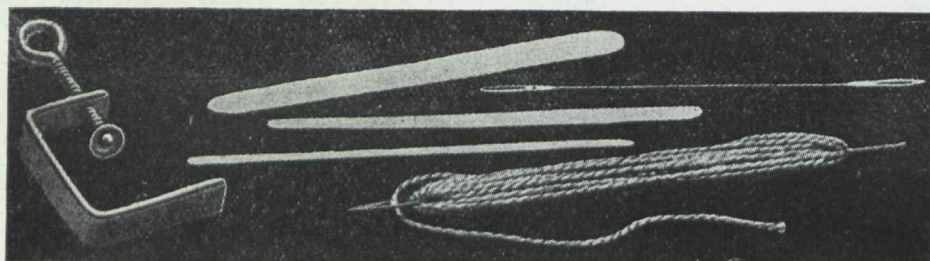


Antud pulloveril on esi- ja seljatükile üles loodud kummalegi 90 silmust ja varrukale 64 silmust. Muudugi oleneb ülesloodud silmuste arv lõnga jämedusest ja ümbermõõdust, et saada parajat laiust. Esi- ja seljatükile kootakse alla 8 sm laiune äär, 2 s. parempidi ja 2 s. pahempidi vahelduvalt. Varrukail kududa äär 3 sm laiune. Selg ja varrukad töötada eespool-kirjeldatud tompmuustris. Seljatükile jätta taha keskele üles mõne sentimeetri pikkune kinnis, nii et pea

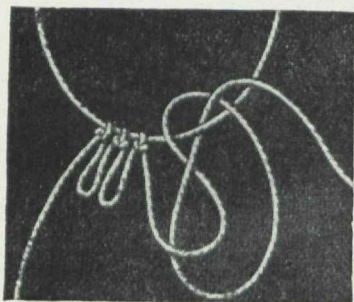
(Järg lk. 249.)

RINGFILEE VALMISTAMISEST

H. KUIISK-IVASK



Joonis nr. 1. Kruvi, mitmesuguses laiuses fileepulgad ja -nõel.



Joonis nr. 2. Näide töölonga abisilmuse kinnitamisest.

Ringfilee valmistamine toimub ringides. Tööd alustatakse ringi keskkohast. Ringfilee-võrgu sõlm on samasugune nagu hariliku fileevõrgu juureski. Tööriistadeks kasutatakse fileenõela, keeruga töölonga, fileepulki mitmesuguses laiuses ja töö kinnitamiseks kruvi (vt. joon. nr. 1). Viimast võib asendada ka rõhknael.

Ringfilee-võrgu valmistamisel sõlmistatakse töölonga abisilmuse külge. Töölonga ots peab jääma lina läbimõõdu pikkuselt rippuma, see on selleks vajalik, et iga ringi lõpul töölonga selle abilõngaga kinnitada. On töölonga abisilmuse külge kinnitatud, alustatakse fileerimisega. Fileesõlme valmistamist on üksikasjalikult kirjeldatud „Maretis“ nr. 11, 1939. a.

Joon. nr. 2 näitab töölonga kinnitamist abisilmuse külge ja fileesõlme tekimist. On vastav arv sõlmi abisilmusesse valmistatud, kinnitatakse töölonga ja abilõng kangursõlmega (vt. joon. nr. 3).

Ringfilee linades ja teistes esemetes tekkinud kiri oleneb mõningatest võtetest, milliseid püüame allpool selgitada.

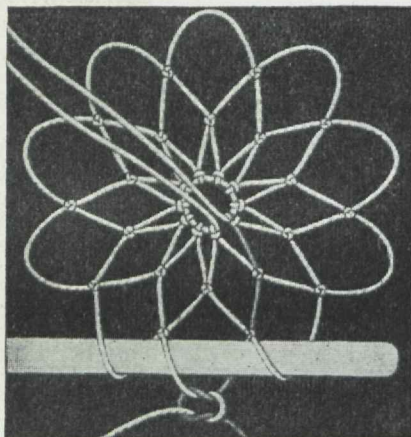
1. Hariliku fileesilmuse all mõistetakse silmust, mis tekib, kui abisilmusesse või harilikku silmusesse on valmistatud ainult üks sõlm.

2. Mähitud silmused tekivad, kui töölonga mähitakse ümber fileepulga. On näit. töölonga mähitud kaks korda ümber pulga, siis on tegemist kahekordse mähitud silmusega; on töölonga mähitud 3 korda ümber pulga, siis räägitakse kolmekordsest mähitud silmusest.

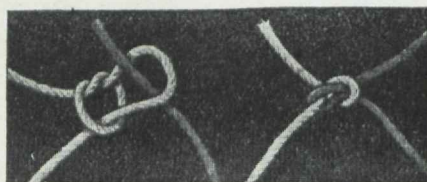
Joon. nr. 4 näitab tööproovi, kus on valmistatud 1 harilik silmus, 1 kahekordselt mähitud silmus, 1 kolmekordselt mähitud silmus ja veel kord kahekordselt mähitud silmus.

3. Parempoolne ja vasakpoolne „tänavsilmus“ tekib siis, kui fileesõlmed ei ole olnud ühel kõrgusel.

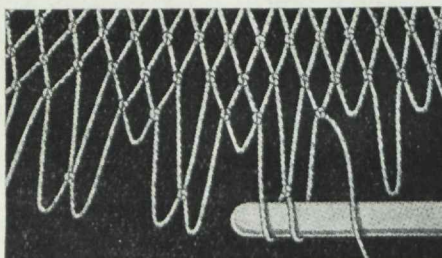
Viimane näht on seletatav sellega, et viimati valmistatud ringis esinesid kahe-



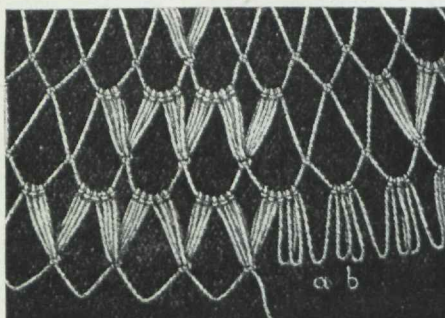
Joonis 3. Näide töö- ja abilõnga ühendamise kangursõlme abil.



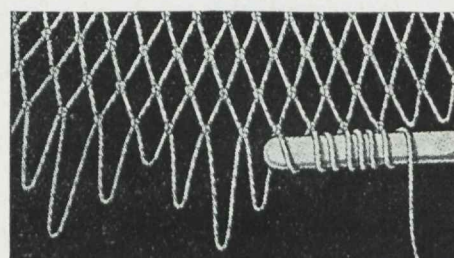
Joonis 3a. Üksikasjalik näide kangursõlme valmistamisest.



Joonis 5. Näide parem- ja vasakpoolse tänavsilmu valmistamisest.



Joonis nr. 6. Näide mitmekordsete silmuste valmistamisest, a — ülemnekusilmus, b — kasvatusilmused.



Joonis 4. Näide 1-, 2- ja 3-kordselt mähitud silmuste valmistamisest.

kordselt ja kolmekordselt mähitud silmused. Parempoolse tänavsilmu all mõistetakse silmust, mille parempoolne sõlm asub kõrgemal vasakpoolsest sõlmest. Vasakpoolse tänavsilmu all asub vasakpoolne sõlm parempoolsest sõlmest kõrgemal. Joon. nr. 5 näitab selle võtte valmistamist.

4. Mitmekordsed silmused tekivad, kui ühte silmusesse valmistatakse mitu sõlme. Järgmises ringis võetakse kõik need silmused ühe sõlmega kokku (vt. joon. nr. 6).

5. Keerdsilmused valmistatakse järgmiselt: töötatakse 1 rida pikki silmuseid, teises reas pannakse silmusesse nõel või kudumisvarras, tehakse soovitatav arv keerde ja lõpuks valmistatakse fileesõlm (vt. joon. nr. 7).

Lina valmistamisel oleks soovitatav kõigepealt tutvuda eespool mainitud võtetega. Iga eseme valmistamiseks on vajalik kirjeldus, kus mainitud töötamiseks vajalik materjal, fileepulkade laius ning töövõtete kindel järjekord. Alles siis võib asuda tööle.

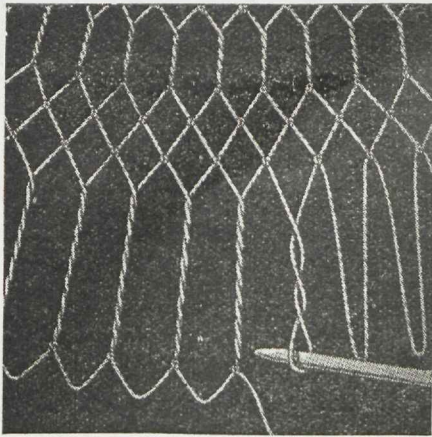
Ringfilee-töö lõpetamisel peab silmas pidama mõningaid järeldusi selle töö juures. Need on: lina targeldamine piimas või želatiinis ja lina tõmbamine pingule. Siin oleks soovitatav joonistada paberile ring, mis võrdub lina suurusega, ning ringi järgi kinnitada lina nõõpnõelte abil. Alles siis, kui lina on täiesti kuiv, võib ta nõõpnõeltest vabastada.

Ringfilee harjutustööna toome alljärgnevalt väikese linakese (vt. joon. nr. 8), mille kirjeldus oleks järgmine.

Materjal: DMC heegellõng nr. 80.

Tööriistad: 1. pulk = 18 mm, 2. pulk = 14 mm, 3. pulk = 7 mm, 4. pulk = 5 mm ja kudumisvarras, mille läbimõõt 5 mm. Peale selle keskmise jämedusega fileenõel.

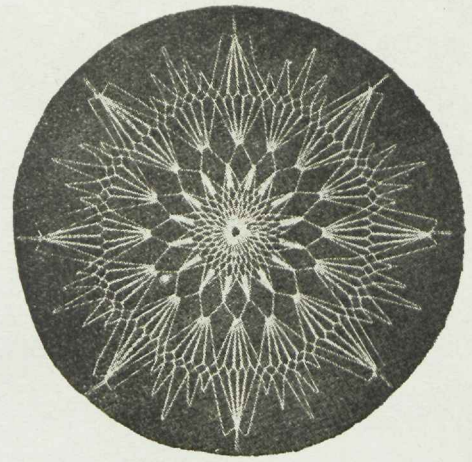
Töö käik. 1. ring (pulk nr. 4): sõlmida 32 harilikku silmust abisilmusesse, lõpuks abilõng kinnitada töölongaga. 2.—4. ring: harilikud silmused. 5. ring (pulk nr. 3): vaheldumisi sõlmida 4 silmust ühte silmusesse, 1 kahekordne ja



Joonis nr. 7. Näide keerdsilmuste valmistamisest.

üks harilik silmus järgmistesse silmustesse. 6. ring: võtta kokku ühe sõlme kolm harilikku silmust, parempoolne ja vasakpoolne tänavsilmus. 7. ring (pulk nr. 2): esimesse silmusesse kangursõlme kõrvale sõlmida 4 sõlme, siis igasse järgmistesse silmusesse valmistada 5 sõlme. 8. ring (kudumisvarras): harilikud silmused. 9. ring (kudumisvarras): valmistada 6 harilikku silmust. Pulk nr. 1-ga valmistada 4 harilikku silmust. 10. ring (pulk nr. 4): sõlmida neli pikka silmust koos kangursõlme, edasi sõlmida järgmistesse silmustesse * 1 harilik silmus, parempoolne tänavsilmus, 1 harilik silmus, 1 kahekordselt mähitud silmus, 1 neljakordselt mähitud silmus, 1 kahekordselt mähitud silmus, 1 harilik silmus, vasakpoolne tänavsilmus, 4 pikka silmust ühe sõlme sõlmida ja * märgist korrata.

Pärast töö lõpetamist tuleb teha kirjelduses mainitud järeltööd.



Joonis nr. 8. Harjutustööna toodud ilulinake.

Mustriilise esitükiga kootud pullover

(Algus lk. 247.)

parajasti läbi mahuks. Soovi korral võib aga kinnise jätta ka vasakule õlale.

Esitükk kootakse ruut- ja triipmustriiline. Triipmuster on kaheväriline. Kahevärilise triipmusteri kudumiskäik: kootakse edasi-tagasi käivates ridades vahelduvalt 2 rida roostepunase ja 2 rida liivavärviga lõngaga.

1. ja 2. r. (pärast äärekudumist): edasiread kududa parempidi ja tagasiread pahempidi. **3. r.** (edasi-rida): vahelduvalt 3 silmust kududa parempidi, 1 silmus tõsta kudumatult. **4. r.** (tagasi-rida): vahelduvalt 1 s. kududa pahempidi ja 1 s. tõsta kudumatult. Tähele panna, et kudumatult tõstetud silmus tuleks ka alumise rea kudumatult tõstetud silmuse kohale. 3. ja 4. rida läheb korduvalt edasi, üks kord ühe ja teine kord teise värviga edasi-tagasi kududes. Igal edasireal tuleb kudumisel tähele panna, et ülesvõetav silmus tuleks ühe värvusega kootud kolmest silmusest keskmine.

Ülesvõetavad silmused peavad moodustama alt üles read, kusjuures üks rida oleks liivavärviga ning teine roostepunasega kootud keskmine silmus. Iga ülesvõetav silmus tuleb nii edasi-

kui ka tagasireal võtta kudumatult ning kolmandal real kududa, nagu nõuab muster.

Ruutmusteri kudumiskäik.

Kootakse edasi-tagasi käivates ridades 1. ja 2. rida tumesinisega, edasi minnes parempidi, tagasireal pahempidi. Parempoolne pind on parempidi-silmuseline. 3.—6. r.: liivavärviga, edasiread kududa parempidi, tagasiread pahempidi, seejuures iga 5. ja 6. silmus kudumatult tõsta. Töö lõng edasi viia töö vasakult poolt. 1.—6. rida edasiminevalt korrata. Samad silmused seisavad alati kohakuti. Pärast alumise ääre kudumist kududa 1/2 esitükki triipmustriiline ja 1/2 esitükki ruutmusteriiline. Keskel ees igal real kudumislõngu risti asetades erinevate mustritega read kudumise vältel ühendada, nii et vahet pole üldse märgata. Rinna kohalt alates mustritükid kududa ümberasetatult.

Valmiskootud tükid lõigete järgi venitada ja kokku õmmelda. Siis kaeluse äär kettipistes üle õmmelda, sellest tikitud äärest silmused üles korjata ning parajas laiuses kaeluse äär — 2 s. paremp. ja 2 s. pahempidi — kududa tumesinisega lõngaga. Kinnise äärde teha nõõpauk, milleks võib olla nõõpaukupistes lõngast tehtud aas. Pullover on nägus ning selle kudumisel saab hästi ära kasutada teistest töödest ülejäänud vähemaid lõngahulki.

Lõige XII 88-sm rinnamöödule lõikelehel.

KÄIK LÄBI MEIE KELDRI

Meie kelder peab meile alalhoiuruumina olema võimalikult praktiline. Elatusvahendid, põletusained ja teised esemed leiavad siin asukoha. Täiesti kuiva keldriruumi võib paigutada ka rõivaid ja teisi tarbeasju.

Üürikoriterite kelder koosneb parimal juhul kahest piiratud suurusega ruumist, kuna omas majas on enamasti rohkem keldriruumi kasutada. Sellest hoolimata võib ka võrdlemisi kitsas üürikoriteri keldris leida kohta kõikide esemete jaoks, kui end kõigest üleliigsest vabastada. On inimesi, kes ei suuda kuidagi loobuda vanast kolust, nagu tühjade lillepottide kuhjast, tühjadest veinipudelitest jne. Mõeldagu, et need väärtusetud esemed põhjustavad ainult üleliigset tööd, sest keldri puhastamisel, mis on niisama tähtis nagu eluruumide puhastamine, seisab see vana kraam ainult teel ees.

Toiduainete parimaks säilitamiskohaks on riiulid. Kartulite panipaik võiks olla ruudukujuline, ümbritsetud lattide või laudadega, 10—15-millimeetriliste vahedega, et õhk pääseks kartulitele paremini juurde. Väljavõtmiseks teha esiküljele väike luuk. Viimane võimaldab kergelt juurdepääsu kartulitele ning on suletav puu- või raudriiviga.

Aedvilja panipaik teha kastilaudadest. Viimane võib olla kahe- kuni kolmejärguline, väljatõmmatavate sahtlitega. Siia paigutada esmajoones kapsad, sellerid ja muud sedalaadi, kuna porgandid ja teised juurviljad paigutada koos kastiga niiskesse

liiva. Ka aedvilja panipaika ei tohi ehitada tihedasti üksteise vastu olevatest laudadest, vaid jäetakse avarad vahed, et värske õhk pääseks toiduainetele hästi juurde. Samuti on otstarbekohane ehitada puuvilja jaoks panipaik väljatõmmatavate sahtlitega, mis läbi puuvilja järelevalve on kergendatud. Üksikud sahtlid omavad läbipuuritud aukudega põhja, nii et ka siitkaudu pääseb õhk hästi juurde. Parem küljel on pikuti asetatud sulgemislaud, mida saab kahe lukuga lukustada. Sahtlite väljatõmbamine on seeläbi võimalikuks tehtud.

Oma maja keldris on kindlasti veel üks heledamini valgustatud ruum taimede ületalve hoidmiseks, samuti ka aiatööriistade ja aiameööbli hoidmiseks.

Praegu on paras aeg keldrite puhastamiseks ja kordaseadmiseks, sest saabua sügise tõttu täidame oma keldrid varsti värske ja väärtusliku juurviljaga ja aedvilja-hoidistega.

Keldrist tuleks kõik seismajäänud koli välja kanda, kelder tolmust puhastada, õhutada ja võimaluse korral üle lubjata, et hävitada mitmesugused pisikud. Vana seismajäänud koli väga hoolikalt kontrollida ja kõik üleliigne hävitada. Kõik hoiukasti korralikult puhastada ning muretseda uus niiske liiv juurikate hoidmiseks. Korraldatud ja puhtasse keldrisse muretsugu perenaised sügisel küllaldaselt aedvilja-tagavarasid, eriti veel seetõttu, et meie puuviljasaak pole tänava nimetamisvärerne ning paljud jäävad sellest üldse ilma.

ILMUS
MUUGILE

„Vallatu Magasin“ nr. 18 (4)

Müügil kõikjal
Hind 50 senti

VARASÜGIS

POHLAD MITMESUGUSEL KUJUL

Et pohlade maitse on meeldiv ja värskendav, eriti salatina, siis tuleks aegsasti mõelda nende sissekeetmisele. Pohlad hoiduvad alal suurepäraselt ning suhkrut tarvitseb neile lisandada üsna vähe. Et meil tänavu õunu ning teisi puuvilju pole peaaegu üldse loota, siis tuleb kasutada puuvilja asemel lisandina porgandeid.

Alljärgnevalt anname retsepte pohlade sissekeetmiseks ja pohlatoitude valmistamiseks.

POHLAKEEDIS PORGANDITEGA

Pohlad sissekeedetult porganditega on eriti väärtuslikud. 1½ kg pohlade peale võtta 500 g porgandeid ja 500 g suhkrut. Kuubikuteks lõigatud porgandid keeta ½ l vees pehme, lisandada marjad, keemisel korjata vaht ja lisandada siis suhkur. Keeta kõike koos veel 10–15 min. ja tõsta kuumalt purki.

Kiirestivalmistatav järelroog on pohlavaht vanillikreemil, mis valmistatakse järgmiselt: ½–¾ l pohli hautada klaasitäie vee ja 100 g suhkruga, hõõruda läbi sõela ja asetada külma kohta. Neli munavalget ja 250 g suhkrut kloppida kõvaks vahuks ja lisandada ¼ teelusikatäit vanillisuhkrut ning marjad, kloppides siis kõike veel ½ tundi. Vaht serveerida klaasvaagnas paksule vanillikreemile asetatult ja kaunistada üksikute pohladega.

Pohlavorm. 100–150 g võis röstida niipalju riivitud leiba, kuupalju või vastu võtab, segada juurde 100 g suhkrut, pisut kapeeli, riivitud sidrunikoort ja panna see võitud vormi. Peale raputada ¾ l suhkruga läbi keedetud pohli ja sellele jälle kahe sõrme paksune kiht riivitud, suhkruga segatud leiba, asetada võitükikesed peale ja valada üle piima või koorega. Küpsetada ahjus ½–1 tund ja anda lauale.

Kartulid pohladega. 1 kg tooreid kartuleid koorida, riivida ja pressida välja. Lisandada 250 g jahu, 1 l piima, kolm munakollast, supilusikatäis soola ja vahulekloppitud munavalge. Praepannil sulatada 50 g pekki, määrada ääred hoolikalt ja panna mass sisse. Küpsetada keskmises kuumuses umbes ¾ tundi. Serveerida kuumalt lauale koos hautatud ja suhkrutatud pohladega.

Pohlatorst. Vormi põhi katta tavalise muretaignaga, mis kiiresti segada 250 g jahust, 150 g võist, 100 g suhkrust, ühest munast ja lusikatäiest veest. Marjad panna mõneks tunniks suhkru alla ja siis taignale. Tort küpsetada heas kuumuses ja jahtunult katta vahukoore-võrega.

KÜLMALT VALMISTATUD POHLAMARMELAAD

Peatingimuseks on siinjuures, et suhkrut ja marju peab olema võrdselt: 500 g marjadele 500 g suhkrut. Marjad tuleb hoolikalt puhastada ja pärast pesemist lasta hästi nõrguda. Panna suhkruga segatult kogu õöks kaetult savinõusse ja asetada külma kohta. Siis suruda marjad laia segamislusikaga puruks ja segada 1½ kuni 2 tundi.

Pohlad vormis. Ained: 4 kl. pohli, 2 kl. vett ja 2 kl. suhkrut. Pohlad keeta vees pehme, hõõruda siis läbi peene sõela, segada suhkruga ja keeta suurel tül 8–10 minutit. Nüüd teha tarretise proov. Kui tilgake tardub külmal taldrikul, siis asetada tarretis otsekohe veegaloputatud vormi, kus ta peab tarduma. Serveerida lihatoitude juurde ja ka külmale lauale.

Pohlaping. Tass jahu, 1½ teelusikatäit küpsetuspulbrit, pisut soola, ½ tassi riivitud saia, ⅓ tassi pruunistatud suhkrut, ⅔ tassi peenekshakitud neurasva, 1 kl. pohli purukslitsutuna, 1 muna, ⅓ tassi piima või vett. Lisandid segada antud järjestuses segi ja panna hästimääritud vormi. Siis keeta pudingit ühes vormiga 2 tundi vee sees, kusjuures tuleb tähelepanu pöörata sellele, et vesi ulatuks kuni ⅔ kõrguseni vormi külgedele. Väljaraputatud puding serveerida marjakastmega.

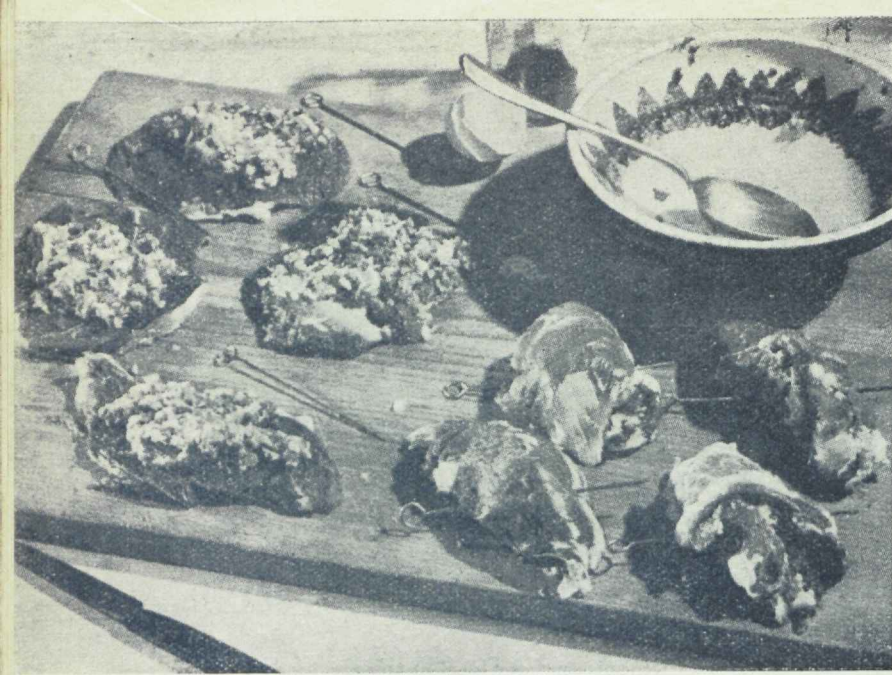
*

MAGUSTOIT KEEDISE VÕI MARJADEGA

Ained: 4 klaasi piima, 4 muna, 2–3 spl. suhkrut, 4 spl. jahu, veidi sidrunimahla või vaniilini, keedist või värsked marju.

Munakollased hõõruda suhkruga ja maitseainetega vahule, lisada juurde 4 spl. sõredat püülijahu ning segada läbi. Keemaetud piim jahu ja munakollase segule vähehaaval hästi segades juurde valada. Segu uuesti keedunõusse valada ning segades läbi keeta. Tõsta tulelt ning kõvaks vahuks löödud munavalge kergelt juurde segada. Valada vastavasse nõusse ja lasta jahtuda.

Enne laualeandmist kaunistada värskete marjade või marjakeedise. Seda magustoitut võib süüa ka marjakastmega.

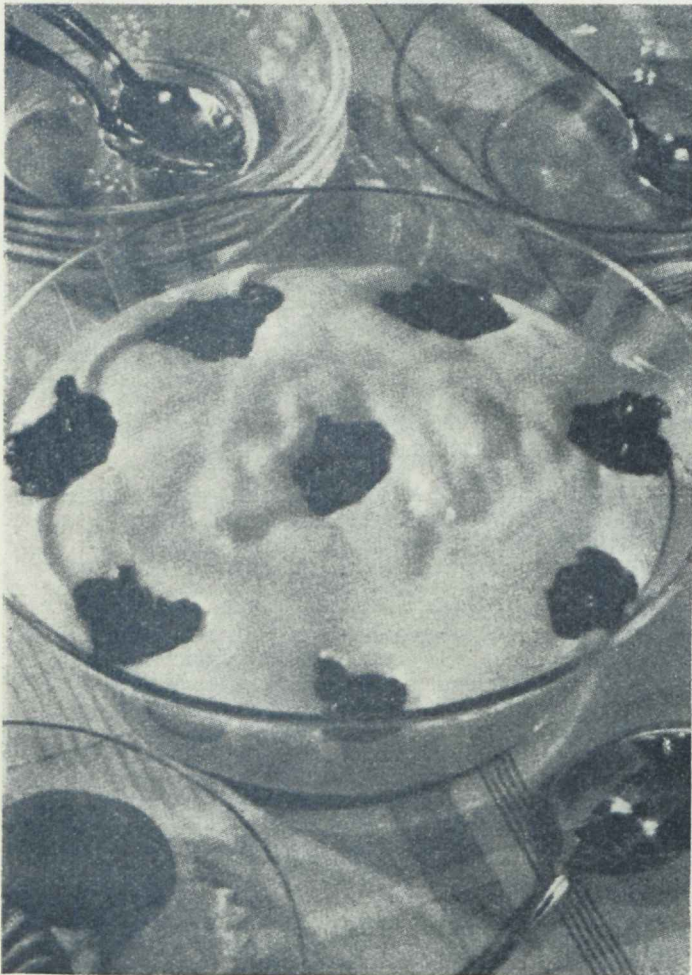


LAMBALIHA-RULLID

Ained: vajalik hulk lihaviilukaid, soola, pipart, veidi kupatatud seeni, 50 g sinki, 1 muna, ½ prantssaia, 50 g võid või rasva praadimiseks, 1 sibul.

Lihaviilukad läbi kloppida, soola ja pipraga üle riputada. Sibul hakkida ja praadida, lisandada hakitud seened, sink, leotatud ja väljapigistatud sai, muna ja läbi segada. Vajaduse korral maitsestada soolaga. Igale klopidud lihaviilukale tõsta 1 spl. täis segust, kokku rullida ja vastava varda või puutükiga kinni pista. Ka nüüdiga võib liharulle kinni siduda. Rasv või võid ajada pannil või pajapõhjas kuumaks, liharullid pruunistada ümbertrüki, valada veidi keeva vett juurde ja hautada pehmeks. Vajaduse järgi vahetevahel vett juurde valada. Kui liha pehme, võtta pulk või nõõr ära, kastmele lisandada ½ spl. jahu, vett ja hapukoort. Läbi keeta ja valada üle vaagnaleasetatud liharullide.

Neid liharulle võib sama täidisega valmistada ka sea- või loomaliha. Anda lauale keedetud kartulite, aedvilja ja kurgisalatiga.



MAGUSTOIT KEEDISE VÕI MARJADEGA

KÖÖGIS

PIHLAKA- JA KIBUVITSAMARJA-HOIDISEID

Et kibuvitsamarjad on meie tervislikemaid ja c-vitamiini rikkaimaid marju, siis on väga soovitatav neid kasutada toitlustamisel, eriti aga soovitada võiks marjapüreed või marmelaadi anda lastele, määrides seda leivale.

KIBUVITSAMARJA-PÜREE

Valminud küpsed marjad aurutada pehmeks, suruda läbi sõela ja panna saadud puder pudelitesse. Pudelit sulgeda ja kuumutada kas wekk-katlas või harilikus keedunõus, asetades nad külma veega tulele ja lastes kuni 80° C juures seista 15–20 min. Tarvitamisel lisandada püreele suhkrut maitsekohaselt. Kui aga võimalik, siis võib suhkrut lisandada ka enne kuumutamist.

Soovitatav oleks püree valmistamisel kibuvitsamarjadele lisandada ka mõni õun või nende puudumisel 1/4–1/2 osa pohli.

KIBUVITSAMARJA-VÖIE EHK -MARMELAAD

Esiteks valmistada marjadest püree vähese veega aurutamise teel. Iga 1 kg püree kohta võtta 300–400 g suhkrut.

Võimaluse korral lisandada marjadele püree valmistamisel mõni õun, kuid ka ainult kibuvitsamarja-marmelaad on küllaltki maitsev.

Parema ja säilivama marmelaadi annavad mitte just täisküpsed marjad, kuna nad sisaldavad rohkem pektiini, mistõttu marmelaad tardub ja säilib paremini.

Marmelaadi keetmise käik on järgmine. Puhastatud ja pestud marjad ja tükeldatud puuvili keeta üsna vähese veega pehmeks ja suruda läbi sõela või roostevabast või alumiiniumplekist pressi. Saadud püree kaaluda või mõõta (1 l püreed kaalub 1 kg) ja keeta võideks ehk marmelaadiks. Kui püree on liiga vedel, siis tuleks see enne paksemaks keeta ja siis alles lisandada suhkur, sest siis jääb marmelaadi värvus heledamaks kui kohe suhkruga keetes. Keetmiseks on kõige kohasem alumiinium- või emailitud nõu. Keetmise vältel tuleb keedist hoolega segada, et see põhja ei kõrbeks. Keeta, kuni on paraja paksusega, ühtehoidev ja läikiv. Valmis marmelaad ehk võie tõsta kiuumalt purkidesse ja kohe pärgamentpaberiga sulgeda ning siduda. Otstarbekalt valmistatud marmelaad on hea, odav ja tervislik. Ta võimaldab ära kasutada kõiki halvemat sorti marju ja puuvilju.

PIHLAKAMARJA-MARMELAAD

Üldine valmistusviis on, nagu eespool kirjeldatud. Esiteks keeta püree valmis ja siis, võttes iga 1 kg püree kohta 200–400 g suhkrut, keeta marmelaad.

Ilma seemneteta ja kivideta marjade puhul võib marmelaadi valmistada ka ilma läbi sõela hõõrumata, keetes marjad lihtsalt vähese veega pudruks.

*

KALAFILÉE TOMATIKASTMES

Suurem kala puhastada ja selgroog välja tõmmata. Fileepooled riputada soolaga ja praadida võis või rasvas ilma paanerimata, lisandada peenekshakitud sibulat ning keeta 5–10 min. Siis lisandada veidi jahu, tomatiputru ja 1–2 spl. koort. Riputada üle peenekshakitud tilli- ja petersellilehti ja anda lauale keenud kartulitega.

VÄRSKEKAPSA-VORM

Ained: 1/2–1 kg sea- või loomaliha, soola, pipart, keskmise suurusega sibul, 1 pea kapsast, 2–3 spl. hapukoort, 1 spl. võid või rasva, 1/2 kl. vett või lihaleent ja 1 spl. riivsaia.

Värsket sea- või loomaliha lõikuda õhukesteks viilukateks, kloppida ja praadida kiiresti võis või rasvas pruuniks. Igale lihaviilukale riputada veidi soola ja pipart. Kapsapea lõigata neljaks, võtta juurikas välja ja keeta soolases vees pehmeks. Lasta nõrguda. Vorm määrada rasva või võiga ning seada kihtimisi kapsalehti ja lihaviilukaid. Igale lihaviilukate kihile panna hakitud sibulat, hapukoort ja praerasvas valmistatud kastet. Pealmine kiht oleks kapsalehed, mis riputada üle riivsaia. Peale asetada mõningaid võitükikesi. Küpsetada ahjus 1/2 tundi.

PURAVIKUKASTE

Ained: 1 spl. võid või rasva, 1 sibul, 1 spl. jahu, 1 kl. vett või rammuleent, 1 taldrikutäis sissetehtud või värsked puravikke, 1/2 sidruni mahl, 1/2 kl. koort.

Või või rasv pruunistada pannil ühes hakitud sibulaga, lisandada 1 spl. jahu, vesi või rammuleem. Keeta läbi ja lisandada peeneksõigatud puravikud. Maitsestada soolaga. Siis lisandada kastmele koor ja sidrunimahl. Süüa mõne lihatoidu ja kartulitega.



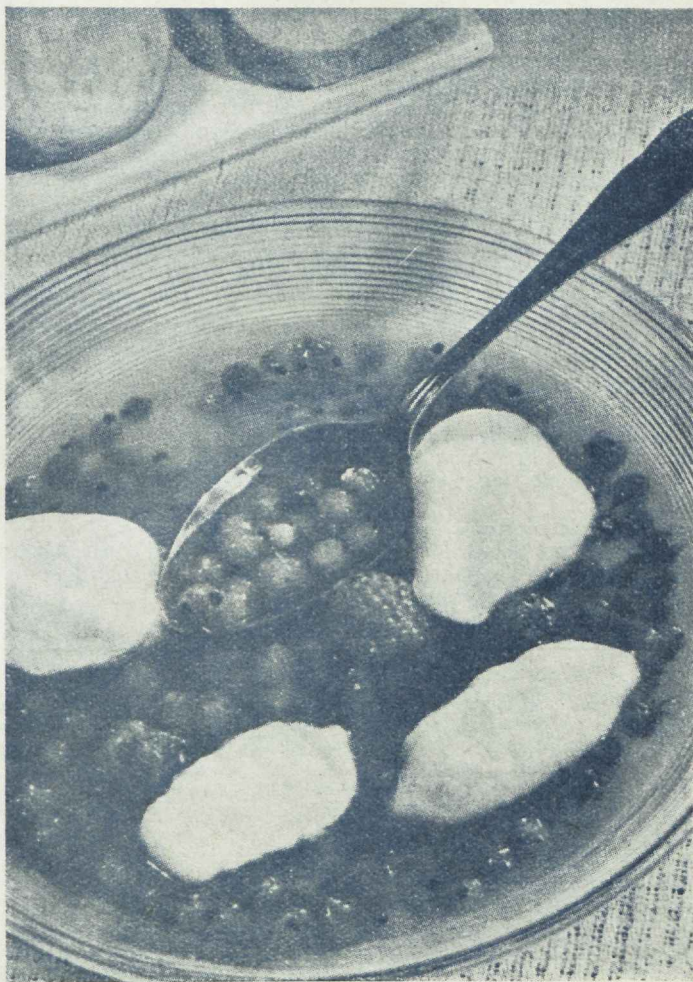
AEDVILJAVORM

Mitmesugune aedvili, nagu lillkapsas, herned, porgandid, aedoad jne., keeta üksikult kerges soolveses ja korraldada tulekindlasse vormi või vastavale pannile. Vormi äärtesse lõikuda tomativiilukaid. 2–3 muna kloppida lahti ning valada juurde 1–2 klaasi röõska piima. Peale asetada võitükikesi ja soovi korral riputada üle riivsaia. Küpsetada paraja kuumusega ahjus 1/2–3/4 tundi.

MAGUSTOIT LUMEPALLIDEGA

Ained: 1/4 l punaseid sõstraid, 1/4 l vabarnaid, 3/4–1 l vett, 4–6 spl. suhkrut, 1 spl. tärklis, 1–2 munavalget, 1 spl. suhkrut.

Puhastatud ja pestud marjad keeta vee ja suhkruga, lisandada 1 klaasis külmas vees leotatud tärklis, lasta kord keema tõusta ja asetada jahedasse kohta jahtuma. Lumepallideks võtta 2–3 munavalget ja 1–2 spl. suhkrut, kloppida kõvaks vahuks ja tõsta lusikaga keevasse piima, keeta 4 minutit, vahepeal lumepalle ümber pöörates. Lumepallid tõsta jahtunud marjakisselliile.



MAGUSTOIT LUMEPALLIDEGA

Teine Noorus

Warwick Deeping'i armastusromaan

6. järg.

Keegi valgejuukseline, õhetava näoga härra tuli lonkides tuppa.

„Mu härrad, te olete tõesti ehtsad lõksutajad.“

„Te kuulasite pealt, härra kindral?“

„Jah, ma kuulatasin. Frensham on tubli ja tark mees.“

Ta läks näost punaseks ja jätkas erutatult: „On teatud asju, millest avalikult ei kõnelda. Te olete kinni eelarvamustes.“

Vana kindral Vandeleur oli kirglik jalakäija. Teda võis igapäev näha kaugemalgi metsades rändamas.

Frensham kohtas Vandeleuri sügavas metsas Oakhilli kandis.

„Tere hommikut, Frensham.“

„Naatuke soine siin, härra kindral.“

„Jah.“

Frenshamil oli ebamugav. Talle tundus, nagu oleks vana-härra pilgus peitunud süüdistus. Mõte, et Vandeleur võiks ai-
maža, miks ta siin seda varjatud metsateed kõnnib, oli talle piinlik. Tal oli tunne nagu sõduril, keda tabatakse tuleliinil põgenemast.

„Ma armastan tammemetsi nende esimeses värskuses.“

„Mina samuti, Frensham.“

Frensham kõhkleb, kas mitte vana Vandeleuriga tagasi pöörduda.

„Kas te lähete kaugele, kindral?“

„Ma lähen praegu koju.“

„Mina pean jälle oma kirjutuslaua taha põgenema.“

„Peaasi, Frensham, on distsipliin — drill. Kas mul pole õigus? Aga nüüd ma pean jumalaga jätma. Ma nägin seal all orus juba ammu üht kulli. Hoidke pea klaar.“

Ta naeratas nende sõnade juures. See oli usalduslik naeratus. Sõbralik käepigistus — siis kõndis ta edasi.

Frensham jäi veel paariks sekundiks seisma ja nokitses kepiotsaga oma jalge ees mulda.

Kohtumine Vandeleuriga oli teinud ta kõhklevaks. Kas oli võimalik pärast seda, kui selle mehega oli kõneldud silm silma vastu, veel minna sinna, kuhu teda tõmbas?

Ta vaatas ümber. Kõhn pikk kuju kadus just praegu pöösaste vahele.

Akiline kärsitus haaras Frenshami. Vana Vandeleur oli sõduri eeskuju, teoinimene. Kuid elu oli nii muutlik, nii mitmevärviline. Ta ei koosnenud ainult ratsamehe saabastest ja kuld-tressidest.

Tusaselt kõndis ta edasi. Tammemets ulatus kuni Oakhilli maadeni. Frensham kõndis kuni tiheda hekini, mille taga välgatas puude taga elumaja. Ta hüppas üle aia ja kõndis edasi.

„Ah teie olete?“

Naine, kes lebas lamamistoolil, ei avaldanud oma hääles mingit üllatust. Ta pahem käsi oli sidemes, süles oli tal raamat, jalad lebasid sametpadjal.

Frensham tõi enesele ühe pingi ja istus naise kõrvale varju. Kummalgi ei paistnud olevat ruttu vestlusealustuseks. Nad olid harjunud tummade sõpradena koos istuma.

„Mis teeb teie käsi?“

„Oh, tal läheb suurepäraselt. Homme alustan liigutamisharjutustega.“

„Kas varsti võite mängida golfi?“

Naine heitis ironilise pilgu. „Tegevusetu istumine ei meeldi teile vist?“

„Seda pole ma öelnud.“

Rahuldatult seadis ta pea tagasi padjale. Ta kahvatus näos ja ta suurtes teineteisest kaugel seisvates silmades polnud midagi põhjamaist. Mingi lõunamaine hingus hõljus naise kohal.

Ta märkas, et Frensham teda vaatles, ja ta naeratas.

„Jajaa, partner, vaga vesi — sügav põhi.“

„Seda mõtlesin minagi.“

„Oelge mulle, palun —“

„Mõned inimesed näivad olevat lõigatud alati ühest ja samast puust, lihtsad tüübid, marionetid. Teised on mitmekülgsed, vaheldusrikkad nagu meri.“

„Kas mõtlete mind?“

„Jah, teid. Täna Kentucky või Tehhas —“

„Homme Boston, ülehomme Frisko või Pariis. Jah, sügav vesi, partner. Mul on tunne, nagu tahaksite teie just sügavust mõõta.“

„Seda ma tahan.“

„Ja missuguse sügavuse olete seni saavutanud?“

„Seda ma ei saa veel kindlaks teha.“

„Nii,“ naeratas naine ja viskas pilgu üle päikeses särava pargi.

„Täna hommikul oldi siin pisut ülbe. Kas teile ei tulnud juhuslikult vastu vana kindral?“

„Jah.“

„Ta tuli läbi pargi kuni aiani ja vahtis siia sisse, nagu oleks Oakhill mõni vaateaken. Mind ta vist ei märganud, aga ta peni nuhkis siin igal pool ringi.“

Frenshami nägu läks pilve.

„Ah, vana Vandeleur! See kolab igal pool. Keegi ei pane talle seda pahaks. See on juba kord tema viis.“

„Ma ei hinda seda viisi. Kui ta veel tuleb minu aeda nuhkima, on mul temaga kana kitkuda.“

Frensham naeris, aga see oli sunnitud naer.

„Vaevalt saab vana Vandeleuri parandada. Muide, ta ei käi kunagi kaks korda kuus üht ja sama teed. See tähendab, et tal on viiskümmend kaks eri marssruuti, millised ta järjekorras läbi rändab.“

„Niisugune vana tõhk!“

A/s. KAUBA PANK,

Suurturg nr. 12,
oma majas

• TARTUS •

Juhatuse telet. 22-09
Kodukeskjaama telef. 41-40

Oma kapitalid üle Kr. 545.000.— :: Toimetab kõiki pangaoperatsioone

Kindlustuse Aktsiaselts Eesti Lloyd'i Tartu poossindus

Frenshami pilk langes naise süles lehavale raamatule. See oli talle tuttav.

„Ah, teie loete — mind.“

„Jah, naisele pühendatud osa teie loomingus.“

Frensham kortsutas laupa.

„Noore inimese loba! Teie ei tohi seda tõsiselt võtta. Ma hakkam nägema elu uuest küljest.“

„Tõtt kirjeldama?“

„Jah, tõtt, nii, nagu mina seda näen.“

„Ja kuidas teie arvate seda tõde oma inglise publikule meeldivat?“

„Publik võib minupärast sõita kuradile. Ma olen praegu rippumatu. Kuue aastaga teenisin ma kuuskümmend tuhat naela. Ma tunnen, et midagi suurt liigub minus, midagi lihast ja verest, mitte kunstlikku. On ainult imelik, et mina —“

Ta katkestas.

„Aga ma ei taha teile igavaks minna.“

„Olge nüüd mõistlik. Mis on imelik?“

„Arvake ära.“

„Ma katsun.“

Proua Ruddiger tundis, kuidas mehes võttis võimust uhke vastupanu. Peaaegu oleks ta avaldanud midagi niisugust oma südamele, mida isegi ta naine ei teadnud.

„Teie fantaasias on mingi suur draama, aga te ei suuda seda paberile panna.“

Üllatunult vaatas Frensham proua Ruddigerile.

„Kust te teate seda?“

„Minu oletus on siis õige?“

„Jah.“

Paar sekundit valitses suvilas vaikus. Siis hakkas Frensham kõnelema.

„Aine ei taha kristalliseeruda. Muidu oli mul ikka üks valitsev kuju, kelle ümber mu teosed nagu iseenesest kujundusid. Nagu oleks kõigepealt ilmunud süda, mille ümber koondus siis ihu. Ma ei suuda leida seda valitsevat kuju, kogu mu töö ei maksa midagi. Mul on nii, nagu oleksin pistetud puuri ja ei suuda vabadusse pääseda. Ma vihkan tooli, millel ma istun, sulge, neid neetud valgeid paberilehti. Aga enam kui midagi muud vihkan ma seda loba, mis ma olen kirjutanud.“

Proua Ruddiger lõi raamatu lahti.

„Kõik sündis ilma vaevata?“

„Jah.“

„Kas usute, et midagi suurt sünnib ilma vaevata? Kas ei pea iga mees vahetevahel veidi higistama? Te olete oma toatuhvlites läinud pehmeks ja mugavaks. Äkki tuleb loodus ise ja haarab teid kraest ning paiskab teid tagasi voogudesse. Te puristate, vaht pimestab teie silmad, te ei suuda hingata. Aga tähtsaim on see: te ei leia enam teed tagasi vanasse maailma.“

Ta vaikis ja kuulatas vihase ilmega.

„Külaline! Üks auto tuleb mööda teed. Unustasin ütlemast tüdrukule, et mind ei ole kodus.“

Frensham vaatas välja. Kurvil tuututas auto.

„See on minu auto.“

„Teie?“

„Ma tunnen seda häält. Nii annab signaali minu autojuht. Kolm teravat huiget üksteise järel. See on tema komme.“

Nende pilgud kohtusid. Judith Ruddiger võttis jalad lamamistoolilt.

„Ma lähen kiiresti majja. Arvatavasti —“

Mehe näos oli ärevus.

„Ma lähen koju. Te —“

Halb südametunnistus ei lasknud tal lauset lõpetada. See oli kõik, mis nende vahel sündis. Frensham tõusis püsti ja vaatas piinliku naeratusega Judith Ruddigeri naeratavatesse silmadesse. Naine noogutas talle ja läks läbi pargi. Niipea kui teda näha polnud, ronis Frensham üle raudaia ja kadus metsa.

9.

Kui Judith Ruddiger astus salongi, istus Nella Frensham tugitoolis akna kõrval ja lehitses üht ameerika magasiini.

„Kui kena teist, et tulite mind külastama.“

Judith Ruddiger võis, kui ta tahtis, naise vastu olla väga kena. Tuju, mis sundis teda end Frenshami naise vastu näitama oma armastusväärseimast küljest, polnud kerge mõista. Tal oli tunne, et ta on triumfi saavutanud. Selles meeleolus sai ta isegi hakkama, et vaatas sellele inglise naisele vabalt silma ja isegi imetles ta väljendusrikast suud ja tarku silmi. Nella Frenshamis oli midagi tütarlapselikku, mis nagu leebe hõng leevendas ta naiselikku tõsidust. Ta naeratus mõjus peenetundeliste inimeste juures külgetõmbavalt. Oli, nagu lõõksid tuled põlema. Keskpärased inimesed märkasid seda naeratus harva — väga lihtsal põhjusel, kuna see polnud mingi külgeõpitud seltskondlik naeratus.

„Loodetavasti on teie käsi varsti jälle terve.“

Tedretähtede vastu

TEDRESAN

- KREEM
- SEEP

A/S.
Proviisor J. Lill



„Oo-jaa, käsi paraneb mul suurepäraselt.“

„Noore tüdrukuna murdsin ma endal ka kord käe. Mul on veer selgesti meele esimene õõ, kui käsi polnud veel lahasse pandud. Loodetavasti ei saanud ka teie auto väga palju kannatada.“

Judith Ruddigeri suhtumine muutus külmemaks. Juba lapsepõlvest alates tundis ta vaikset põlgust kõikide teiste naiste vastu, eriti aga inglannade vastu. Ta tundis end leopardina kasside hulgas. Aga Nella Frensham oli erandiks. Tema värske õrn nägu väikese ninaga, ilusas kaares painutatud suu ja lai madal otsaesine reetsid vaikset jõudu. Need rahulikud silmad olid avali vaadanud maailma ja maailma ka näinud. Ta polnud tavaline jutuvadistaja, mingi nõrk liibitsev kassike.

„Teie abikaasal on julgust, proua Frensham. Ta kiskus auto peaaegu kuristikult alla.“

Elavalt kõneles ta edasi ja märkas, et Frenshami naine vaevalt taipas, kuidas kokkupõrge oli sündinud.

Mõlemad naised seisid teineteise vastas sõjariistus, kuigi ühel neist oli relvaks ainult ta puhas süda.

„Kas teie mees ei seletanud teile, millisel viisil ta vältis selle kokkupõrke tõsisemaid tagajärgi?“

Nella vaatas talle siiralt otsa, ilma ripsmeid pilgutamata, ja vastas rahulikult: „Ei.“

„Ta on liiga tagasihoidlik. Mõned mehed ei armasta pikalevenivaid seletusi.“

Naised mõistavad palju peenemal viisil kui mehed tundlikku vastast solvata. Poolik viibe, põgusalt lendu lastud sõna, mis viib vastase närvid pingule. Naine võib pilgata, ilma ühtki pilkavat sõna ütlemata, kiiduavaldusega alandada, mängleva leebusega haavata.

Nii jutlesid nad kaksikümne minutit. Judith Ruddiger kõneles elavamalt, Nella vaiksemalt ja tagasihoidlikumalt. Nad kõnelesid naisliikumisest ja märkasid, et nende vaatepunktid erinesid teravalt. Judith Ruddiger katsus jutu viia Frenshami draamadele, aga Nella ei lasknud end sellest teemast kaasa kiskuda. Ta vaistlik tagasihoidlikkus proua Ruddigeri suhtes tugevnes nende vestluse kestel ikka enam ja enam.

Kui Nella sõitis Oakhillist ära, hulkus Frensham ikka veel ringi Foye metsades.

Mitte midagi ja ometi nii palju oli juhtunud. Frensham tundis seda, aga ta katsus sellele mitte mõelda. Ta oli piirist üle astunud. Ta oli vahetanud tuntud armsa oru tundmatu

maa vastu. Olukorrad olid ise otsuse langetanud ja ta oli liisu tõmmanud. Frensham oli oma valiku ohver. Ta tundis end rõhutatuna. Tal oli tunne, et olukorrad on tugevamad kui tema, nagu sunnisksid nad otsust valima, kuigi ta meelsamini oleks lasknud end veevoolu ajada. Kuidas oli Nella sellele mõttele tulnud Oakhilli sõita? See juhuslik kokkusattumine ajas ta segadusse ja see segane tunne reetis muutuse, mis oli äkki temas maad võtnud.

Kogu ta suhtumine oma naisesse oli teine. Naine polnud enam tore kamraad, vaid keegi, kellele pead end sundima siralt silma vaatama. Ta oli vihane Nellale, kuna tal oli midagi varjata. Meelus, mis end köidikuist vabastab, on midagi inetut ja mees, kes langeb selle ohvriks, on kahetsusväärseim olevus.

Tusane, ärritatud, vihane enesele, Judith Ruddigerile ja omaenda naisele, pöördus Frensham koju tagasi. Ta polnud enam normaalne inimene, ta oli nagu palavikuuimas. Elu tundus lõhestatuna, kõik õrned tundmused olid magama suikunud. Kõik ta meeled mässasid. Asjatult katsus ta end õigustada. Vahetevahel kehtis ta ainult õlgu ja ütles enesele, et asi pole seda väärt, et end ärritada.

Aga see moraalne kassiahastus möödus ja andis koha hingelisele nüridusele. Ta lonkis aia värvast sisse ja kohtas Nellat, kui see oli parajasti töös oma lillepeenardega. Naine põlvitas jaapani matil ja eemaldas liiga tihedasti kasvanud päevalilli, mis ta oli külvanud meespeade ja kuldvärnitsate asemele. Ta nägu õhetas, ta helekollane pluuks eraldus teravasti siniste, valgete ja punaste õitega kaetud murust. Frensham tundis äkki mingit jahedust oma naise vastu. Tal oli tunne, nagu oleks ta hing tardunud ja kõvaks muutunud, ja kuigi ta oma sisimas ise selle muutuse üle imestus, ei võtnud ta vaevaks paisu vabastada.

„Kas sa oled teed juba joonud?“

„Jah, ma astusin Marrioti juurde sisse.“

Ühele käele toetudes kummardus Nella kaugele üle peenra, et teisest peenra äärest umbrohtu välja kittuda. Ta keha äärjooned tulid sealjuures selgesti nähtavale. Frensham nägi selgesti ta naiselikku keha ja ometi ei näinud ta temas enam naist.

„Vaata ometi seda suurepäraselt päevalilli! Nii toredasti pole ta veel kunagi üles tärnanud. Ole hea mees ja aita mul peenart pisut hõrendada.“

Ta vaatas mehe poole, ta näos oli leebe ilme, aga Frenshamil oli tunne, nagu oleks ta silmis tumm küsimus.

„Mina peaksin sind aitama?“

„Jah,“ vastas Nella õrna pilguga, mis ärritas Frenshamit.

„Minugipärast.“

Hooletult kummardus ta Nella kõrvale, ilma aimamata, et peenetundeline naine tema kõrval juba sellest viisist, kuidas ta oma käsi liigutas, ära tundis mehe vastumeelsuse ja igavustunde. Peenart hõrendada! Milline pöörane töö ühele täiskasvanud mehele! Nella ohkas tummalt.

„Ära piina end, Martin. Ma saan üksinda ka valmis.“

Et Nella oli märganud, kui vastumeelselt ta töötas, ärritas Frenshamit veel enam ja ta esimene tunne oli, et just nüüd jätkab ta seda tööd alles õieti.

„Peenar pidi valmis saama. Samsonil on käsi nagu raud. Säärast peent tööd ei või temale usaldada.“

Tummalt ja seesmiselt õnnetutena töötasid nad edasi.

Kogu õhtu veetis Frensham üksinda oma toas. Ta ei teinud isegi katset töötamiseks. Ta oli oma isiklikkude asjade küttes ja need ei lasknud tal muuga tegelda. Ta vihkas seda elu kirjutuslaua taga. Ta konutas oma toolis ja suitsetas ning mõtles oma varasemale elule isesuguse segase tunde: külma otsekoheusega ja terava eelarvamusega.

Ta kuulis Nella klaverimängu, aga see tuttav toon jättis ta külmaks. Mõte, et ta peaks Nella juurde minema, piinas teda.

Nella mängis tüki tüki järel ja iga paus pala vahel muutus järjest pikemaks, nagu ootaks ta, et Frensham tuleks ta juurde. Ta mängus sel õhtul oli midagi kirglikku, meelitavat. Ta valis Frenshami lemmikpalad ja naine temas kõneles oma mehe poole, aga mees ei kuulnud teda.

Lõpuks vaikis muusika. Frensham kuulis, kuidas avanes elutoa uks. Ta jäi istuma kangelt ja ootavalt, aga Nella ei otsinud teda üles. Ta sammud kostsid trepil.

Kui Frensham tund aega hiljem avas ukse magamistuppa, oli küünal kustunud ja tuba oli ainult kuuvalgusest üle ujutatud. Mõlemad voodid, kaetud valgete tekkidega, seisid külje kõrval. Toas valitses vaikus, nagu kuulataks keegi hinge kinni pidades. Frensham jäi ebaldes künnisele seisma.

„Magad sa?“

„Ei.“

Frensham astus ta voodi juurde, kummardus üle naise ja suudles teda sunnilt, enesest võitu saades.

Nella lamas liikumatult. Kuid suudlus reetis Frenshamit. Nella huuled tundsid mehe suudluse külmust. Kirg, kaas-tunne, kahetsus võivad ausat kamraadlikkust ilustada. Säärastele tunneteile võivad naise huuled vastata. Aga Frenshamit suudlus oli toorem kui lõök. See suudlus oli antud pingutusega, vastu tahtmist, ainult vormi pärast. Iga närv värises Nellas: ta tundis, milline hirmus muudatus oli sündinud mehes, keda ta armastas.

Pea täis küsivaid mõtteid, lamas Nella ärkvel.

Frensham magas. Ta ei märganud, kui Nella voodist välja lipsas, hetkeks ta voodi juures seisatas ja küsiva õrnusega üle oma mehe kummardus.

„Oh, armsam, miks — miks?“

Nella astus akna juurde ja vaatas kuust valgustatud aeda. Kõik oli nii vait. Puude varjud lebasid mustadena murul. Aia õine ilu tegi ta kuidagi veel kurvemaks.

Nellale tulid pisarad silma. Ta oli tema mees, tema laps, ta kallim, ta uhkus. Ta oli säärane poisu, nii mehelik, nii puhas, nii iseteadlik! Kuidas olid nad teineteisega mänginud ja üheskoos tööd teinud! See hingetu suudlus põletas teda veel praegu.

„Miks — miks —“

Mis oli juhtunud? Jah, ta võiks talle andestada — isegi seda —, kui ta ainult kõneleks. Ta võiks teda aidata. Aga et ta lülitatakse elust välja, teda ei panda enam tähele!

Kui mehed ainult aimaksid!

10.

Kas keegi varastab õunu või kõnnib patuseid armastuseid, ikka käib sellega kaasas igavene hoiatus: „Sa ei pea maitsma keelatud vilja.“ Ounad oma aias ja õunad naabri aias on täpselt samad ja ometi nii teissugused. Üks kahvatu nägu, kaks tumedat silma tarvitsevad ainult põgusalt ühe akna taha kerkida ja mees mõtleb otsekohe seiklusele, kuigi talle ta mõistus ütleb, et see naine on täpselt samasugune nagu teisedki naised, võib-olla veel pöörasem kui teised. See on aga keelatud vili ja seepärast ihaldusväärne. Kõlblusejutlustaja võib endal rahulikult hääle ära kõnelda, ja kui leiduks vähem „sa ei pea'sid“ maailmas, oleks tal kergem targana oma eesmärgi saavutada. Me kõneleme inimestele pidevalt moraalist, nagu oleksid nad lapsed. „See on keelatud.“ Patu peavõlu seisneb aga just salapärasuses.

Ka Martin Frenshamile mõjusid suvises ehtes säravad metsad. Nad olid salapärased ja ligitõmbavad. Ta tundis end nagu poisikesena kuupaistelises puuviljaaias. Metsa ääres ootas teda õlgkatusega, tahumata palkidest suvimaja. Paljas mõte sellele pani ta vere kiirgama. Tal oli tunne, et ta pole üldse veel elanud.

Ülevoolav jõud oli üks osa tema õnnetusest. Ta elas läbi seda aega uuestiärganud noorusest, mis isegi tugevaimale kujuneb üks või kaks korda elus komistuskiviks. Muututakse jälle lapseks. Kibeda kogemuse kaudu õpitakse tundma, et õunad müüri taga ei ole magusamad kui need, mida oma aiaistki võib murda. Üheksal juhtumil kümnest kogetakse, et keelatud vili jätab järele kibeda maigu.

Nella Frensham ei sõitnud enam Oakhilli. Paar korda kohtas ta Judith Ruddigeri kas golfklubi terrassil või jalutus-käikudel. Kaugelt varem, kui maailm sai teada tõe ja hakkas näpuga näitama, valitses mõlema naise vahel salajane vaen.

Nella ei reetnud end ühegi sõnaga. Ta ootas ja tundis vaistlikult, milline hädaoht teda ähvardab. Mehed reedavad end kas ülepingutatud armastusväärusega või ükskõiksusega, mis ei tunnista ühtki ettevaatust. On sada tähelepandamatut avaldust, mis ei lähe tundlikust naisest mööda.

(Järgneb.)

EELTEADE

Järgmises „Mareti“ numbris hakkab ilmuma Nõukogude Liidu kirjaniku

NIKOLAI BOGDANOVI

(sünd. 1906) jutustus

«Esimene tütarlaps»

Autori vanemad, töötavad haritlased, said tsaarirežiimi all raskesti kannatada, ta enda noorus möödus koduõja raskustes, kuna õpingud said kanda vaid juhuslikku ilmet. 14-aastasena astus ta Komsomol'i (kommunistlike noorte organisatsiooni) ja ta esimesed jutustused, kaasa arvatud ka „Esimene tütarlaps“, käsitlevad Nõukogude Liidu noorsoo elu, reibast ühiskondlikku tegevust ja murdeea raskusi.

TOIMETUS

Täidetud töötus

(Algus lk. 233.)

Isa oli tõstnud oma raske käe tütre noorele õlale, lausudes: „Naine võib sedasama, mida mees. Näen sinu silmis põlevat tuld, mis sütitab ja suudab leekima panna seltsimehi. Kersti, sammu edasi sama rada — pea meeles, meie võidame, kui leidub palju sääraseid noori, nagu oled sina! Kersti, minu lemmik, mõtle sellele ja ela oma rahvale!“

Ah, see oli alles mõni kuu tagasi. Nüüd lamab isa siin kirstus ja Kersti püüab asjata soendada kangestunud külmi käsi.

„Isa, mina jätkan sealt, kuhu sinul jäi pooleli, mina teen selle teoks, mida sina kavatsesid...“ Kersti pani vaid vaikselt töötuses oma käed isa rusikatele, nendele kätele, mis olid teda kandnud hella armastusega enam kui neliteist aastat, ja tõusis alles siis, kattes linikuga lamaja, kui kuulis ukse avamist. See töötus oli kõikidele, aga keegi ei pidanud seda kuulma, mille teostamisele tahtis ta rakendada terve oma noore jõu...

See oli aastal 1919...

Ja nüüd, 1940. aastal loeme Kersti nime nende paljude hulgas, kes on olnud kaastegevad uue valitsuse sünni juures...

Esimene valge hammas on kohal!

Kuigi laps sünnib hambutuna, on nii piima- kui ka jäävhammade idud juba ammu lõualuu sügavuses olemas. Nende esimene arenemine toimub juba emalikus, kuid ka pärast sündimist kasvavad idud loomulikult peiteolekus edasi, kuni lõpuks saabub hammaste läbimurd. Esimesed hambad ilmuvad lapsel seitsmendal kuni kümnendal elukuul, harva varem.

Hambad murravad paariviisi läbi, algust teevad üldiselt alumised keskmised lõikhambad, järgnevad ülemised, siis ilmuvad alumised välimised ja lõpuks ülemised välimised lõikhambad. Nende kaheksa hambaga lõpeb reeglipäraselt esimese eluaasta hammaste tulek. Piimahammaste edasine areng toimub alles hilisemais aastais.

Hammaste ilmumisega seotakse vähikuteriingis rida haigusi, millistel pole midagi ühist sellega. Sääraseid seletuskatsetes võivad kergesti ohtlikeks osutada, kuna nad võimaldavad haiguste purjetamist „hambavalu“ lipu all, kuni arstiabi hilineb. Seefõttu on saatuslik eksitus, kui kõhulahtisust ja teisi palavikulisi haigusi — difteeriat, grippi jne. — püütakse seletada kui hambapalavikku. Põhjus, et seedehäired nii sageli eksikombel hammaste läbimurdmisega seosesse viiakse, seisneb selles, et lapse esimene hammaste läbimurd langeb seitsmendasse kuni kümnendasse elukuusse, s. o. aega, millal lapsi hakatakse võrutama, ning just see aeg toob enesega sageli kaasa seedehäireid. Kuid ka hambahaiguses peitub terake tõtt. Kaheldamatult tunnevad lapsed hammaste ilmumisel ebamugavusi ja valu. See üldseisundi häire võib otseselt mõjuda ka söögiisule ebasoodustavalt. Harvematel juhtudel võib järgneda ka lühiajaline palavikuhoog, ent viimane möödub alati üsna ruttu, ilma et oleks teisi haigusilmeid. Alati jäägu aga arsti hooliks otsusetegemine, et hoiduda ebameeldivatest pettumustest.

Lõpuks tuleb hoiatada vanaaegse meetodi eest, kus hilinevad hambaläbimurdu kiirendati väikeste sisselõigetega tursunud igemetesse. Sellel võivad olla kurvad tagajärjed, kuna suus tekib haav, mis võib osutada haigusidude sissepääsuvärvaks. Pigem lasta asjal loomulikult viisil areneda. Hambad murravad ka üsna üksi ja last kahjustamata läbi.

Rõivaste eest hoolitsemine aitab rõivaid säilitada

Kolm, neli või enam aastaid ei möödu igapäev kantavast rõivaesemest jälgi jätmata ja vaid vähesed inimesed oskavad oma rõivaid nii käidelda ja nende eest hoolitseda, et nad selle aja järel näivad veel peaaegu uutena. Kuna suvirõivaste eest hoolitsemine on enesestmõistetav, kuna peame neid pesema ja triikima, kui nad on määrduvad, siis talvised rõivad seevastu jäävad sageli enam või vähem hooletusse. Tumedad vill- ja siidesemed vajavad samaväärset hoolitsemist nagu suvikleidid ja seda mitte ükski tervislikust seisukohast lähtudes, vaid ka

Hää naine



„On viimne aeg

võtta Kissingeri lahjutamistablette, Liisa! Nad võimaldavad sul lahti saada liigest rasvast, mis on rikkunud sinu kuju.“

Kuulsa Kissingeri Rakoczy allika sool ja taimeekstraktid moodustavad Kissingeri lahjutamistablettide koostise.

Need tabletid on mõnusad sisse võtta ja majanduslikult tasuvad.

Boxbergeri Kissingeri lahjutamistabletid

Saadaval apteekides

nende pikema elua pärast ja eelkõige selleks, et nad kuni lõpuni säilitaksid hea välimuse.

Mantlid, kostüümid ja meeste kued on kandja kehavormide järgi vormunud: riideosi tuli venitada ja sisse triikida, lisandid tõotati sisse, et saavutada sirgeid ja laiu õlgu. Seda kõike tuleb rõivapuu valimisel silmas pidada. Hästi väljatõetatud rõivaste jaoks tuleb valida laiad rõivapuud. Jakid ja mantlid tõmmata ülesriputamisel vormi järgi sirgeks ja nõõpida kinni — lihtne moodus, mis aitab rõivaste kuju säilitada. Enne kappiriputamist tuleb esemeid hästi tuulutada, et kapis ei tekiks ebameeldivat lõhna. Märjad rõivad, millised on kaotanud vormi ja voldid, triikida ja alles siis edasi kañda või kappi riputada. Heledas värvuses kleidid ja mantlid eriti tundlikult riidest kaitstakse tolmu eest, kui nad peavad pikemat aega kapis rippuma, pikkade või poolpikkade pehmest kulunud pesuridest või paberist valmistatud katetega. Siid-rõivaste rõivapuud kaetakse riide- või niidijäänustega. Vill ei kõlba selleks otstarbeks, kuna ta osutub koidele teretulnud toiduaineks. Koide kaitseks tuleb aeg-ajalt rõivad kapis võtta ja tuulutada. Koidele ei tohi rahu võimaldada, ja kuna iga päev rõivakapis tegemist on, ei osutu raskeks iga päev paar rõivaeset välja võtta, mantlikraed üles lüüa, käega läbi nahkrae tõmmata, lühidalt: rõivaid aeg-ajalt ikka jälle liigutada.

Niisama tähtis nagu rõivaste ülesriputamine on nende puhastamine ja puhashoidmine. Plekid kohe vastava plekivedelikuga välja hõõruda. Viimased võtavad tugevamini kui puhas rõivas tolmu ja mustust külge. Harjad ja ka tolmumeja, kui see on olemas, aitavad rõivaid puhtana hoida. Seejuures ei tohi unustada ka rõivaste sisekülje puhastamist. Eriti õmbluste taha jääb tolm püsima. Heaks puhastusvahendiks tumedatele vill- ja siidesemetele on lahjendatud salmiak. Hõõrumiseks kasutatakse samavärvilisest riidest tehtud palli, mis imeb niiskust ja tolmu hästi enesesse. Puhastusele järgneb triikimine. Villasele rõivale laotatakse niiske rätik. Rõivaid ei tohi kunagi üsna kuivaks triikida, vaid nad peavad rippudes kuivama. Muidu hakkavad nad läikima. On arusaadav, et eriti praegusel ajal tuleks rõivaid eriti hoolikalt käsitseda, et nende iga pikendada, kuid siiski olla korralikult rõivastatud.

SUURES VALIKUS

*mööblirildeid, ukse- ja
aknaeesriideid*

**RAHVUSLIKUD SEELIKURIIDED
JA LÕNGAD**

Igas värvis koi- ja päikeskindlaid

*vaiba- ja käsitöö-
lõngu*

Düüdiriiet lõngadele vastava ründustikoga

MEIE LÕNGADE MUUGIKOHAD:

VÖRUS, Kreutzwaldi t. 50, A. Pihlak; VILJANDIS, Lossi t. 16, M. Labi; Lossi t. 23, H. Keernik; PÄRNUS, Kalevi t. 41, H. Reimann; PAIDES L. Rästas, telef. 107; PETSERIS S. Martsen; A. Retel, Võru t. 14; TALLINNAS, Lübi- jalg 6, K. Saarse; RAKVERES, Tallinna t. 20, S. Haukka; Lai t. 13, firma „Käsitöö“; NARVAS, Joala t. 26, firma „Kodukäsitöö“; VALGAS, Vabaduse t. 14-a, firma „Amro“; TÜRIL A. Rumvolt; PÖLTSAMAAL, Jõgeva t. 10, A. Supp; KARKSI-NUIAS Reile; TAPAL, Pikk t. 12, A. Valsiner; ANTSLAS A. Laas; VAIKE-MAARJAS A. Jürisson; KURESSAARES M. Trey.

Villa- ja värvimistööstus „EKSTRA“

A. Träss

TALLINNAS, S. Tartu mnt. 12
TARTUS, Narva t. 49, telef. 30-07

Kummel aitab!

Üheski koduapteegis ei tohiks puududa kuivatatud kummeliõied, kuna nad mõjuvad niimõnegi kehalise häire korral pehmendavalt ja ravivalvalt. Nii avaldab kummelitee (1 tl. 1/4 l keeva vette) valu ja krampe vaigistavat mõju alakeha-haiguste puhul, näiteks kuuliste perioodide, maosoole-katarrist tingitud kõhuvalude ja samuti ka mao ning soolte krampide ajal. Kooliku valude puhul saavutatakse kummelitee sissevõtmise läbi märgatavat valude nõrgenemist. Imikute puhutise korral on soovitatav anda vahesel hulgal kummeliteed, mida võib tarvitada ükski või koos vähese piimaga.

Kummeli pisikuid-hävitava ja põletikku-takistava mõju tõttu võib teda tarvitada limanahkade põletikuseisundite puhul. Nii kõlbab ta suuloputuseks igeme- ja suulimanaha-põletikkude ajal. Ka soole-, põie- ja tupepõletikkude puhul on kummeliteega loputused eelistatud.

Sõrmede, küünte ja ka sääre halvastiparanevate haavade korral saavutatakse kiiremat paranemist kummelivannidega. Mädanik läheb tagasi ja koe armistumine kiirendatakse.

Isegi silmapõletikkude puhul osutub kummeliteega loputamine kasulikuks. Sügelemisega seotud nahahaiguste — näiteks ekseemi — korral võib teha kummeli-täisvanne. 500 kui 1000 g kummeliõitele valada 4 kuni 6 l keeva vett ja kurnata vanniveele juurde. Kummeli-istevann (100 g kummeliõisi 1 l

„MARET“ ilmub kord kuus ühes mustri- ja lõikelehega. — Tellimishinnad: Sisemaale aastas kr. 4.—, 6 kuud kr. 2.15, 3 kuud kr. 1.10. Välismaale aastas kr. 6.—, 6 kuud kr. 3.—, 3 kuud kr. 1.50. Kuulutuste hinnad: 1 mm üle lehekülje laiuse 80 senti. Kaantel: I kaane seesmine külj kr. 120.—, viimase kaane seesmine külj kr. 100.—, viimase kaane välimine külj kr. 150.—, 1/1 lehekülje sisuosas kr. 200.—, 1/2 lehekülje kr. 100.— jne. Kuulutajale võimaldatakse koha valik ainult võimaluste piires. — Väljaandja: Kirjastus „Maret“. Vastutav- ja peatoimetaja: R. Puusepp. Tartu Kultuurinõukogu poolt määratud sisulised nõuandjad: Regina Birk, Aira Kaal-Hone, Vanda Irs. Käsitöö-, moe- ja majapidamisosakonna toimetaja: Linda Puusepp. Keeleline korrektor: Eti Sirg. — Toimetus, talitus, trüki- ja köitekoda: Tartus, Ülikooli 25; telefonid: kontor ja trükikoda 35-20, ärijuht 41-90, peatoimetaja 39-75, pk. 22. Posti jooksev arve nr. 2201. Sissemakse ja tellimisi võetakse vastu igas postiasutises.

Igal eksemplaril lisana kaasas 10 lk. romaani „Armastuse unelm“.

„Maret“ trüki Tartus, 1940. a. augustil 1940. a.

keeva vette) avaldab head toimet hemorroidide, põie- ja alakeha-häirete puhul.

Kuumade või niiskete kottide kujul pehmendab kummel hambajuure ja -paisete valusid.

Peeneks pulbriks tehtud kummeliõied soodustavad nina-katarril ja nohu, samuti ka pea-ekseemi, pärakurebendite ja põletikuliste hemorroidide paranemist.

Kummeliõite suur ravitoime on tingitud taimes olevatest eeterlikest õlidest, kummeliõist jt. ainetest. Kummeli mitmekesine tarvitamisvõimalus on juba aastatuhandeid tuntud.

Kasulik tuhk

Endise aja perenaised valasid puutuhale keeva vett, nõrutasid paari päeva pärast selge vee ära ja pleegitasid oma valget pesu tuhaleeliselega. Puutuhaleelist kasutati ka teiseks otstarbeks: ta oli hea metalliseemete puhastusvahend. Tinaesemeid küüriti kuuma leeliselega ja hõõrutati pärast kuivamist peene liivaga läikima. Tugevasti määrdunud ja võidunud vaskesemete jaoks võeti puhastamiseks niisutatud tuhka, poleeritud vase jaoks ei ole ta aga otstarbekohane.

Kui tuhka ei tahetud kasutada puhastusvahendina, siis tarvitati teda meelsasti aia maapinna kohendamiseks ja soojendamiseks, kus ta ühtlasi osutus suurepäraseks vahendiks maakirpude vastu. Ka tänapäeval on puutuhk meeleldi kasutatav vahend mainitud parasiitide vastu, kes valmistavad mõnele aiamanikule palju pahameelt. Sõetuhk seevastu — vähikute poolt sageli väetusainena soovitatud — evib vaid väga väikest, briketituhka aga üldse mitte mingisugust väärtust aiamullale. Põllumajanduses kasutatakse tuhka loomadele allapanekuks ja mõnikord ka linnutallis kanadele tolmuvanniks.

Ka perenaine saab sõetuhka vahesel määral majapidamises kasutada. Esmajoones puhastusvahendina: tsinkvannid ja pliidirauad hõõrutakse niisutatud sõetuhka kastetud villase lapiga sisse, pestakse ja poleeritakse kuiva tuhaga üle. Tulemus on — läikiv! Talvel võib liiva asemel tuhka kasutada libedate kõnniteede katteks.

Võrdlemisi laialt on levinud komme tuhka veidi niisutada (kaas tuhaämbri kohal hoida!) ja katva kihina hõõguatele sütele panna, et hoida tuld nii õõ läbi hõõgumas.

Ka konservimisvahendina tuleb tuhk kõne alla. Tomatid ja melonid, ka munad, pakitud sõelutud tuhka, säilivad absoluutselt lõhnatus ja maitsetus vahendis pikemat aega värskena ja on kergesti transporteeritavad sellises kindlas pakkimisviisis.

Veel üht: kalalõhn, eriti visa heeringalõhn, kaob, kui käsi hoolikalt niisutatud kivisõe-tuhaga hõõruda ja seejärel selge veega hästi loputada. Sel teel hoitakse kokku ka seepi.

Kaaskodanikud, „Mareti“ lugejad!

Uus aeg tekitab kaheldamatult igas kodanikus loendamatu hulga uusi mõtteid ja ka küsimusi, probleeme, milliste lahendamine teadmiste või materjali puudusel pole sageli üksikisikul võimalik. Uus aeg kohustab iga kodanikku peale selle, et saada ise teadlikumaks, tegema ka selgitustööd oma kaaskodanike hulgas. Seepärast — muretsege endale selgus igas küsimuses! Pöörduge „Mareti“ toimetuse poole ja „Maret“ püüab teile anda rahuldava vastuse. Laiemat huvi haaravate küsimuste üle toome vastused ajakirja veergudel. Kirjalikuks vastuseks palume juurde lisada postikuludeks kirjamark.

„Mareti“ toimetus.

Laul kodumaast

V. Lebedev-Kumatsi sõnad

J. Dunajevski muusika

Marsitaktis

f Koor
1. Ko - du - maa, su a - va - rus - te kes - kel met - sad,
jõ - ed, põl - lud pii - ri - ta. — Po - le tei - si maid, kus i - ni -
_mes - tel o - leks nõn - da i - lus e - la.
ff
_da. Po - le tei - si maid, kus i - ni - mes - tel o - leks
mp Solo
nõn - da i - lus e - la - da. — Suu - rest Mosk. vast kau - ge ää - re -
_maa - ni, — lõu - na - ran - nast Põh - ja - saar - te - ni. Pe - re -
_me - - heks i - ni - me - ne saa - nud ot - sa -
_tu - - ma ko - du äär - te - ni. — E - lu
täi - - el rin - nal va - balt voo - lab na - gu
Wol - ga ke - va - di - sed veed. O - saks va - na de - le au ja
hool - dus lah - ti noor - te - le on kõi - kjal teed. —

2.

Mahu meeldegi ei kõik me linnad,
Välju mõõtma pilk ei ulata.
Sõna „seltsiline“ kõrges hinnas,
Kõigist sõnadest meil kallim ta.
Kodu sääl meil, kus see sõna kaigub,
Ei me põlga neegreid, kollaseid,
Sõna see on tuttav kõigis paigus,
Igal pool ta leiab omakseid.

3.

Täna meie tervitame kõiki!
Meie hääles kõlab võidutoon.
Nagu päike valgustab me võite
Stalinline konstitutsioon!
Tema suurus, toredus ja uhkus
Jäävad igaveseks hiilgama.
Töö ja õppus, lustiline puhkus
Meile kindlustatud võiduga.

4.

Kevadtuule kohin kergelt kostab,
Elu rõõmsamaks saab iga päev,
Ja ei naerda, armastada oska
Nii kui meie keegi ilma pääl.
Aga kurjalt kulmud kortsutame,
Kui meid murda mõtleb vaenlane.
Kodumaad kui mõrsjat armastame,
Nagu hella ema hoiame.

Ilmus müügile huvitav ja pildirikas

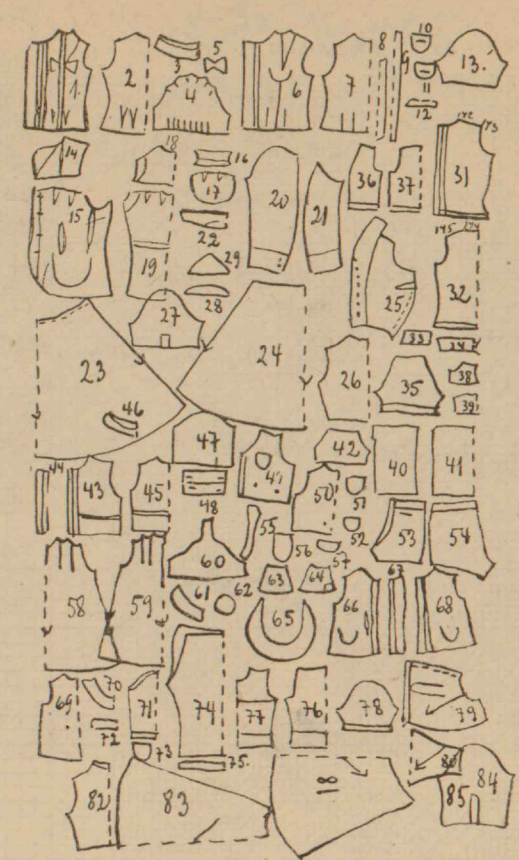


„Vallatu Magasin“ nr. 18 (4)

EESTI KÕIGE SUUREMA LEVIKUGA HUVITAV JA NÄGUS MAGASIN-AJAKIRI

112 lk. eisu ● Müügil kõigis raamatukauplustes ja ajalehekioskites ● Hind endiselt 50 senti

23.21.56. 33. 31. 43.44.5. 83. 74.65.53. 17 25.71. 27.35. 81.85.15. 63.77 7. 37.59. 73.3.5.69. 55. 11.47.41.13. 39.9.19.57.51.1. 29.67



Maret

Naiste ja kodude kuukiri
AUGUSTIKUU MUSTRI- JA
LÕIKELEHT 1940. A.

- Lõige I. Moepilt nr. 5. Pius, rinnam. 90 sm
 - 1. Esiükk
 - 2. Selg
 - 3. Krae
 - 4. Varrukas
 - 5. Lips
 - Lõige II. Moepilt nr. 3. Pius, rinnam. 88 sm.
 - 6. Esiükk
 - 7. Selg
 - 8. Cleimine kaunistuspael
 - 9. Alumine kaunistuspael
 - 10. Parempoolne tasku
 - 11. Vasakpoolne tasku
 - 12. Krae
 - 13. Varrukas
 - Lõige III. Spordikuub mehele, rinnam. 96 sm.
 - 14. Esipasse
 - 15. Esiükk
 - 16. Taskuklapp
 - 17. Tasku
 - 18. Seljapasse
 - 19. Selg
 - 20. 21. Varrukas
 - 22. Krae
 - Lõige IV. Moepilt nr. 8. Kleit, rinnam. 96 sm.
 - 23. Esilaid
 - 24. Tagalaid
 - 25. Esiükk
 - 26. Selg
 - 27. Varrukas
 - 28. Manset
 - 29. Öötsüü
 - Lõige V. Kootud jakk, rinnam. 90 sm.
 - 31. Esiükk
 - 32. Selg
 - 33. Olüasa
 - 34. Krae
 - 35. Varrukas
 - Lõige VI. Moepilt nr. 14. Pullover 6-a. poisile.
 - 36. Esiükk
 - 37. Selg
 - Lõige VII. Moepilt nr. 11. Kootud kleit 3-4-a. tütarlapsele.
 - 38. Esipasse
 - 39. Seljapasse
 - 40. Esilaid
 - 41. Tagalaid
 - 42. Varrukas
 - Lõige VIII. Moepilt nr. 10. Ülkond 2-4-a. poisile.
 - 43. Piusüsi esitükk
 - 44. Äär
 - 45. Selg
 - 46. Krae
 - 47. Varrukas
 - 48. Manset
 - 49. Pihiku esitükk
 - 50. Selg
 - 51. Taskuklapp
 - 52. Tasku
 - 53. Püksi esipool
 - 54. Püksi tagapool
 - 55. Nööpaugäär
 - 56. Tasku (4 x liigata)
 - 57. Taskuklapp
 - Lõige IX. Moepilt nr. 12. Kleit ja müts 2-4-a. tütarlapsele.
 - 58. Esilaid
 - 59. Selg
 - 60. Varrukas ühe õlaotsaga
 - 61. Krae
 - 62. Mütsi peaos
 - 63. Imütisosa (2 x liigata)
 - 64. II - (2 x ..)
 - 65. Äär (2 x ..)
 - Lõige X. Moepilt nr. 13. Magamisülkond 2-4-a. lapsele.
 - 66. Piusüsi parempoolne esitükk
 - 67. Nööpaugäär
 - 68. Piusüsi vasakpoolne esitükk
 - 69. Selg
 - 70. Krae
 - 71. Varrukas
 - 72. Manset
 - 73. Tasku
 - 74. Püksi poolosa
 - 75. Sästermanset
 - Lõige XI. Kootud, mustriiseseisuga pullover, rinnam. 88 sm.
 - 76. Selg
 - 77. Esiükk
 - 78. Varrukas
 - Lõige XII. Moepilt nr. 9. Kleit, rinnam. 92 sm.
 - 79. Esiükk
 - 80. Kesiosa
 - 81. Esilaid
 - 82. Selg
 - 83. Tagalaid
 - 85. Varrukas
- Mustrilehel asuvad:
- 1. 1/2 mustrit vaibale
 - 2. Muster rahvatika tikandiga linalle.
 - 3. Muster pius nr. 5 paelmotiivile.
 - 4. Skeem ja tüüpnäited tolledotikandiga linalle.
 - 5. Tüüproov kootud poisitalle.
 - 6. Tikandi mustrid ja motiiv tütarlaste-kleitidele.
 - 7. Muster heegeldatud või fileestoorile.
 - 8. Proov ja kudumiskiri tütarlapsekleidile.
 - 9. Muster heegeldatud linalle.
 - 10. Mustrid vöödipesu-kaunististele.
 - 11. Monogramme.

32.10. 46.68.20. 8. 26.76 58.60+28. 4. 6.24.72. 36. 12.34. 40. 54. 42. 16.62.36.50. 78. 82. 66.80.64. 14.18.52. 74. 22. 48. 2. 38. 70. 44.

